

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

**ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

22 квітня 2021 р.

Київ – 2021

УДК 377.36(043.2)

ISBN - 978-966-655-979-4

<https://doi.org/10.32835/978-966-655-979-4/2021>

Ф 29

Рекомендовано Вченою радою Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (протокол № 5 від 27 травня 2021 року)

Редакційна колегія:

Каленський А. А. – д-р пед. наук, професор, завідувач лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

Кубіцький С. О. – канд. пед. наук, професор, завідувач кафедри управління та освітніх технологій НУБіП України НУБіП України.

Пашенко Т. М. – канд. пед. наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

Рецензенти:

Кручек В. А. – д-р пед. наук, доцент, завідувач лабораторії дистанційного професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

Пригодій М.А. – д-р пед. наук, професор, завідувач кафедри промислової інженерії та сервісу Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова.

Ф 29 Фахова передвища освіта: сучасні виклики та перспективи розвитку: збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 22 квітня 2021 р.) / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України / Ф 29 Фахова передвища освіта: сучасні виклики та перспективи розвитку: збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 22 квітня 2021 р.) / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України /ред. кол. : Каленський А.А., Кубіцький С.О., Пашенко Т.М. та ін. К. : ІІТО НАПН України, 2021. 106 с.

У збірнику матеріалів конференції висвітлено сучасні практики забезпечення якості фахової передвищої освіти в контексті євроінтеграції, теоретичні і практичні аспекти компетентісно-орієнтованої підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти, проектування інформаційно-освітнього середовища, особливості професійного розвитку педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти, навчально-методичне забезпечення професійної підготовки фахових молодших бакалаврів.

Збірник адресований науковцям, докторантам, аспірантам, педагогічним працівникам закладів професійної (професійно-технічної) та передвищої освіти, структурних навчальних підрозділів підприємств.

Матеріали, що включені до збірника, подані в авторській редакції.

© Інститут професійно-технічної освіти
НАПН України, 2021

ЗМІСТ

Розділ 1. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Василь Шинкарук

ФОРМУВАННЯ МОВНО-КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ.....	8
--	---

Андрій Каленський

ПЕДАГОГІЧНІ ВИМІРЮВАННЯ: КРИТЕРІЇ ТА ІНСТРУМЕНТИ ВИМІРЮВАННЯ.....	10
---	----

Тетяна Коваленко, Ніна Журавська

СИСТЕМА МОТИВАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	12
--	----

Ірина Мося'

МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ КОМПЕТЕНТІСНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ У КОЛЕДЖАХ.....	14
--	----

Тетяна Пащенко

ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДИЧНОЇ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.....	17
--	----

Вікторія Пироговська, Сергій Кубіцький

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КЕРІВНИКА ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ.....	19
--	----

Василина Штогрин, Сергій Кубіцький

ДО ПИТАННЯ МОНІТОРИНГУ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ.....	21
---	----

Олександр Ямковий

ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У КОЛЕДЖАХ ІННОВАЦІЙНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ.....	23
--	----

Розділ 2. КОМПЕТЕНТІСНО-ОРІЄНТОВАНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Наталія Ваніна

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ В ПІДГОТОВЦІ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ.....	27
<i>Мирослава Гуцуляк</i> ПРОФІЛАКТИКА БУЛІНГУ В СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	29
<i>Ольга Ємеєва, ВасильБазелюк</i> РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	31
<i>Ольга Капоріна</i> ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	33
<i>Оксана Кіт, ВасильБазелюк</i> ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ У ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ	36
<i>Тетяна Невар, Тамара Ковальчук</i> МОТИВАЦІЯ ЯК ЗАГАЛЬНА ФУНКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ.....	38
<i>Людмила Рассохіна, Сергій Кубіцький</i> ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА ЯК ОСНОВА ОСОБИСТІСНОГО ТА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ...	40
<i>Ірина Семенюта, Євген Кулаков</i> ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 122 КОМП'ЮТЕРНІ НАУКИ.....	43
<i>Наталія Серебренікова, ВасильБазелюк</i> МАЙБУТНІЙ ВИХОВАТЕЛЬ ЯК КОМПЕТЕНТНИЙ ФАХІВЕЦЬ ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ.....	45
<i>Алесса Сохієва, Ніна Журавська</i> УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ В КОЛЕКТИВІ : СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ..	47
<i>Альона Трухан, Сергій Кубіцький</i> ДО ПРОБЛЕМИ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ.....	49
<i>Зоя Турянця</i> РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ....	52

<i>Микола Фесенко</i> КОМПЕТЕНТІСНО-ОРІЄНТОВАНА ПІДГОТОВКА ОХОРОННИКІВ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.....	55
<i>Світлана Цимбал</i> ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН..	57
<i>Олена Чурик, ВасильБазелюк</i> ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ У ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.....	59
<i>Ксенія Яцина</i> ПРОФЕСІЙНО-ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ФАХІВЦІВ АГРОТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	61
Розділ 3. ПРОЄКТУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	
<i>Мирон Баб'як, Юрій Хомош</i> ПРОЄКТУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА КОЛЕДЖУ В УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОСВІТНЬОГО КЛАСТЕРУ.....	64
<i>Олександр Базелюк</i> ЦИФРОВЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ КОЛЕДЖУ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОГО ПЕРЕХОДУ НА ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ.....	66
<i>Тетяна Войтюк</i> ЦИФРОВІЗАЦІЯ СУЧАСНОЇ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.....	68
<i>Світлана Гейко, Олена Лаута</i> ФІЛОСОФСЬКЕ ТЛУМАЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ.....	70
<i>Ольга Ємеєва, Сергій Михнюк</i> РОЗВИТОК SOFT SKILLS СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.....	72
<i>Тамара Ковальчук</i> РИЗИКИ ІНТЕРНЕТ- і КОМП'ЮТЕРНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ У МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	74
<i>Галина Македонська</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ: ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС, УПРАВЛІННЯ, МЕТОДИЧНА ТА ІНФОРМАЦІЙНА РОБОТА.....	77

Розділ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

<i>Олена Бойко</i> ПРОФЕСІЙНО – ОСОБИСТІСНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА.....	80
<i>Наталія Бондаренко, ВасильБазелюк</i> ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	82
<i>Ніна Журавська</i> ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ : ШЛЯХ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.....	84
<i>Тетяна Захарченко, Сергій Михнюк</i> АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.....	86
<i>Віктор Краснюк, Сергій Михнюк</i> СУЧАСНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.....	88
<i>Світлана Крученко</i> СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ СИСТЕМИ АТЕСТАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ.....	89
<i>Оксана Кузнецова, Ніна Журавська</i> ФОРМУВАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ЯК ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	92
<i>Інна Паламарчук, Тамара Ковальчук</i> МЕНЕДЖЕРСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ І РЕСУРСИ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ.....	94
<i>Світлана Поліщук</i> ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЖІНКИ-КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	96

**Розділ 5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ
БАКАЛАВРІВ**

<i>Віта Мельничук, Сергій Михнюк</i> ЗАЛУЧЕННЯ СТЕЙКХОЛДЕРІВ ДО РОЗРОБКИ ОСВІТНЬО- ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЦОЇ ОСВІТИ.....	98
<i>Ігор Мунтян, Сергій Михнюк</i> ПРОЦЕДУРА АКРЕДИТАЦІЇ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЦОЇ ОСВІТИ.....	99
<i>Олександр Четверіков</i> АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКСТРЕМАЛЬНОЇ СИТУАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ОХОРОНЦІВ.....	101
<i>Марина Задорожна, Ольга Нікогосян</i> ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЦОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИНАМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ.....	104

Розділ 1. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

ФОРМУВАННЯ МОВНО-КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У СИСТЕМІ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Василь Шинкарук

*проректор з науково-педагогічної роботи НУБіП України,
доктор філологічних наук, професор*

В умовах соціально-економічних змін та реформування системи освіти України особливої значущості набуває проблема підготовки майбутніх фахівців у системі неперервної професійної освіти та забезпечення їхньої конкурентоспроможності на ринку праці. Тому одним із головних завдань сучасних закладів освіти є пошук нових підходів до формування мовно-комунікативних компетентностей майбутніх фахівців, як однієї з найважливіших складових їхньої професійної компетентності.

Теоретичні засади компетентнісного підходу закладені у працях багатьох українських і зарубіжних вчених таких як В. Байденко, І. Зимня, Л. Карпова, А. Маркова, О. Пометун, В. Сластьонін, Л. Хоружа, А. Хуторський та ін. У працях цих вчених зазначено, що «компетентність» - це: 1) володіння компетенцією; 2) володіння знаннями, що дозволяють судити про що-небудь; 3) коло повноважень якоїсь установи або особи, коло питань, у яких дана особа володіє знаннями і досвідом.

Компетентний працівник, у відповідності до лінгвістичного трактування – такий, «який має достатні знання у певній галузі, який із чим-небудь добре обізнаний, тямущий, який володіє знаннями, кваліфікований, має певні повноваження, повноправний, повновладний [3]. Відповідно, не реалізована компетентність є лише потенцією майбутнього фахівця.

Щодо проблеми формування мовно-комунікативних компетентностей майбутніх фахівців, слід зазначити, що досі існують різні погляди на структуру цього феномену. Канонічним стало виділення в її структурі 4 компонентів: граматичного (слова і правила), соціолінгвістичного (правильність), дискурсивного (зв'язність і логічність) та стратегічного (доречне використання комунікативних стратегій) [1]. Крім цього, вчені, які, зокрема, вивчали питання методики викладання іноземних мов (О. Ломакіна, І. Бім, Р. Мілбруд, І. Максимова та ін.), виділяють такі компоненти, як прагматичний, когнітивний, інформативний, дискурсивний, соціокультурний, психологічний тощо.

Дискусії вчених свідчать про те, що досі не існує спільної думки щодо

змісту та структури понять «комунікативна компетенція» та «комунікативна компетентність», а також «мовно-комунікативна компетентність». Це пов'язано як із складністю даних понять, так і з різноманітністю підходів до характеристики їх змісту та структури. Однак посилена увага до цієї проблеми вказує на те, що саме мовно-комунікативні компетентності майбутніх фахівців є основною метою їхньої лінгвістичної підготовки.

Поняття «комунікативна компетентність» визначається авторами по-різному. Так, у науковій літературі під комунікативною компетентністю розуміють систему внутрішніх ресурсів (О. Боровець), володіння певною системою вмінь і навичок міжособистісного спілкування (Г. Рурік); складне багатовимірне утворення (Л. Петровська); рівень сформованості міжособистісного досвіду спілкування (Ю. Ємельянов) тощо.

Д. Ізаренков вважає, що модель комунікативної компетентності складають такі компетенції, як: мовна, тобто вміння будувати граматично правильні й усвідомлені висловлювання, предметна, що відповідає за зміст висловлювання та забезпечує одержання знань про той фрагмент світу, який є предметом мовлення, і прагматична, яка передбачає здатність використовувати висловлювання в певних мовленнєвих актах, співвідносячи їх із умовами спілкування [2, с. 54-55].

Таким чином, комунікативна компетентність – це система внутрішніх ресурсів ефективного розв'язання фахових завдань, а саме: позицій спілкування, ролей, стереотипів, установок, знань, умінь, навичок, яка певним чином пов'язана з цілісністю особистості.

Формування мовно-комунікативних компетентностей майбутніх фахівців у системі неперервної освіти передбачає отримання сукупності спеціальних знань, умінь, навичок, якостей, професійного досвіду і норм поведінки, яке здійснюється у закладах загальної середньої освіти, закладах передвищої фахової освіти, а також у закладах вищої освіти, де створено всі можливості для успішного оволодіння мовною та мовленнєвою діяльністю необхідною для майбутньої професійної діяльності.

Спираючись на положення, що мовно-комунікативна підготовка розглядається в науковій літературі в основному як частина професійної підготовки майбутніх фахівців або як основна частина їхньої діяльності, ми пропонуємо здійснювати розвиток мовно-комунікативних компетентностей із використанням технологій особистісно орієнтованої освіти, до яких належать: тренінгові технології (професійно поведінковий тренінг, тренінг рефлексивності); діалогічні методи навчання (групові дискусії, аналіз ситуацій); ігрові технології (діалогічні, рольові, ділові ігри).

Результатом формування мовно-комунікативних компетентностей майбутніх фахівців в системі неперервної освіти мають стати вміння адекватно

перетворювати комунікативні цілі та стратегії їх досягнення в мовні форми, а також вміння використовувати норми мовного етикету і соціальної поведінки в ситуаціях міжкультурного спілкування, в яких актуалізуються знання ситуативного та соціокультурного контекстів.

Список використаних джерел:

1. Богуш А. М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти / А. М. Богуш. – О. : Ярослав, 2004. – 172 с.
2. Большой экономический словарь / Под ред. А. Н. Азрилияна. – [2-е изд.], доп. и перераб. – М.: Институт новой экономики, 1997. – 864 с.
3. Canale M. and Swain M. (1980). Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. Applied Linguistics 1, 1–47.

ПЕДАГОГІЧНІ ВИМІРЮВАННЯ: КРИТЕРІЙ ТА ІНСТРУМЕНТИ ВИМІРЮВАННЯ

*Андрій Каленський,
завідувач лабораторії науково-методичного
супроводу підготовки фахівців у коледжах і
технікумах Інституту професійно-технічної
освіти НАПН України,
доктор педагогічних наук, професор*

Існують деякі критерії, яким мають відповідати результати навчання вищої освіти для забезпечення їх оцінювання, які можна застосувати і до здобувачів фахової передвищої освіти (Гуманізація вищої освіти як засіб забезпечення її якості в Україні; «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів фахової передвищої освіти») [Ошибка! Неизвестный аргумент ключа., с. 91; Ошибка! Неизвестный аргумент ключа., с. 13]:

зрозумілість та однозначність формулювань, що дозволяє чітко окреслити зміст вимог до здобувачів фахової передвищої освіти;

діагностичність, тобто наявність об'єктивних ознак їх досягнення / недосягнення;

вимірюваність, тобто існує спосіб і шкала для вимірювання, прямими або непрямыми методами, рівнів досягнення складних результатів навчання;

формулювання побудовані відповідно до узгоджених правил.

Процес вимірювань як такий передбачає процедуру надання числових значень певним предметам або явищам за певними правилами. «Вимірювати» за академічним тлумачним словником української мови означає «визначати величину чого-небудь, міряючи, порівнюючи її з одиницею виміру, застосовуючи спеціальні прилади або якусь міру» [Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.].

Фізичні вимірювання – це відображення фізичних величин їх значеннями за допомогою експерименту та обчислень із застосуванням спеціальних технічних засобів (Академічний тлумачний словник української мови) [**Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.**]. Але це стосується фізичних величин, а як виміряти латентні (приховані) характеристики особистості? Експерт може спостерігати за їх проявом, робити висновки у вигляді словесних або числових оцінок, але таке оцінювання може бути суб'єктивним.

Вимірювання – це процес надання чисельного значення певному показнику відповідно до його кількісного прояву із застосуванням чітко визначених правил вимірювання (у нашому випадку, це відповідність засвоєного матеріалу відносно державного предметного стандарту). Тоді як метод вимірювання – це спосіб, за допомогою якого здійснюється надання кількісного значення показнику, який вимірюється, тобто виставлення відповідної оцінки (Н. Волкова) [**Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.**, с 98-106].

В. Сергієнко та Л. Кухар [**Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.**, с. 37] дають формулювання терміну «педагогічні вимірювання» як процесу встановлення відповідності між оцінюваними характеристиками учнів (студентів) і точками емпіричної шкали, в якій відношення між різними оцінками характеристик виражені властивостями числового ряду. Характеристиками учнів є знання та вміння на момент виконання завдань (тесту), засобами вимірювання є тестові завдання, результатом вимірювання – бали тестованих.

Якщо розглядати освітні вимірювання як процес діяльності, то погоджуємося з В. Аванесовим [**Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.**], що він складається з таких компонентів:

- вибір предмета вимірювання (одна чи декілька латентних характеристик об'єкта – вибір змінних вимірювання та їх кількість);

- добір емпіричних референтів (спостережуваних характеристик об'єктів), що замінюють латентні змінні;

- добір вимірювальних процедур;

- конструювання та використання вимірювальних інструментів;

- вибір шкали (якщо змінна одна), чи шкал (якщо вимірюють більше одної змінної при багатовимірних вимірюваннях);

- перенесення результатів вимірювання на шкалу за визначеними процедурами та правилами;

- опрацювання даних, аналіз та інтерпретація результатів вимірювання.

У закладах фахової передвищої освіти України діють чотири системи оцінювання: 12-бальна шкала (система) оцінювання навчальних досягнень із предметів загальноосвітньої підготовки на підставі загальних критеріїв та критеріїв з кожного навчального предмета, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 05.05.08р. № 371 (освітньо-професійної програми фахового молодшого бакалавра на основі базової середньої освіти), 4-бальна шкала оцінювання навчальних досягнень студентів з гуманітарної, соціально-

економічної, природничо-наукової, професійної та практичної підготовки оцінюються («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»), у деяких коледжах оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за 100-бальною шкалою оцінювання кредитно-модульної система організації освітнього процесу, у заліково-екзаменаційну відомість заноситься кількість балів, набраних студентом (рейтингова оцінка), та екзаменаційна оцінка за національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»), і 200-бальна шкала зовнішнього незалежного оцінювання.

Таким чином, для реалізації процедури вимірювання обов'язково має бути вибрано інструмент вимірювання. Перший компонент – сам вимірювальний пристрій, роль якого в педагогічних вимірюваннях найчастіше, але не завжди, виконує тест. У самому узагальненому вигляді під тестом можна розуміти сукупність контрольних завдань у стандартизованій формі, що мають необхідні системоутворюючі статистичні характеристики і забезпечують обґрунтовані оцінки концептуально виділеній змінній (змінним) вимірювання з високою об'єктивністю. Другий компонент вимірювального інструменту – заздалегідь підготовлена шкала, яка призначена для фіксації результатів вимірювання і на якій відкладаються значення (кількісні або якісні) вимірюваної змінної.

Список використаних джерел

1. Гуманізація вищої освіти як засіб забезпечення її якості в Україні: методичні рекомендації / Авт.: О. Воробйова, М. Гриценко, В. Луговий, О. Слюсаренко, А. Ставицький, Ж. Таланова, В. Ткаченко / За ред. В. Лугового, Ж. Таланової. Київ: ІВО НАПН України, 2016. 117 с.
2. Наказ Міністерства освіти і науки України № 918 від 03.07.2020 р. «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів фахової передвищої освіти» <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5f0/d5d/48d/5f0d5d48d9657591717806.pdf>
3. Академічний тлумачний словник української мови: в 11 томах (1970-1980). URL : <http://sum.in.ua/>.
4. Волкова Н.П. Педагогіка: посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Видавничий центр «Академія», 2001. 147 с.
5. Кухар Л.О., Сергієнко В.П. Конструювання тестів. Курс лекцій. Навч. посіб. Луцьк, 2010. 182 с.
6. Аванесов В. С. Начала теории. *Управление школой*. 1999. № 28. Новая редакция 21 марта 2007г. URL : <http://testolog.narod.ru/Theory1.html>.

СИСТЕМА МОТИВАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

*Тетяна Коваленко,
магістр;*

*Ніна Журавська,
професор кафедри управління та освітніх технологій
Національного університету біоресурсів і
природокористування України, доктор*

Науковці виділяють три обов'язкових умови для засвоєння будь-якої педагогічної інновації: рефлексія, розуміння та особистісна підготовленість [8, 37-62]. Важливо мати на увазі, що саме рівень особистісної підготовленості стає головним гальмом впровадження в освітній процес нових технологій [4, с. 28-32]. Все це стане реальним при позитивній мотивації студента до формування особистісних професійних якостей.

Мотивацію можна вважати однією зі складових професійної компетентності [3, с. 8]. Під мотивацією розуміємо те, що стимулює, спонукає людину до дій, що є складовою певної діяльності.

Дослідниця Н. Бородіна переконана, що внутрішня мотивація є найбільш продуктивною у навчальній діяльності студентів, оскільки вона ґрунтується на зацікавленості студентів тим, що є важливим і необхідним для людини (прагнення до знань, розширення власного кругозору, поглиблення та систематизація знань, покращення результатів своєї діяльності, підготовка до фахової діяльності). Поряд із внутрішніми мотивами вона виділяє і деякі зовнішні: мотиви самоідентифікації, мотиви виконання обов'язків, авторитету, незалежності, самостійності [1, с. 39-56].

Велику роль у процесі мотивації відіграє пізнавальний інтерес, який є однією з головних умов ефективності навчання та його організації. В. Галузьяк, М. Сметанський та В. Шахов виділяють наступні умови успішного формування пізнавального інтересу: 1) залучення студентів до самостійного пошуку і набуття нових знань; 2) навчання повинно бути важким, але посильним; 3) новий матеріал має бути пов'язаний із раніше засвоєним; 4) різноманітна навчальна діяльність; 5) яскравість та емоційність навчального матеріалу, емоційність викладання вчителя; 6) інтерес до роботи студентів має підкріплюватись постійними перевірками й оцінюванням [2, с. 46-54].

Наріжним каменем формування позитивної мотивації вважається ефективний індивідуально орієнтований стиль спілкування педагога і студента. Саме взаємно зацікавлене, товариське спілкування сприяє індивідуалізації процесу фахового розвитку студента [2, с. 107].

Виконання цієї вимоги завжди залежало від своєрідності освітньої системи, від педагога, його фахової компетентності та інших індивідуально-психологічних характеристик, а також від індивідуальних особливостей студента [5, с. 3-9].

Існує можливість враховувати індивідуальний розвиток не кожного окремого студента, а групи студентів, що володіють подібними особливостями. Індивідуалізація фахового розвитку сприяє також формуванню в студента індивідуального стилю своєї навчальної діяльності [7].

Допомогти студентові сформувати індивідуальний стиль навчальної діяльності – означає допомогти йому знайти свої специфічні, оптимальні засоби пристосування до навчальних ситуацій тощо. Отже, необхідно створити таке компетентісно спрямоване середовище, в якому студенти могли б розвивати

свої здібності, захоплення, творчий потенціал, реалізовувати потреби та інтереси [6, с. 15-18].

Аналізуючи вищесказане, можна зробити висновок, що у зовнішніх мотивах пізнавальна діяльність виступає засобом досягнення мети, а у внутрішніх – вона сама є метою. Значення того чи іншого мотиву залежить від віку студентів, рівня їхньої вихованості, розумових здібностей, а також професійної майстерності викладача, суспільних та соціальних умов [9, с. 418–423], у яких проходить навчання.

Список використаних джерел:

1. Богданова І. М. Педагогічна інноватика : навч. посіб. Одеса : ТЕС, 2000. 340 с.
2. Галузяк В.М. Складові загальнопедагогічної компетентності вчителя Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія. Вип. 49. 2017. С.46-54.
3. Журавська Н.С. Теорія і методика професійного навчання: навчально-методичний посібник. Ніжин: Видавець ПП Лисенко ММ, 2011. 248 с.
4. Журавська Н.С. Тестування–суцільний метод контролю знань, умінь та навичок студентів вищої школи. Наук. вісн. нац. аграр. ун-ту, 2003. 296-301.
5. Кубіцький С.О. Деякі аспекти оцінки якості підготовки конкурентоспроможного фахівця в Україні та за її межами. *Науково-методичний збірник «Проблеми освіти»*. Київ: Вид-во НМЦ ВО, Вип. 27, 2002. С.3-9.
6. Ящук С.П. Соціально-психологічний клімат педагогічного колективу: особливості стилів керівництва. імідж сучасного педагога / Н.С. Журавська, О.В. Олещенко. Київ : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. 2019. Вип. 4 (187). С. 15-18.
7. Professional Standards for Teachers. [Electronic resource]. Mode of access: https://www.rbkc.gov.uk/pdf/standards_core.pdf
8. Terhart E. Erfassung und Beurteilung der beruflichen Kompetenz von Lehrkräften. In M. Lüders & J. Wissinger (Hrsg.), *Forschung zur Lehrerbildung. Kompetenzentwicklung und Programmevaluation*. Münster: Waxmann, 2007. S. 37-62.
9. Yashchuk S. The development of law in Ukraine: realities and prospects. *Edukacja – Technika – Informatyka: Rocznik naukowy* (Rzeszow, 17–18 вер. 2013 р.). Rzeszow, 2013. Nr 4. Część 1. P. 418–423.

МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ КОМПЕТЕНТІСНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ У КОЛЕДЖАХ

Ірина Мося

старший науковий співробітник

лабораторії науково-методичного супроводу

підготовки фахівців у коледжах і технікумах

Інституту професійно-технічної освіти НАПН України,

кандидат педагогічних наук

Варто наголосити на тому, що нова компетентнісна концепція вимагає перебудови узвичаєної системи освітнього процесу, удосконалення змісту,

форм, методів, засобів навчання, інструментів та процедур оцінювання результатів навчальних досягнень студентів. Особливо важливим і доцільним видається дослідження питань контролю сформованості умінь і навичок у тих, хто оволодіває майбутньою професійною діяльністю. Основними компонентами оцінювання є встановлення фактичного рівня знань, зіставлення виявлених знань з еталонними, оформлення результату навчання студентів у вигляді оцінки-балів. До таких основних правил сучасного оцінювання якості підготовки фахівців належить:

- *чітке визначення очікуваних результатів навчання*: заплановані для перевірки результати навчання мають бути конкретними, такими, які можна перевірити; вони повинні відповідати освітнім цілям і завданням; освітні результати мають співвідноситися з достатнім терміном часу для їх опанування студентами;

- *системність і систематичність оцінювання результатів навчання учнів*: оцінювання результатів навчальних досягнень учнів та їх аналіз мають відповідати структурним компонентам змісту освіти;

- *єдності вимог*: контрольні завдання мають розроблятися на основі задекларованих стандартами (освітньо-професійними програмами) освітніх результатів, що набуваються здобувачами певної спеціальності у процесі опанування професійною компетентністю;

- *позитивний підхід в оцінюванні результатів навчання учнів*. Оцінка як результат оцінювання має орієнтуватися на рівень досягнень і прогрес учня, не підкреслювати його невдачі: лише такий підхід забезпечує реальний, стимулюючий вплив на розвиток навчально-пізнавальної діяльності майбутнього фахівця;

- *індивідуальний підхід під час оцінювання результатів навчальних досягнень студентів* – забезпечення таких дидактичних умов, за яких враховується рівень навченості та інтелектуальні можливості здобувачів, знімається психологічне напруження, створюється атмосфера доброзичливості, а справедлива оцінка стимулює кожного учня до систематичної навчально-пізнавальної діяльності, до ліквідації виявлених помилок і недоліків;

- *багатовимірність оцінювання результатів навчальних досягнень студентів* – оцінюватися мають одночасно всі визначальні складники професійної компетентності, що набувається майбутнім фахівцями;

- *адекватність інструментів оцінювання компетентнісних досягнень студентів*. Система інструментів оцінювання (методів і процедур) має відповідати навчальним завданням, об'єктам і суб'єктам оцінки, стилям навчання студентів і функціям оцінювання;

- *дотримання балансу суб'єктів оцінювання.* Формальне оцінювання (викладачем, педагогічною громадськістю) має поєднуватися з самооцінками студентами результатів власних навчальних досягнень та взаємооцінками.

Природно, дотримання вимог зазначених принципів можливе при забезпеченні певних умов оцінювання якості професійної підготовки фахівців, до яких відносимо:

1. Цілеспрямоване застосування валідних, надійних, точних методів об'єктивного оцінювання навчальних досягнень студентів.

2. Застосування декількох інструментів оцінювання (учені називають від 2 до 4) якості підготовки фахівців (тестування, спостереження, проєкт, практичне завдання, обговорення, презентація, інтерв'ю, рольові ігри та ін.), кожен з яких є найбільш адекватним для оцінки відповідного об'єкта, що діагностується (складника професійної компетентності – професійних знань, умінь, навичок, ставлень, особистісних якостей тощо).

3. Інструменти оцінювання якості підготовки фахівців мають бути релевантними об'єктам оцінки і особливостям учнів.

4. Продукування висновків про якість підготовки кваліфікованих робітників, фахівців здійснюється на основі тріангуляційного методу підвищення надійності – врахування інформації з різних джерел, включаючи самооцінки учнів та взаємооцінки одногрупників.

5. Завчасне ознайомлення студентів з критеріями оцінювання якості їх підготовки у закладах професійної освіти.

Щодо критеріїв оцінювання, то тут слід сказати про таке. Насамперед, критерії мають корелювати з цілями і завданнями перевірки. Найчастіше вінструктивних матеріалах стосовно оцінювання навчальних досягнень тих, хто навчається, вказується на такі критерії:

1) характеристика відповіді учня (елементарна, фрагментарна, неповна, повна, логічна, доказова, обґрунтована, творча);

2) якість знань (правильність, повнота, осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність);

3) ступінь сформованості умінь (загально навчальних, професійних);

4) рівень оволодіння пізнавальними операціями (вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки тощо);

5) досвід творчої діяльності (вміння виявляти й розв'язувати проблеми, формулювати гіпотези);

6) самостійність оцінних суджень.

Отже, оцінювання результатів компетентнісних досягнень майбутніх фахівців як процедура зіставлення визначених результатів навчання студентів із задекларованими в освітніх стандартах (освітньо-професійних програмах)

компетентностями має здійснюватися з дотриманням схарактеризованої методики. Ознайомлення педагогічної громадськості фахової передвищої освіти з результатами системного, заздалегідь спланованого, об'єктивного оцінювання результатів навчання має бути запорукою суттєвого поліпшення компетентнісних досягнень студентів у коледжах.

ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДИЧНОЇ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Тетяна Пашенко

старший науковий співробітник

лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах

Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник

Система контролю професійної підготовки компетентного фахівця у вищій школі орієнтована на сформованість високого рівня компетентностей у студентів. Розглянемо сутнісні характеристики методичної системи оцінювання якості професійної підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти.

Спрямованість системи контролю на оцінку сформованості компетентностей студентів обумовлена тими цілями і завданнями, які ставить суспільство перед системою вищої освіти в сучасних умовах: підготовка майбутнього фахівця, що володіє сукупністю компетентностей. Звідси випливає, що система контролю повинна бути спрямована на виявлення рівня сформованості окремих компетентностей студента, а не тільки на оцінку знань, умінь і навичок, як це традиційно склалося в знаннєвій парадигмі освіти.

Розширення функцій системи контролю в освітньому процесі вузу. В сучасних умовах контроль повинен виконувати ряд функцій: оціночно-діагностичну – ставлячи перед собою мету – розвиток особистості, педагог спочатку проводить всебічну оцінку не тільки знань, а й рівня розвитку особистості студента в цілому, виявляє його індивідуальні особливості та інтереси; розвиваючу, яка передбачає розвиток особистості того, хто навчається і в процесі контролю; для цього необхідно підбирати контрольні завдання таким чином, щоб вони передбачали розвиток певних особистісних якостей і пізнавальних функцій студентів; мотиваційну, за рахунок використання різних форм і методів контролю стимулює подальше поглиблення знань; виховну функцію, яка сприяє вихованню у студентів таких позитивних якостей, як: самостійність, наполегливість, формує звичку до самостійної праці, відповідальне ставлення до результатів навчальної діяльності; емоційно-рефлексивну функцію, яка передбачає створення сприятливої психологічної атмосфери в студентській групі, коли та чи інша форма контролю сприймається

студентами як підсумок їх діяльності і тому цікавий для всіх; соціалізуючу, проведення контролю в різних формах сприяє більш успішній адаптації студентів в колективі навчальної групи, засвоєнню її норм і вимог.

Комплексне використання різних форм і методів контролю, орієнтованих на оцінку різних груп компетентностей, на основі їх взаємодоповнюваності в різних освітніх середовищах. В методичній системі оцінювання якості важливе місце займають як традиційні для вищої школи форми контролю, такі як контрольна робота, колоквиум, залік, іспит, так і менш використовувані в освітньому процесі вузу форми контролю, такі як ділова гра, мультимедійних презентація, веб-квест, есе, портфоліо. При цьому виявляється, що перші форми контролю дозволяють оцінити в основному рівень знань студентів, другі – дозволяють виявити рівень володіння тими чи іншими компетентностями.

Поєднання контролю викладача, взаємоконтролю і самоконтролю, спрямованого на розвиток рефлексивної культури майбутнього фахівця. Контроль викладача може здійснюватися як у відкритій формі (традиційно), так і в латентній, який являє собою приховане спостереження викладача за студентом у процесі як його аудиторної, так і позааудиторної роботи з метою допомоги йому в розробці індивідуальної освітньої траєкторії. На підставі спостережень робляться висновки щодо потенціалу кожного студента; на цій основі здійснюється підбір персональних завдань, що забезпечують особистісне зростання та розвиток студента. Взаємоконтроль має велике виховне значення, а також сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу. Самоконтроль студентів стимулює їх пізнавальну діяльність і сприяє підвищенню якості навчального процесу. В основі самоконтролю повинна лежати мотивація, а для цього викладач повинен стимулювати цю діяльність студентів, а також допомогти їм оволодіти вміннями і навичками самоконтролю.

Перенесення акценту з підсумкової атестації на поточну забезпечує систематичну діяльність студента протягом семестру. Поточна атестація може проводитися в різних формах і обов'язково враховується при виставленні підсумкової оцінки з курсу, що вивчається. Крім цього, існують і інші види контролю, такі як попередній, тематичний. Модульно-рейтинговою системою передбачається контроль з кожного модуля, при цьому форми і методи звітності можуть бути різні. Все це стимулює студентів до рівномірної і активної роботи, в тому числі і самостійної, протягом усього семестру.

Можливість вибору форм і методів контролю відповідно до особистісних здібностей і інтересів студента. Велика кількість форм і методів контролю дозволяють викладачеві запропонувати студентам на вибір форму звітності. Так, по темі студент може підготувати мультимедійну презентацію або написати есе, пройти тест або просто відповісти на контрольні питання викладача в усній або письмовій формі. При цьому, результати фіксуються викладачем як в своєму журналі, так і на сайті групи, де в електронному журналі зазначається уявлення студентами різних форм звітності. Доступність матеріалів для всіх виключить суб'єктивність оцінок.

Використання інформаційних технологій для здійснення контролю рівня сформованості компетенції студентів у віртуальному освітньому середовищі, надає можливість проведення відео-конференцій за участю всієї групи або тільки частини студентів; обговорення проблем на форумі, можливість приєднатися до будь-якої дискусії в будь-який час, спілкуватися з одногрупниками і викладачами в режимі чату, проходження онлайн-тестування та ін.

Визначено й охарактеризовано сутнісні характеристики розробленої методичної системи оцінювання якості професійної підготовки фахівців у закладах фахової передвищої освіти, яка орієнтована на оцінку сформованості компетентностей студентів і їх розвиток.

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ КЕРІВНИКА ЯК ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

*Вікторія Пироговська,
магістр Ір.н.;
Сергій Кубіцький,
завідувач кафедри управління та освітніх технологій
Національного університету біоресурсів і
природокористування України,
кандидат педагогічних наук, професор*

Як зазначає С.М. Ніколаєнко, ефективний менеджер, керівник мусить добре знати свою справу, бути професіоналом, володіти управлінськими, адміністративними навичками. Лідер мусить бути комунікабельним, уміти слухати людей, впливати на них, управляти ними без насилля і примусу [1].

Для успішного та ефективного виконання своїх функцій керівник закладу освіти повинен володіти комплексом сучасних знань і вмінь з таких дисциплін, як: менеджменту організацій, кадровий менеджмент, менеджмент і адміністрування, керівник закладу освіти, техніка управлінської діяльності, управління фінансово-економічною діяльністю, тощо.

Керівник закладу освіти має володіти цілою низкою професійних якостей: психологічною підготовкою, добрим здоров'ям, професіоналізмом, організаційними вміннями і навичками, загальною ерудицією, широким науковим та культурним кругозором, педагогічною майстерністю, тактом та технікою, комунікативними навичками, ораторським мистецтвом, ініціативністю, наполегливістю, системністю, вмінням розв'язувати проблеми та конфлікти, мати аналітичний склад розуму тощо. Керівник освітнього закладу повинен орієнтуватися в політичній ситуації, але пам'ятати про те, що освіта є поза політикою.

Найважливішим складником неперервної освіти є підвищення

кваліфікації.

Сучасна система підвищення кваліфікації покликана максимально задовольнити професійно-фахові, індивідуально-особистісні, соціокультурні запити замовників освітніх послуг. Серед напрямів реформування системи підвищення кваліфікації керівників закладів освіти виокремлюються такі:

1) перехід від одноразового курсового підвищення кваліфікації до моделі неперервного професійного розвитку шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти;

2) надання сервісних послуг на принципах бенчмаркінгової діяльності, що передбачає створення гнучкого, конкурентного освітнього середовища з домінуванням мобільних програм підвищення кваліфікації, перевагою активних і практико зорієнтованих технологій навчання, модернізацію змісту, форм, методів, технологій навчання залежно від суспільних та індивідуальних освітніх потреб замовників, відповідно до темпів застарівання і оновлення інформації, можливостей та особливостей, компетентнісного досвіду фахівців;

3) розроблення й упровадження в систему підвищення кваліфікації багатоваріантних, різнорівневих, диверсифікованих за профілем освітньо-професійні програми, форм освіти дорослих, андрагогічних метатехнології відповідно до соціально-педагогічних запитів і особистісно-професійних потреб фахівців, що забезпечують їм свободу вибору місця, термінів, змісту навчання за індивідуальною освітньою траєкторією впродовж життя;

4) забезпечення андрагогічних, аксіологічних, акме-синергетичних, культурологічних, інтегративних, навчально-розвивальних, праксеологічних, інформаційних функцій системи підвищення кваліфікації;

5) випереджувальний характер надання освітніх послуг в умовах глобалізації і відкритості інформаційного освітнього простору;

6) забезпечення інформаційно-комунікаційної підтримки професійного розвитку фахівців шляхом створення єдиної інформаційно-технологічної інфраструктури системи післядипломної педагогічної освіти, включаючи освітянську телекомунікаційну мережу, платформи з обміну знань, освітні сайти, навчальні освітні портали, інформаційні бази даних, електронні каталоги, персональні веб-ресурси тощо, сприяючи тим самим формуванню і вдосконаленню медіа-грамотності й медіа-культури;

7) розроблення кваліфікаційних характеристик менеджерів освіти із визначенням переліку професійно значущих компетентностей, фундаментальних (дослідницьких) і прикладних (педагогічних) компетенцій, конкретизація професійно-кваліфікаційних вимог до фахівців із переліком інноваційних ролей і функцій тощо;

8) підготовка андрагогік (фахівців у сфері освіти дорослих), коучів, дорадників освітньої сфери для ефективного науково-методичного супроводу професійного розвитку фахівців упродовж життя тощо [2].

Таким чином, на сучасному етапі в Україні з урахуванням

загальноєвропейських, вітчизняних і регіональних стандартів розробляються нові підходи до професійного розвитку керівників закладів освіти, особлива увага приділяється розвитку їх управлінської компетентності, формується система підвищення кваліфікації, що є одним з ключових чинників забезпечення якості освітньої діяльності. Критерієм ефективності системи підвищення кваліфікації стане високий рівень конкурентоспроможності менеджерів освіти, їх здатність до неперервного саморозвитку, самонавчання і самореалізації шляхом формальної, неформальної, інформальної освіти впродовж усього життя.

Список використаних джерел:

1. Ніколаєнко С.М. Керівник закладу освіти (організаційно-педагогічні та правові основи управлінської діяльності) : підручник. К. : НУБіП України, 2019. 408 с.
2. Сидоренко В.В. Реформування системи підвищення кваліфікації керівників навчальних закладів в умовах реалізації концепції «Нова українська школа. Керівник нової української школи : світоглядно-професійні орієнтири : зб. наук. пр. / В.П. Андрущенко (голова), В.П. Бех (заст. голови), О.В. Алейнікова та ін. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. С. 148-153.

ДО ПИТАННЯ МОНІТОРИНГУ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ

*Василина Штогрин,
магістр Ір.н.;
Сергій Кубіцький,
завідувач кафедри управління та освітніх технологій
Національного університету біоресурсів і
природокористування України,
кандидат педагогічних наук, професор*

Кожен суб'єкт освіти зацікавлений в зростанні її якості. Головна ж суперечність полягає у тому, що запити щодо якості освіти з боку суб'єктів освітнього простору переважно не відповідають можливостям забезпечення належного рівня якості у наявній системі освіти. Зазначена суперечність, однак, виступає також і рушійною силою процесу навчання і виховання дітей і молоді, оскільки за допомогою соціального запиту на певний рівень підготовки випускника в системі ступеневої освіти регулюється й питання якості освіти. У зв'язку із зазначеною суперечністю суб'єктам освітнього процесу належать різноманітні значення поняття якості освіти; так, батьки, як правило, співвідносять поняття якості освіти з індивідуальним розвитком їхньої дитини; педагоги пов'язують поняття якості освіти з якісним навчально-методичним забезпеченням процесу професійної підготовки фахівців. Натомість студенти поняття якості освіти співвідносять з комфортним перебуванням в стінах закладу освіти, з можливістю індивідуального зростання та загальними життєвими перспективами. Ще більш специфічним є поняття якості освіти для потенційних

роботодавців, які передбачають, що зі стін закладу освіти вийде знаючий, компетентний випускник з чітко окресленою професійною позицією і розумінням своїх життєвих перспектив. Найбільш узагальнюючим є поняття якості у його соціальному розумінні – як відображення сукупності ціннісних орієнтацій суспільства на даному етапі його розвитку, а також громадянської позиції студентів; зазначене відображення детермінується, насамперед, гуманістичною чи технократичною спрямованістю майбутньої професійної діяльності [1].

Виходячи з поняття «якість життя» і «якість освіти», можемо сформулювати висновок, що проблема якості освіти може розглядатися як проблема контролю і оцінки – моніторинг освітньої діяльності, в тому числі і в сфері професійної освіти. Загальний алгоритм моніторингу освітньої діяльності ґрунтується на стандартах освіти, прийнятих в тій чи іншій країні.

Особливе місце в системі моніторингу займає моніторинг якості знань, безпосередньо пов'язаний з поняттям якості загалом.

Як зазначають науковці, «моніторинг якості освіти – це збір, обробка, зберігання та розповсюдження інформації про стан освіти, інтерпретація зібраних фактів та прогнозування на їх основі динаміки і основних тенденцій її розвитку та розробка науково обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень стосовно підвищення ефективності функціонування освітньої галузі» [1].

Поняття моніторингу якості освіти найчастіше пов'язують і навіть ототожнюють з поняттями контролю якості знань та поняттям діагностики рівня її якості. Проте ці поняття варто розмежовувати, оскільки контроль передбачає оцінку якості певних компонентів освітньої системи, моніторинг же стосується всієї зазначеної системи загалом.

На підставі вивченої наукової літератури можемо дійти висновку, що основними завданнями моніторингу якості освіти у ЗВО є такі:

- узагальнення і систематизація якомога більшого обсягу інформації про стан і розвиток освітнього процесу у ЗВО;
- забезпечення доступу до зібраної інформації значущим особам, групам, соціальним інституціям для вироблення оптимальних управлінських рішень;
- розробка показників, які забезпечують найбільш коректне узагальнення інформації по стану та перспективах розвитку досліджуваного об'єкта.

Складність упровадження моніторингу, як зазначають науковці, визначається специфікою організації навчально-виховного процесу у закладі освіти, де окремі функції моніторингу вже виконуються різними суб'єктами організації навчально-виховного процесу.

Перевагою моніторингу є можливість об'єднання зусиль різних суб'єктів для забезпечення цілісного уявлення про рівень навчальної успішності майбутнього фахівця. Ефективність процесу управління педагогічними процесами і явищами визначається не стільки на фіксовані результати навчальної успішності, скільки на аналіз причин їх невідповідності поставленим завданням професійної підготовки та пошук резервів підвищення ефективності освітнього процесу та якості знань студентів.

Моніторинг навчальних досягнень студентів буде ефективним, на нашу

думку, якщо будуть реалізовані наступні умови: всі складові моніторингу як процесу будуть приведені в систему (ціль, функції, принципи його організації); педагогічні працівники закладу освіти будуть підготовлені до здійснення моніторингу (у організаційному та методичному відношенні); студенти будуть виступати повноправними суб'єктами моніторингу як системи; будуть розроблені нові технології моніторингу навчальних досягнень, насамперед, із залученням сучасних інформаційних технологій.

Тобто, уведення моніторингу в закладі освіти дозволяє слідкувати за різними факторами, що впливають на результати професійної підготовки майбутніх фахівців: зміст навчальних дисциплін, зміст навчальних програм, методика організації аудиторних занять, упровадження освітніх програм і факультативів за інтересами студентів, тощо. Тобто, моніторинг навчальної успішності як спеціально організована та постійно діюча система статистичної звітності забезпечує технологічність відстеження якості професійної підготовки фахівців.

Список використаних джерел:

1. Іванюта О.О. Педагогічні умови моніторингу навчальних досягнень майбутніх землевпорядників у процесі вивчення спеціальних дисциплін: автореф. дис... канд. пед. наук. Житомир, ЖДПУім. І. Франка, 2018. 20 с.

ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У КОЛЕДЖАХ ІННОВАЦІЙНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ

Олександр Ямковий,

заступник директора з НВР

*ВСП «Фаховий коледж інформаційних технологій та
землевпорядкування Національного авіаційного університету»,*

кандидат педагогічних наук

Одним із головних завдань, що постає перед закладами професійної освіти є забезпечення якісної підготовки студентів вимогам сьогодення. Забезпечити необхідну якість фахової передвищої освіти неможливо без об'єктивного, надійного оцінювання результатів професійної підготовки фахівців у коледжах. Тому однією з основних умов оновлення системи контролю та оцінювання якості підготовки студентів в коледжах є вдосконалення та введення нових методів, форм, засобів, інструментів та процедур оцінювання результатів навчання студентів.

Як відомо, у закладах фахової передвищої освіти оцінювання знань студентів з предметів загальноосвітньої підготовки здійснюється за 12 - бальною шкалою; з дисциплін освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра – за 4 - бальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Однак, вважається, що традиційна система контролю та оцінювання знань студентів, що безпосередньо і застосовується у коледжах не зовсім відповідає сучасним вимогам підготовки фахівців, не

задовольняє потреб систематичного діагностування успішності навчання.

Оптимальним шляхом формування системи оцінювання якості підготовки студентів у сучасних умовах при реалізації компетентнісного підходу є поєднання традиційних методів контролю знань та умінь студентів та інноваційних підходів, орієнтованих на комплексну оцінку сформованих компетентностей. При цьому традиційні засоби оцінювання слід поступово удосконалювати в руслі компетентнісного підходу, а інноваційні засоби адаптовувати для широкого застосування в освітньому процесі закладів фахової передвищої освіти.

Сучасними інноваційними технологіями контролю й оцінювання навчальних досягнень студентів є: тестування, рейтингова система оцінювання, метод проєкту, портфоліо, кейс-метод, ділова (рольова) гра.

Альтернативою традиційній системі навчання та однією з перспективних технологій оцінювання навчальних досягнень студентів є рейтингова система оцінювання. Дана технологія використовується у вищих навчальних закладах, однак не використовується в освітньому процесі в коледжах та технікумах.

Рейтингова система – це:

- система оцінювання накопичувального типу, що відображає успішність студентів, їх творчий потенціал, психологічну та педагогічну характеристику;
- інтегральна оцінка всіх видів діяльності студента;
- кількісна характеристика якості навчальної роботи, що виражена в балах і спрямована на стимулювання ритмічної, зацікавленої, активної роботи студента;
- числова величина, виражена в балах, яка інтегрально характеризує успішність студента за одним або кількома дисциплінами протягом певного періоду навчання (півріччя, рік і т.д.) [1].

Рейтинговий контроль визначають як таку організацію педагогічного контролю, яка базується на персоналізації та диференціації оцінювання навчальних досягнень студента на всіх етапах процесу навчання, забезпечує стимулюючу, розвиваючу й особистісно-творчу функції одержаних знань. Він передбачає накопичення оцінок за певний період навчання й за різнобічну діяльність і відображає не тільки якість знань і вмінь, а й активність, самостійність, творчість студента [2].

Як показує практика, рейтингова система оцінювання має чимало переваг перед традиційною: більш об'єктивно і точно оцінити знання студентів; диференціювати їх відповідно до рівня знань; практично виключає елемент випадковості та суб'єктивності при виведенні підсумкової оцінки; підвищує мотивацію навчання студентів; підсилює роль поточного і підсумкового контролю, робить його систематичним; визначає в будь-який момент місце студента серед інших студентів групи, курсу та в цілому за весь період навчання у закладі освіти, що робить оволодіння знаннями порівняльним та змагальним.

Відзначимо, що рейтинг навчальних досягнень студентів науковці поділяють на різні види. Серед них:

- рейтинг з дисципліни, що враховує поточну роботу студента і його результати за проміжну атестацію (іспит /залік / підсумкова контрольна робота);

- сукупний семестровий рейтинг, що показує успішність студента з усіх дисциплін, які він вивчав в поточному семестрі;
- інтегральний підсумковий рейтинг, що відображає успішність студента в цілому за весь період навчання за освітньо-професійною програмою.

Найпоширенішою сьогодні технологією оцінювання знань та умінь студентів є тестування. Це пояснюється тим, що тести в даний час вважаються найбільш об'єктивним засобом (інструментом) оцінювання рівня навчальних досягнень студентів. Також відзначимо, що тестування є основною формою проведення контрольних заходів у дистанційному навчанні. Основою технології тестового контролю є тест, що визначається як система завдань специфічної форми, певного змісту, зростаючої складності, що дозволяє якісно оцінити структуру і виміряти рівень підготовленості студентів [3].

Слід зазначити, що тестовий метод контролю якості навчання має низку переваг перед іншими методами та формами контролю, а саме: повнота охоплення змісту дисципліни; значно менший вплив випадкових чинників, таких як ставлення викладача; стандартизація запитань; можливість одночасного контролю знань великої аудиторії студентів; об'єктивність оцінювання (на результати тестування не впливає ставлення викладача; тестування відбувається в однакових для всіх умовах); відсутність таких психологічних чинників, як нерішучість, невпевненість у собі студента тощо, які проявляються у публічних відповідях; оперативність отримання результатів (застосування програмних продуктів, наприклад Microsoft Excel або спеціально розроблених, значно пришвидшує оброблення результатів); простота і доступність (при цьому тести, які використовуються, мають пройти попередній аналіз); систематичність проведення [4].

Тестовий контроль може реалізуватися за допомогою таких типів тестів відкритої та закритої форм: одновибіркові, багатовибіркові, на відновлення послідовності, вибірково-об'єднувальні, матричні, перехресні, на доповнення.

Одним з напрямів вітчизняної дидактики, що активно розвивається є технологія проєктної діяльності. Крім того, проєктна технологія є поширеним методом перевірки та оцінювання навчальних досягнень студентів. Метод проєктів – спосіб досягнення дидактичної мети через детальну розробку проблеми (технологію), що повинна завершитися цілком реальним, відчутним практичним результатом, оформленим тим або іншим чином [1]. Проєктна технологія розвиває у студентів пошуково-дослідницькі, технологічні, інформаційні компетенції, комунікативні вміння, допомагає встановлювати міжпредметні зв'язки та оволодівати навичками роботи в групі.

В науково-педагогічній літературі найбільш поширені типи навчальних проєктів за такими класифікаційними ознаками: за видом діяльності, яка домінує у проєкті (дослідницький, пошуковий, творчий, рольовий, прикладний, інформаційний, ігровий, ознайомчо-орієнтований); за предметно-змістовою галуззю знань (монопроєкт, міжпредметний проєкт); за кількістю учасників (індивідуальний, парний, груповий); за тривалістю виконання проєкту (короткотривалий, середньої тривалості, довготривалий) тощо. Слід відзначити, що в реальній практиці викладачі найчастіше застосовують змішані типи проєктів.

Оцінювання навчальних досягнень у ході виконання проєктів може бути поточним (шляхом спостереження за участю студентів у роботі над проєктом; головним аспектом оцінювання є переважно інтерактивний: динаміка роботи у групі, якість процесу співробітництва та пізнавальної діяльності студентів) та підсумковим (шляхом формального оцінювання результатів індивідуальної та групової роботи після завершення проєкту, як правило, під час його презентації та загального обговорення).

Таким чином, використання в освітньому процесі закладів фахової передвищої освіти інноваційних технологій оцінювання навчальних досягнень студентів сприятиме як об'єктивності оцінювання, так і формуванню у студентів професійних та особистісних компетенцій.

Список використаних джерел:

1. Сергеева Е.В., Чандра М.Ю. Современные технологии оценки учебных достижений обучающихся: учебное пособие. Волгоград: ПРИНТ, 2013. 115 с.
2. Сукнов М.П. Організація контролю навчальної діяльності студентів вищого технічного навчального закладу в умовах кредитно-модульного навчання: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09; Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди. Х., 2007. 21 с.
3. Аванесов В.С. Основы научной организации педагогического контроля в высшей школе. Москва: МИСиС, 1989. 176 с.
4. Євтух М. Б. Інноваційні методи оцінювання навчальних досягнень: монографія / М. Б. Євтух, Е. В. Лузік, Л. М. Дибкова. К. : КНЕУ, 2010. – 248 с.

Розділ 2. КОМПЕТЕНТІСНО-ОРІЄНТОВАНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІСТЬ В ПІДГОТОВЦІ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ

*Наталія Ваніна,
науковий співробітник
лабораторії науково-методичного супроводу
підготовки фахівців у коледжах і технікумах
Інституту професійно-технічної освіти НАПН України,
кандидат економічних наук, доцент*

Процес переходу до цифрової економіки, що включає такі технології, як аналіз великих даних (Big Data), машинне навчання, промисловий Інтернет, віртуальна і доповнена реальність, тривимірне моделювання, безпілотний транспорт і робототехніка, величезний потенціал трансформації промисловості. Повномасштабне впровадження цих технологій в сучасну українську економіку, що має революційний вплив на продуктивність праці і на ринок праці, являє собою як виклик для кадрового відтворення, так і додатковий драйвер інновацій для системи їх підготовки та якості цієї підготовки. В сучасних умовах цифровізації, робота буде все більше розбиватися на завдання, які використовують унікальні навички і знання людини. Звіт Accenture Technology Vision 2021 визначає ключові технологічні тенденції, які сформуєть нашу реальність у найближчі роки і визначає, що майже 79% керівників промислових підприємств вважають, що майбутня робоча сила буде структурована більшою мірою за проектами, ніж за функціями [2].

Організації передають проекти і завдання на аутсорсинг окремим особам або командам, і працівники, в свою чергу, регулярно змінюють проекти або завдання, у вирішенні яких вони беруть участь, всередині і поза організацією. У цих умовах виникає висока потреба у висококваліфікованих фахових молодших бакалаврах, що вільно володіють своєю професією і орієнтуються в суміжних областях знань, здатних до ефективної роботи за фахом на рівні світових стандартів і готових до діяльності в міждисциплінарних командах і проектах. Термін «міждисциплінарність» є одним з найчастіше обговорюваних в педагогічній літературі питань, зокрема, фраза «інтегроване навчання» часто використовується в якості узагальнюючого терміну для освітньої діяльності, яка об'єднує теорію і практику, і міждисциплінарний підхід розглядається як один з видів інтегрованого навчання.

На практиці міждисциплінарний підхід може реалізовуватися за двома основними форматами, сценаріями або підходами. За першого, найбільш поширеного, міждисциплінарність образно кажучи наводить «мости» між різними науками (дисциплінами), неформально об'єднує їх, пов'язує, об'єднує

на методологічному та інструментальному рівні. За другого формату міждисциплінарність постає як реальний інструмент об'єднання наук (дисциплін), появи інтегрованих продуктів, проектів, міждисциплінарних об'єктів дослідження, подальше опанування яких є принципово важливим і для науки, і для освіти [1].

У прикладному аспекті міждисциплінарність можна розглядати як підхід до вирішення складних завдань або проблем, які є занадто складними, щоб бути вирішеними в рамках однієї дисципліни або професії. Система фахової передвищої освіти традиційно зберегла безліч організаційних і культурних бар'єрів, що перешкоджатимуть реалізації міждисциплінарного підходу на практиці: дисциплінарний підхід в навчальних планах, системи заохочення на основі оцінки ефективності окремих структурних підрозділів та ін. Тому необхідна зміна парадигми, що дозволить створити сприятливі умови для впровадження і розвитку міждисциплінарного підходу у фаховій передвищій освіті. Наприклад, створення машинобудівного освітнього кластера з метою підготовки кадрів і з урахуванням вимог підприємств до їх компетентності, на основі інтеграції рівнів професійної освіти та інтеграції освіти і виробництва.

Для реалізації такої моделі пропонується практикувати групові форми взаємодії студентів різних ступенів навчання, фахівців і викладачів в міждисциплінарних командах і проектах для аналізу і вирішенні виробничих проблем, висування творчих ідей і концепцій, наукового пошуку. Одним з найважливіших навчальних курсів в навчанні студентів машинобудівного кластера має бути «Розробка продукту». Цей навчальний курс має міждисциплінарний характер, тому що інтегрує предметні області різних дисциплін, і практико-орієнтований характер, внаслідок освоєння якого придбані студентами компетенції можна реально побачити в практичних результатах. Ключова ідея курсу «Розробка продукту: базовий курс» – акцент на інтеграції при розробці продукту всіх функцій компанії. В його основі лежить цілісний підхід до створення продукту, при якому відбувається всебічне дослідження, проектування та контроль «життєвого циклу продукту» в матеріальних і нематеріальних аспектах. Головна особливість курсу «Розробка продукту» – це проектний метод навчання. Практичне навчання в аудиторії є першим етапом формування навичок і включає виконання практичних завдань, розбір змодельованих і реальних виробничих ситуацій, тести вхідного / проміжного / вихідного контролю та ін. Подальший розвиток компетенції до рівня стійкого досвіду здійснюється через створення наскрізного проекту по розробці продукту: на початку курсу визначається тема і кожен теоретичний блок застосовується до проекту. До кінця курсу учасники навчання формують проект по розробці продукту, який захищають перед експертною комісією, що складається з професіоналів-практиків. Слід відзначити принципову відмінність цього курсу від інших – його можна назвати «продуктом швидкого вживання». Пройшовши тему, протягом тижня учасники навчання відпрацьовують її на практиці, готують доповіді, спілкуються між собою. В процесі навчання придбаються такі навички, як вміння правильно спілкуватися,

доступно викладати складні технічні речі, «продавати» свою ідею, брати участь в реалізації реальних виробничих проектів, в міждисциплінарних проектах і командах і демонструвати наявність необхідного рівня якості підготовки.

Список використаних джерел:

1. Колот А. М. Міждисциплінарний підхід як домінанта розвитку економічної науки та освітньої діяльності. *Соціальна економіка*. 2014. № 1-2. С. 76-83. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/se_2014_1-2_15.
2. Технологічна революція охоплює весь бізнес Accenture Technology Vision 2021. URL: <https://smartme.pl/uk>.

ПРОФІЛАКТИКА БУЛІНГУ В СТУДЕНТСЬКОМУ СЕРЕДОВИЩІ

*Мирослава Гуцуляк,
викладач-методист вищої категорії
Тлумацького коледжу
Львівського НАУ*

У рамках делінквентної поведінки неповнолітніх досить часто можна зіткнутися з проблемою булінгу – повторюваними, свідомими, навмисними та обдуманими діями різноманітного характеру з наміром викликати страх, цькування дитини іншою дитиною або групою дітей з метою приниження, залякування та демонстрації сили. Поняття булінгу виділилося у самостійний термін, що свідчить про поширеність цього явища, за яким постає цілий ряд психологічних, соціальних та педагогічних проблем, які іноді доводиться вирішувати кримінально-правовими заходами.

Підґрунтям булінгу є статус, влада, конкуренція, лідерство. Це соціальна поведінка, що проявляється у відносно стійких групах і здатна залучати інших. Булінг охоплює нерівність сили та влади, що приводить жертву в стан, у якому вона не здатна ефективно захищатися від негативних дій. Це і є відмінною рисою булінгу від простого конфлікту. В конфлікті учасники рівні, а в булінзі жертва завжди виявляється слабшою, їй важче себе захистити, проти неї може виступати група. Ще одна характерна риса боулінгу – він передбачає свідому поведінку, спрямовану на те, щоб завдати шкоди та страждання іншій людині. Серед причин булінгу в колективі можна виділити наступні: боротьба за лідерство; зіткнення різних субкультур, цінностей, поглядів і невміння толерантно ставитися до них; агресивність і віктимність; наявність у дитини психічних і фізичних вад; заздрість; відсутність предметного дозвілля тощо

Насильство є серйозною проблемою в суспільстві. Навчальний заклад

нерідко стикається з проявами жорстокості та насильства в середовищі учнів, студентів, фактами знущання серед дітей та проблемою насильства в сім'ї. Демонстрація сцен насильства у засобах масової інформації та в Інтернеті або будь-який пережитий досвід тої чи іншої форми насильства: фізичного, психологічного, сексуального тощо; відчуття безпорадності, приниження, злості або відчаю, небезпеки, самотності, що наростає; схильність до девіації, залежності, протиправної поведінки, все це змушує нас шукати способи попередження насильства. У більшості випадків насильство спостерігається не лише в кіно, а й на власному досвіді, а саме в сім'ях чи школі (бійки, вимагання грошей, психологічний тиск, словесні образи, бойкот). Майже у всіх країнах діти перебувають під наглядом дорослих в навчальних закладах більше часу, ніж в будь-якому іншому місці за межами родини. Саме у шкільні роки діти дуже часто можуть зіштовхнутися з різними негараздами у взаєминах з однолітками. Враховуючи це, школи повинні не лише слідкувати за освітою дітей, але й забезпечувати захист дітей від насильства. Дорослі, які здійснюють контроль за навчальними закладами, і ті, хто в них працює, зобов'язані створювати безпечні умови, які сприятимуть збереженню гідності та розвитку дітей, адже насильство, незважаючи на те, чи є воно фізичним, психологічним, фінансовим, чи сексуальним, є одним з найбільших порушень прав людини – права на життя, на фізичну та психологічну недоторканість.

В листопаді 2020 року консультантом Тлумацького районного суду Івано-Франківської області Світланою Круховською проведено в режимі он-лайн трансляції виховний урок, на тему: «Як допомогти дітям упоратися з булінгом: що це таке і як з ним боротися» із студентами 31-32-33 груп Тлумацького коледжу Львівського Національного аграрного університету, куратором яких є Гуцуляк Мирослава Михайлівна.

Студенти Львівського коледжу в он-лайн режимі активно взяли участь в обговоренні такої важливої та поширеної в наш час теми, теми булінгу. Адже, булінг – це цькування однієї дитини іншою, агресивне переслідування, яке часто поширене в школах, жертвами булінгу може бути будь-яка дитина, не дивлячись на те, якою б сильною або здібною вона не була б, тому на ранній стадії потрібно виявити та зупинити ці прояви.

В обговоренні цієї теми взяла участь куратор цих же груп, методист коледжу, викладач - методист вищої категорії Мирослава Гуцуляк, яка наголосила на тому, що найчастіше цькування відбувається в закладах, де діти апатичні і розчаровані, а їхня потреба у визнанні та розумінні не задоволена. Дітямне варто намагатися вирішити ситуацію самотужки, краще звернутися до батьків, вчителів, старших, яким дитина довіряє або звернутися із заявою до правоохоронних органів.

В Україні запобігання вчиненню насильницьких злочинів стосовно дітей повинно стати пріоритетним напрямком діяльності всіх служб та органів у справах дітей. Особливістю антибулінгових програм є те, що вони дають можливість учасникам ділитися власним досвідом, спільно випрацювати стратегії подолання проблеми та реалізовувати проекти. Для того, щоб зрозуміти чи терпить дитина знущання потрібно мати із нею довірливі відносини. Необхідно стати дитині другом, опорою, щоб вона знала і розуміла, що саме вам можна відкритись, бути захищеним і нічого не боятись. Це найкраща профілактика. При відсутності довірливих стосунків між дитиною і батьками, між учнем та вчителями, між студентом та викладачами дуже важко говорити про щирість у спілкування та бажання відкритись.

Таким чином, наш досвід демонструє, що у протидії булінгу пріоритет повинен надаватися насамперед превентивним заходам, а не каральним, оскільки такі заходи мають кращий та більш тривалий ефект.

Список використаних джерел:

1. Булінг як соціально-педагогічна проблема та шляхи її вирішення URL:<http://kipt.sumdu.edu.ua/en/k2-listing/item/188-булінг-як-соціально-педагогічна-проблема-та-шляхи-її-вирішення.html>
2. Король А. Причини та наслідки явища булінгу. Відновне правосуддя в Україні. – 2009. – № 1–2 (13). – С. 84–93.
3. Як допомогти дітям упоратися з булінгом: що це таке і як з ним боротися URL: <https://tl.if.court.gov.ua/sud0916/pres-centr/news/1020974/>

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Ольга Ємеєва
студентка НУБіП України,
Василь Базелюк,
доцент кафедри управління та
освітніх технологій НУБіП України,
кандидат педагогічних наук, доцент

Суспільно-політичне життя в нашій країні зумовлює нові вимоги до системи дошкільної освіти, до майбутніх фахівців закладів дошкільної освіти, які мають поєднувати функції педагога, вихователя та психолога. У науковій літературі схарактеризовано основні вимоги до професійної компетентності та організаторських здібностей майбутніх фахівців закладів дошкільної освіти.

Бути педагогом закладу дошкільної освіти – покликання. Це означає, хотіти і вміти знову і знову проживати дитинство з кожною дитиною, бачити

світ її очима, дивуватися і пізнавати світ разом з неї, бути непомітним, коли малюк зайнятий своєю справою, і незамінним, коли йому потрібна допомога і підтримка.

Сучасний вихователь - це творчий працівник, майстер своєї справи, новатор, який використовує в своїй роботі новітні методичні розробки.

Необхідні якості сучасного вихователя – терплячість, доброзичливість, адже вихователю доводиться працювати не тільки з дітьми, але і з батьками.

Завдання сучасного вихователя: виховувати особистість творчу, креативну, комунікабельність. Потрібно прогнозувати і оцінювати результати власної діяльності і діяльності вихованців, розвивати самостійність та ініціативу. Створювати умови для реалізації індивідуальних здібностей кожної дитини.

Сучасний вихователь – целюдина, що поєднує в собі риси і психолога, і артиста, і друга, і наставника. Творчий потенціал вихованця залежить від творчого потенціалу самого вихователя, тому потрібно приділяти велику увагу розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців вже під час навчання у закладах фахової передвищої освіти.

У зв'язку з особливостями розвитку сучасного українського суспільства, новими вимогами до дошкільної освіти виникає потреба в підготовці педагога дошкільної освіти, який володіє професійною компетентністю, що відображає специфіку сучасного дитинства і діяльність закладу дошкільної освіти. Серед пріоритетних компетентностей ми виділяємо: знання специфіки дошкільної освіти та особливостей організації освітньої роботи з сучасними дітьми раннього та дошкільного віку; здатність організувати спільну і самостійну діяльність дошкільнят; вміння планувати, реалізовувати і аналізувати освітню роботу з дітьми раннього та дошкільного віку; володіння методами і засобами психолого-педагогічного моніторингу, що дозволяє оцінити результати освоєння вихованцями освітніх програм, ступінь сформованості у них необхідних інтеграційних якостей; вміння вибудовувати партнерську взаємодію з дітьми та їх батьками для вирішення освітніх завдань.

На нашу думку, успішність професійної підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти буде залежати від спрямованості освітнього процесу на формування у них мотиваційно-ціннісних орієнтацій, до яких можна віднести: формування у студентів загальнолюдських цінностей, шанобливого ставлення до особистості дитини, саморозвитку і самореалізації в майбутній професійній діяльності.

Ціннісні основи професійної діяльності педагога дошкільної освіти є базою, на якій розвивається його інтелект і будується педагогічна технологія підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти до професійної діяльності. Уявлення про цінності і цілі освіти складають основу підготовки педагогів дошкільної освіти, що базується на ідеях моральності, демократизму, гуманізму і громадянської відповідальності, що виражається у вимогах до особистості і професіоналізму педагога дошкільної освіти. До них відносимо: забезпечення адекватності процесу підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти специфіці вирішуваних професійних завдань студентами в майбутній

діяльності; включення майбутніх педагогів в процес розвитку особистісного ставлення до даного виду діяльності, а також володінням ними необхідними знаннями та вміннями через актуалізацію їх особистісного досвіду.

Формування професійної компетентності педагога закладу дошкільної освіти розглядається нами як підсумок внутрішньої роботи особистості студента, яка забезпечує здатність встановлювати професійно-особистісні контакти з дітьми, гуманне ставлення до учасників педагогічного процесу, засноване на діалогічній взаємодії; здатність мотивувати батьків на спільну діяльність; володіння арсеналом сучасних освітніх, виховних технологій, способами конструювання різних форм психолого-педагогічної діяльності; здатність до рефлексії діяльності та формування загальної культури особистості дітей і батьків.

Список використаних джерел:

1. Базелюк В.Г. Розвиток конкурентоспроможного фахівця в коледжі. Вісник післядипломної освіти: зб. наук. пр. / НАПН України ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти»; голов. ред. В. В. Олійник; редкол. : Н. Бібік [та ін.]. Київ: Юстон, 2019. Вип. 8(37). 212 с. (Серія «Педагогічні науки»). ISBN 978-617-7361-77-9. С.10-23.
2. Ковальчук Т. І. Технології соціально-педагогічної діяльності : навчальний посібник. Ніжин. Видавець ПП Лисенко М.М. 2015. 441 с.
3. Кубіцький С.О., Неділько Н.В. Особливості професійної комунікативної взаємодії майбутніх медпрацівників. Вісник Національної академії оборони України: Зб-к наук. праць. К.: НАОУ, 2010. Вип. 2 (15). С. 49-55.

ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*Капоріна Ольга Вікторівна,
практичний психолог Відокремленого
структурного підрозділу «Професійно-
педагогічний фаховий коледж Глухівського
національного педагогічного університету імені
Олександра Довженка»*

В умовах сучасної соціокультурної ситуації в нашій країні, яка характеризується виключно динамічними змінами, особливого значення набувають проблеми, пов'язані з підготовкою фахівців, адекватних за своїм фаховим рівнем значущості та складності вирішуваних суспільством завдань. У зв'язку з цим слід по-іншому поглянути на процес професіоналізації людини, в ході якого відбувається не тільки освоєння професійних норм і стандартів, а й розвиток особистості професіонала.

Професійний розвиток – невід'ємна частина життєдіяльності людини, що реалізується в системі умов і чинників, що зумовлюють можливості для задоволення потреб людини і формування якостей, потрібних не тільки для

конкретної професійної діяльності, а й для самостійного планування та реалізації «життєвого сценарію особистості» [2; 4].

Для кожного здобувача освіти його професія виступає як певна соціально зафіксована сфера прикладання трудових дій, яка, з одного боку, сприяє його самореалізації, а з іншого – забезпечує його засобами до існування.

Професія – необхідна суспільству, історично виникла форма діяльності, для виконання якої людина повинна володіти сумою знань і навичок, мати відповідні здібності і професійно важливі якості [1].

Професіоналізм – сукупність, набір особистісних характеристик людини, необхідних для успішного виконання професійної діяльності [2; 3].

Узагальнюючи наявні в психологічній науці підходи до проблеми періодизації професійного розвитку, можна виділити наступні стадії даного процесу:

- стадію допрофесіоналізму (виникнення професійних інтересів і пошук професії, вибір і прийняття професії);
- стадію професійного становлення (освоєння професії, професійна адаптація, індивідуалізація професійної діяльності);
- стадію професіоналізму (розвиток і вдосконалення професійної діяльності) [4].

Так, на етапі пошуку і вибору професії провідним завданням є формування знань, навичок, умінь і якостей, що визначають загальну готовність до праці. У ході вирішення даного завдання долаються суперечності між несформованим поки ще інтересом до певної професії і необхідністю здійснювати свідомий вибір.

До особливостей цього етапу можна віднести переважання у абітурієнтів мотивів соціального престижу професії, матеріальної забезпеченості, комфортних умов праці. З урахуванням орієнтації на свої професійні можливості майбутній студент коледжу робить попередній професійний вибір. Велика роль тут належить фахівцям-психологам, що здійснює в рамках профорієнтаційної роботи індивідуальну допомогу юнакам і дівчатам у розширенні їх знань про ту чи іншу професію, можливості освоєння ними конкретної спеціальності.

Наступним етапом професіоналізації є освоєння професії у фаховому коледжі. У ході навчання відбувається оволодіння професійною мовою, спеціальною термінологією, інформаційною основою діяльності, професійними навичками та вміннями, навичками професійної взаємодії з іншими людьми; формування професійної спрямованості особистості тощо. На даному етапі з'являється інтерес до певних сторін майбутньої професії, багато в чому зумовлює майбутню спеціалізацію здобувача освіти.

Після закінчення закладу освіти молодий спеціаліст приступає до самостійного виконання функціональних обов'язків. Однак це не означає, що він готовий самостійно здійснювати всі трудові функції відповідно до вимог

професії. Завдання пристосування фахівця до умов професійної діяльності, досягнення рівня професійної діяльності, відповідного нормативним вимогам, вирішуються на етапі професійної адаптації.

Поряд з професійною адаптацією, що розглядається як процес пристосування фахівця до вимог і норм професії, конкретних умов професійного середовища, відбувається і його соціальна адаптація – процес пристосування до установок, цінностей, правилам і нормам нового колективу, освоєння людиною нових соціальних ролей.

Професійне самовизначення – процес і результат самостійного співвіднесення вимог, норм і цінностей професії із власним рівнем підготовки, індивідуальними якостями особистості і досягнутими результатами в діяльності.

У процесі професійного розвитку у майбутнього фахівця можуть виникати негативні психічні стани та інші явища, що описуються в психологічній літературі як ознаки критичного періоду розвитку.

Ситуаціями, що сприяють прояву криз, є:

- зміна соціальних ролей при входженні в нове професійне середовище (після закінчення вузу, при підвищенні на посаді, при зміні спеціальності і після відповідного перенавчання тощо);

- нововведення або конфлікти;

- втрата або зміна соціального статусу;

- зміни в професійній діяльності, що сприяють розвитку тих чи інших деформацій.

Найбільш типовими ознаками кризових періодів є:

- падіння ефективності діяльності;

- зниження задоволеності діяльністю та умовами її здійснення;

- неадекватність оцінок і самооцінок;

- конфліктність у взаєминах;

- поширення кола пошукової активності на інші сфери, в тому числі і не пов'язані безпосередньо з даною професійною діяльністю;

- зниження інтересу до професії, до оволодіння її нормами, бажання змінити професію, місце навчання, а в подальшому замінити професію іншою діяльністю;

- підвищення чутливості до зовнішніх впливів, психічної напруженості, тривожності; нестабільність фізичного стану; надмірне переживання труднощів і невдач; зниження працездатності;

- особливі психічні стани невизначеності, неструктурованості бажань суб'єкта, невиразності планів, прагнень, їх легка зміна;

- зниження темпів розвитку, підвищена вразливість, внутрішня розгубленість;

- зниження регулятивної діяльності, робота організму з перенапруженням, нестійкість поведінки [4].

Отже, професійне самовизначення особистості пов'язане не стільки з життєвим досвідом, скільки з її уявленням про майбутнє. Важливим показником професійної перспективи, її реалістичності виступає зв'язок життєвих і професійних очікувань, ціннісних орієнтацій і життєвої мети з професійними планами, здатність пов'язати їх з актуальною життєвою ситуацією.

Список використаної літератури

1. Барановский А.Б., Потапенко Г.М., Щекин Г.В. Система методов профессиональной ориентации. Основы профессиональной ориентации: Учебно-методическое пособие. Киев, 1991.
2. Захаров Н.Н. Профессиональная ориентация школьников. Москва: Просвещение, 1988.
3. Захаров Н.Н. Симоненко В.Д. Профессиональная ориентация школьников. Москва: Просвещение, 1989.
4. Калугин Н.И., Сазонов А.Д., Симоненко В.Д. Профессиональная ориентация учащихся. Москва: Просвещение, 1983.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ У ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ

*Оксана Кім,
студентка НУБіП України,
Василь Базелюк,
доцент кафедри управління та
освітніх технологій НУБіП України,
кандидат педагогічних наук, доцент*

Одним з головних завдань педагогічного коледжу є підготовка майбутніх висококваліфікованих вихователів. У світлі сучасних вимог якість професійної підготовки майбутніх вихователів залежить не лише від кількості засвоєних студентами знань, а головним чином від розвитку їхньої емоційно-мотиваційної сфери, творчого мислення, професійно-значущих якостей, здібностей, педагогічної техніки, що в цілому визначає сформованість професійної компетентності майбутніх вихователів.

Формування професійної компетентності починається з вивчення теоретичних основ, що дає можливість студенту познайомитися з сутнісними характеристиками виховної діяльності, оволодіти знаннями теорії та методики виховної роботи, сформуванню власну педагогічну позицію.

Теоретична підготовка передбачає знайомство з педагогічним досвідом багатьох поколінь педагогів і вихователів, осмислення його доцільності для вирішення завдань спрямованих на розвиток особистості дитини. При цьому велике значення надається формуванню особистісних якостей студента на

основі становлення його світогляду, особистого ставлення до діяльності педагогів-майстрів. Студенти знайомляться з яскравими подіями у житті і діяльності педагогів-майстрів, аналізують події, що вплинули на формування їхніх особистісних якостей, професійного досвіду, становлення та розвиток педагогічної системи.

Як відомо, сенс педагогічної діяльності полягає в розвитку особистості, а без знання педагогічних основ процесу розвитку дитини неможливою є грамотна організація виховного процесу в закладі дошкільної освіти та його вдосконалення в умовах оновлення парадигми дошкільної освіти.

Вже з найперших кроків ознайомлення з професією студенти знайомляться з актуальними вимогами до дошкільної освіти, сучасними концепціями виховання і навчання дошкільнят. Ознайомлення відбувається як на теоретичних заняттях, так під час навчальної і виробничої педагогічної практики в закладах дошкільної освіти.

З метою посилення мотивації майбутніх вихователів до оволодіння педагогічною майстерністю в коледжі застосовуються різноманітні інтерактивні технології, творчі та проблемні завдання. Наприклад, знайти у художній літературі приклади про виховання дітей, або проаналізувати педагогічну культуру батьків та підібрати певний наочний матеріал для роботи з дошкільнятами тощо.

Запропоновані для виконання завдання відбираються відповідно до рівня знань вмінь, з урахуванням особистісних можливостей кожного студента. Це може бути підбір незвичайного наочного матеріалу, різних способів організації діяльності дошкільнят, використання інформаційно-комунікативних технологій, інноваційних методів навчання (метод проєктів, дослідницька діяльність дошкільнят). Виконання таких завдань сприяють ефективній підготовці студентів до сприйняття нового матеріалу, активізують їхню пізнавальну діяльність, підвищують мотивацію до навчання. Створюється ситуація успіху, яка стимулює діяльність студентів на кожному етапі навчальної діяльності, зростає педагогічна техніка студентів, збільшується кількість педагогічних прийомів, необхідних для майбутньої професійної діяльності.

Специфікою педагогічної практики є те, що студенти на певний період стають членами педагогічного колективу дошкільного закладу і, отже, дотримуються його розпорядку, виконують план роботи, забезпечують дотримання єдиних вимог у відносинах з дітьми. Вони беруть активну участь у засіданнях педагогічних рад, предметних методичних об'єднаннях, конференціях, на яких вивчають і узагальнюють досвід кращих вихователів.

Педагогічна практика завершується підсумковою конференцією, на якій підводяться підсумки й оцінюються результати практики, дослідницької роботи в рамках дипломної роботи на завершальному етапі навчання. Кваліфікаційний

іспит перевіряє готовність студентів до виконання професійної діяльності вихователя і сформованість професійної компетентності майбутнього педагога.

Список використаних джерел:

1. Дмитриева О. И. Формирование готовности студентов педагогического колледжа к выполнению профессиональной деятельности воспитателя / О. И. Дмитриева, А. И. Комарова, И. А. Маркова. Актуальные вопросы современной педагогики : материалы III Междунар. науч. конф. (г. Уфа, март 2013 г.). — Т. 0. — Уфа : Лето, 2013. С. 130-132. — URL: <https://moluch.ru/conf/ped/archive/68/3582/> (дата обращения: 27.03.2021).
2. Ковальчук Т. І. Технології соціально-педагогічної діяльності навчальний посібник. Ніжин. Видавець ПП Лисенко М.М. 2015. 441 с.
3. Кубіцький С.О., Неділько Н.В. Особливості професійної комунікативної взаємодії майбутніх медпрацівників. Вісник Національної академії оборони України: Зб-к наук. праць. К.: НАОУ, 2010. Вип. 2 (15). С. 49-55.

МОТИВАЦІЯ ЯК ЗАГАЛЬНА ФУНКЦІЯ МЕНЕДЖМЕНТУ

*Тетяна Невар,
магістрантка спеціальності
«Управління навчальним закладом»,
Тамара Ковальчук,
к. пед. н., доцентка
кафедри управління та освітніх технологій,
Національний університет біоресурсів
і природокористування (м. Київ, Україна)*

На всіх стадіях розвитку суспільства питання управління його функціонуванням ставилися дуже гостро, проте намагання їх вирішити за неформованої теорії, на жаль, не мали успіху. Одне з головних завдань менеджера – створити для людини стимули, щоб вона прагнула працювати, тим самим сприяючи досягненню управлінських цілей. Система стимулювання має ряд взаємопов'язаних заходів, які можуть мотивувати окремих працівників або всю робочу силу до досягнення індивідуальних та спільних цілей підприємства (організації). Праця є необхідною умовою виживання та розвитку суспільства і це відповідна діяльність, яку люди здійснюють для задоволення своїх життєвих потреб. Однією зі складових праці є її мотивація на рівні агента (учасника) трудових відносин.

Для досягнення ефективного управління людиною необхідно зрозуміти її мотивацію. Лише за умови визначення того, що спонукає людину до діяльності, які саме мотиви служать фундаментом її дій можна спробувати сформувати ефективну систему управління нею [5, с. 26].

Для розуміння професійної поведінки людини і побудови обґрунтованої системи впливу на мотивацію працівників важливим є розуміння тих психологічних закономірностей і ключових принципів, які покладено в основу

мотивації [1, с. 31].

На думку Б. Генкіна, мотивація – це свідомий мотив, основа дії або поведінки. Мотивація – це суб'єктивне явище. Саме усвідомлення поведінки з часом перетворюється на мету. Завдяки трансформації зовнішніх мотиваційних факторів (стимулу) та їх особистої обізнаності, людей заохочують до дії [3, с. 62].

Мета включає набір мотивацій, які можуть спонукати напружено працювати упродовж тривалого часу, а також відповідальність, бажання виконувати доручені завдання та мотивацію для допомоги колегам тощо. Мотивації можна класифікувати з урахуванням різних чинників. За стимулами їх можна поділити на матеріальну мотивацію та моральну. У свою чергу, моральні заохочення можна розділити на ідеологічні та політичні (заохочення, що діють у всьому суспільстві) і моральні заохочення, що призводять до певних стосунків у цій групі людей (через колективізм, дружбу, взаємодопомогу на роботі тощо).

Варто зазначити, що Б. Герасимова, В. Чумак і Н. Яковлева вважають мотивацію чинником, що оптимізує зміст трудового процесу і несе творче задоволення від творчості, естетичне задоволення від речей, які зроблено добре тощо. Іншими словами, це змістовна мотивація праці [4, с. 274].

Стимул також вважається чинником активізації дії і є спонуканням до оптимальної поведінки. Ці зовнішні фактори поділяються на матеріальні (оплата праці) та моральні спонукання: визнання особистісних цінностей, визнання іншими справедливої оцінки. Він створює людські почуття, особисту участь в успіху організації, творчість, тип поведінки тощо. Варто зазначити, що моральні заохочення можуть призвести до негативних наслідків: зазнайства, егоїзму тощо. У той же час матеріальне стимулювання може призвести до високої моральної матеріальної мотивації, бажання знайти кращу роботу та допомагати іншим.

Інтерес розглядається як прояв пізнавальних потреб, він надає людям можливість зрозуміти мету діяльності, тим самим допомагаючи орієнтуватися, розуміти нові факти та відображати реальність більш повно та глибоко. У свідомості зацікавлених об'єктів інтерес проявляється як емоційні стани, що супроводжують пізнавальний процес. Інтерес до його темпу розвитку може стати тенденцією, що свідчить про необхідність діяльності, яка викликає інтерес. Привабливість об'єкта викликає безпосередній інтерес, а непрямий інтерес об'єкта є засобом досягнення мети [3, с. 63–64].

Мотивація походить від незадоволених потреб та дій і якщо ці потреби будуть успішними та задоволеними, вона надішле людині відповідний імпульс. Деякі потреби (наприклад, їжа) можуть бути задоволені лише упродовж певного періоду. Інші потреби, такі як потреба у дружбі, можуть бути задоволені упродовж тривалого часу, деякі потреби можуть залишатися незадоволеними. Фактором мотивації спочатку є система стимулювання праці, яка дотримується принципу соціальної справедливості та рівної винагороди, а також обов'язок компенсувати матеріальні витрати працівників через необережність. Варто

зазначити, що важлива роль індивідуального матеріального та морального стимулювання високопродуктивної праці— це встановлення рівнів грошової винагороди, рівнів тарифів, доплат, премій, підвищень по службі, розподіл складних та відповідальних завдань, відрядження за рахунок підприємств тощо [4, с. 275].

Отже, людина – це складна психічна система з непередбачуваною поведінкою. Навіть якщо її змусять до певних дій, людина все одно може вирішити у свій спосіб як діяти. Тому доцільно використовувати методи стимулювання для управління людьми в організації. Визнання, вдячність, зарплата, винагорода, повага, довіра, задоволеність роботою, підвищення і т. д. – все це пов'язано з мотивацією. Щоб не втратити потенційний прибуток, менеджер повинен досягти максимальної віддачі від своїх підлеглих.

Список використаних джерел:

1. Лютко О. Запрудження мотиваційного менеджменту взакладі освіти: Посібник для тренерів (викладачів) системи післядипломної освіти. 2018. URL:http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/posibnyku/navchalyni/6_Оксана_ЛЮТКО_Запрудження.pdf, 2018. 179 с.
2. Виханский О.С., Наумов А.И. Менеджмент. М. : Гардарики, 2000. 528 с.
3. Генкин Б.М. *Экономика и социология труда*. М. : Норма, 1999. 412 с.
4. Герасимова Б. Н., Чумак В. Г., Яковлева Н. Г. *Менеджмент персонала*. Ростов н / Д. : Феникс, 2003. 448 с.
5. Баксалова О. М., Рябова А. О. Мотивація як функція менеджменту в системі забезпечення ефективного використання ресурсу робочої сили персоналу підприємства. // *Вісник Хмельницького національного університету*, № 6 Том 1, серія «Економічні науки». Хм. : 2017. С. 25–28.

ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА ЯК ОСНОВА ОСОБИСТІСНОГО ТА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Людмила Рассохіна,

магістр Ір.н.;

Сергій Кубіцький,

завідувач кафедри управління та освітніх технологій

Національного університету біоресурсів і природокористування України,

кандидат педагогічних наук, професор

В основі педагогіки партнерства – формальне і неформальне спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем, батьками та громадою. Учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями є добровільними і зацікавленими співниками, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат.

До процесу навчання як впорядкованої взаємодії педагога з учнем, спрямованої на досягнення поставленої мети, рішуче і неформально додається

важливий компонент – громадське, в тому числі батьківське, самоврядування, як право учасників освітнього процесу як безпосередньо, так і колективно вирішувати питання організації та забезпечення освітнього процесу в закладі освіти, захисту їхніх прав та інтересів. Мова йде про модель державно-громадського управління, яка упроваджується практично в усіх країнах світу де технологія управління школою побудована на реалізації чотирьох блоків: учитель, учень, батьки, громадянське середовище.

Доведено, що робота з використанням цих ідей ефективна, адже в закладі освіти: створюється сприятливий психологічний клімат; формується високий рівень внутрішньої мотивації учнів до навчальної діяльності; вчителів – до підвищення педагогічної майстерності.

Серед основних положень партнерської технології – учитель і його учень (учні) як суб'єкти освітньої діяльності, які співдіють у досягненні мети. Основа співробітництва – домовленість з точно визначеними обов'язками, термінами, результатами і фінансуванням.

Організація освітнього процесу потребує створення системи розвитку (з опорою на індивідуальні особливості), саморозвитку (при максимальній самостійності учня) та самореалізаційного учасників, упровадження дієвих стимулів самомотивації, використання технологій та засобів гуманізації, що можуть сприяти прискоренню процесу. При цьому педагог є провідним суб'єктом успішної педагогічної взаємодії, що покладає на нього відповідальність оперативно враховувати особистісні якості вихованців, які постійно змінюються під впливом зовнішніх обставин та індивідуального зростання.

Отже, головне завдання колективу закладу освіти – організація ефективного спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем та батьками: учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, налаштовані на успіх, постійний рух уперед, є добровільними й зацікавленими співниками, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат, залученими до побудови освітньої траєкторії ліцеїста. Спілкування вчителя з учнями за допомогою гуманістичного освітнього середовища дозволяє сформуванню позитивну мотивацію в останніх на отримання нових знань. При цьому забезпечується сприятливий психологічний та емоційний клімат, знижується рівень втоми, зникає тривожність, невпевненість в собі, страх зробити помилку. Крім того, знижують імовірність виникнення конфліктів в дитячому колективі, проявів боулінгу, формується вміння долати життєві негаразди, гідно поводитися за будь-яких обставин. Такий демократичний спосіб співпраці педагога й учня не відкидає різниці в їхньому життєвому досвіді, знаннях, але передбачає безумовну рівність у гуманістичних засадах – праві на повагу, довіру, доброзичливе ставлення і взаємну вимогливість [2].

Аналіз філософської, психологічної, педагогічної літератури та практики доводить, що ефективність гуманізації освітнього процесу підвищується, якщо:

- педагоги усвідомлюють, що виховання – єдиний засіб, який може захистити дитину від алкоголізму, наркоманії, порнографії, жорстокості, криміналу, молодіжного фашизму, хамства, дратівливості, лайки, страху, безкультур'я, цинізму, національної і релігійної нетерпимості, зневаги до власної гідності;

- педагоги будуть культивувати в собі дієве терпіння, мудрість, вірити в позитивний потенціал кожної дитини;

- впроваджується цілісний підхід до навчально-вихованого процесу;

- створений гуманний виховний простір, що передбачає не лише комфортне зовнішнє середовище, а й духовний простір вихованця й педагога;

- виховний процес здійснюється в широкому контексті духовної культури;

- особистісно-орієнтована технологія сприяє реалізації психологічного механізму формування цінностей гуманістичної моралі громадянського суспільства;

- у ставленні педагога до вихованця виявляється щира любов, повага автономності, самопочуття інтересів дитини, зацікавленість у його долі, оптимістична віра в дитину, пріоритет позитивного стимулювання;

- науковмісний процес взаємодії педагогів і вихованців має форму партнерства, співпраці і співдружності, забезпечує право дитини на вільний вибір, на помилку, на власну точку зору;

- забезпечується створення педагогічно доцільних моральних ситуацій, які б враховували потреби, почуття, мотиви, здібності дітей, їх реальне життя; стимулюється суб'єктна позиція вихованця від мети до підсумків;

- виховується ціннісне ставлення до Батьківщини, нації, до світу, до іншої людини, до самого себе;

- вихованці беруть активну участь у відродженні національних цінностей України в діяльності, спрямованій на гуманізацію суспільства;

- йде орієнтація на добро, свободу, відповідальність та совість як базові категорії моралі громадянського суспільства [1].

Педагогіка партнерства, як система взаємовідносин, які відбуваються в процесі та заради спільної діяльності потребує гуманістичного освітнього середовища, у формуванні та розвитку якого братимуть участь не тільки педагоги, а й батьківський колектив, об'єкти соціально-педагогічного партнерства, наукові установи та заклади вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Бібік Н.М. Нова українська школа: порадник для вчителя. К: ТОВ «Видавнича дія «Плеяди». 2017, 206 с.
2. Фіцула М.М. Педагогіка. К.: Академвидав. 2003. 528 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 122 КОМП'ЮТЕРНІ НАУКИ

Ірина Семенюта,
*викладач Боярського фахового коледжу
Національного університету біоресурсів
та природокористування України*

Євген Кулаков,
*студент Боярського фахового коледжу
Національного університету біоресурсів
та природокористування України*

Комп'ютерні технології, які з'явилися у середині ХХ століття, мали великий вплив на розвиток науки, техніки, бізнесу та багатьох інших сфер людської діяльності.

Комп'ютерні науки – це спеціальність, головне завдання якої формування у здобувачів освіти комплексу знань, умінь та навичок для застосування в професійній діяльності у галузі комп'ютерних наук, спрямованих на професійний підхід до вирішення виробничих питань в сфері інформаційних технологій.

Підготовка фахівців комп'ютерних наук здійснюється за освітньо-професійними рівнями: фаховий молодший бакалавр, бакалавр та магістр.

Фаховий молодший бакалавр (ФМБ) – це освітньо-професійний ступінь, що здобувається на рівні фахової передвищої освіти і присуджується закладом освіти у результаті успішного виконання здобувачем фахової передвищої освіти освітньо-професійної програми [1].

Навчання ФМБ здійснюється у закладах фахової передвищої освіти (коледжах), а також може здійснюватися у закладах професійно-технічної освіти та вищої освіти за наявності ліцензії на підготовку фахівців.

Заклад фахової передвищої освіти самостійно визначає перелік навчальних дисциплін, практик та інших видів освітньої діяльності, необхідних для набуття визначених Стандартом компетентностей [2].

Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі в галузі комп'ютерних наук та інформаційних технологій або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів комп'ютерних наук та може характеризуватися певною невизначеністю умов.

Спеціальність 122 Комп'ютерні науки дає можливість отримати ґрунтовні знання з сучасних інформаційних технологій та знайти перспективну роботу в ІТ-компаніях, у тому числі закордонних. Специфіка професії дозволяє працювати віддалено, мати гнучкий робочий графік та багато інших переваг.

В даний час в області комп'ютерних наук зазвичай виділяють наступні основні розділи: алгоритми і структури даних, мови програмування, операційні системи та комп'ютерні мережі, розробка програмного забезпечення, бази даних та інформаційно-пошукові системи, взаємодія людини і комп'ютера [5].

Основний акцент комп'ютерних наук робиться на комплексному розгляді та забезпеченні інтеграції та інформаційної взаємодії усієї сукупності інформаційних технологій на рівні високої наукової абстракції. Щоб застосовувати основні результати досліджень в області інформаційних технологій, необхідно володіти навичками в чотирьох основних напрямках: алгоритмічне та комплексне мислення, уявлення інформації та інформаційної взаємодії, програмування, а також проектування та розгортання інформаційних систем різного призначення. Найважливіша мета вивчення комп'ютерних наук полягає в тому, щоб глибоко знати усі основні розділи інформаційних технологій та чітко розуміти відносини, що існують між прикладними програмами і комп'ютерними системами. Стати фахівцем з сучасних комп'ютерних наук можливо тільки за умови комплексного вивчення всіх складових частин комп'ютерних наук з урахуванням забезпечення їх інтеграції та взаємодії. Враховуючи сучасний стан розвитку інформаційних технологій, забезпечення їх інтеграції та взаємодії розглядається на рівні, який має високий рівень наукової абстракції – рівень хмарних технологій, віртуалізації, програмно-визначених мереж та систем штучного інтелекту. Взаємодія на цьому рівні здійснюється не фізично, а з використанням програмних інтерфейсів (API), що забезпечує високу ступінь системності та динамічності[5].

Випускники можуть працювати за професіями згідно з Національним класифікатором професій ДК 003:2010: адміністратором бази даних, інженером з програмного забезпечення комп'ютерів, інженером-програмістом, фахівцем з інформаційних технологій, фахівцем з розробки та тестування програмного забезпечення, фахівцем з розроблення комп'ютерних програм тощо.

Український ІТ-ринок відновлюється і б'є рекорди за кількістю відкритих вакансій. Тільки за останні два місяці й тільки на dou.jobs їх було понад 10 000. Галузь відчуває гострий дефіцит фахівців. Щорічна кількість ІТ-випускників українських вузів - 15000 – 20000. Крім інститутів та університетів айтишників готують численні приватні курси. Однак фахівців усе одно не достатньо. Приріст в індустрію світчерів (перекваліфікованих в ІТ-фахівців) дає позитивний результат. Проте, серед фахівців даної сфери не вистачає тисяч людей. У найближчі кілька років індустрія відчуватиме великий дефіцит кадрів. Мінімум 54000 нових ІТ-інженерів потрібно індустрії 2021 року з огляду на 30-відсоткове зростання ринку праці. У дефіциті інженери QA Automation (13,5%), JavaScript (10,4%) і Java (9,3%)[3].

Середня заробітна плата ІТ-спеціалістів становить 1400 \$. Найбільші зарплати отримують Director of Engineering/Program Director – 5500\$, Senior Project Manager/Program Manager – 4000\$ та Product Owner – 3150\$. HTML Coder отримує найменше – 650\$. Оплата праці зростає зі збільшенням робочого стажу. Так, у середньому за ІТ-спеціальностями, фахівці зі стажем до року отримують 540\$, 1-3 роки – 1000\$, 4-6 років – 1700\$ та зі стажем понад 7 років – 2800\$. Найбільше отримують Director of Engineering/Program Director і Senior Project Manager/Program Manager зі стажем 7+ років – 5770\$ та 4000\$ відповідно[4].

Отже, якщо Вам подобається працювати з комп'ютером, Ви мрієте розробляти різні неординарні рішення проблем, вмієте працювати над помилками та аналізувати дані, маєте більш математичний склад розуму, або просто хочете мати перспективну, високооплачувану, можна сказати вічну роботу, то обов'язково дивіться в сторону спеціальності «Комп'ютерні науки».

Список використаних джерел:

- 1 Закон України «Про фахову передвищу освіту» // Відомості Верховної Ради України – URL: <https://cutt.ly/VvdpevE>
- 2 Проект Стандарту фахової передвищої освіти України освітньо-професійного ступеню «фаховий молодший бакалавр» за галуззю знань 12 Інформаційні технології спеціальністю 122 Комп'ютерні науки. // Офіційне видання Міністерства освіти і науки України. – 2021. – URL: <https://cutt.ly/fvdr3EE>
- 3 IT-ринок праці в цифрах: наскільки зросли зарплати й попит на фахівців // Mind. 2020. – URL: <https://cutt.ly/9vsZLFF>.
- 4 Зарплати українських PM, HR, DevOps, Data Science та інших IT-спеціалістів — літо 2020 // DOU.ua. 2020. URL: <https://cutt.ly/8vsXc7A>.
- 5 Що представляє собою спеціальність Комп'ютерні науки// Державний університет комунікацій. 2019. URL: <https://cutt.ly/wvsLhIF>.

МАЙБУТНІЙ ВИХОВАТЕЛЬ ЯК КОМПЕТЕНТНИЙ ФАХІВЕЦЬДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Наталія Серебренікова,
студентка НУБіП України,

Василь Базелюк,
*доцент кафедри управління та
освітніх технологій НУБіП України,
кандидат педагогічних наук, доцент*

Сучасне соціально-економічне та політичне життя нашої країни характеризується бурхливим не тільки політичним та економічним, але й соціальним життям. Це життя ускладнює проблеми виховання і навчання дітей у сучасних умовах, які постійно змінюються. Важко не погодитися з думкою багатьох науковців та практиків, що сучасним дітям потрібні педагогі-новатори, здатні вносити у власну діяльність прогресивні ідеї, винаходити щось корисне, нестандартне, генерувати нове та впроваджувати нововведення. Функція сучасного педагога-вихователя— допомогти дітям орієнтуватись у життєдіяльності сучасного суспільства, навчити їх жити за законами і нормами світової цивілізації і культури. Підготовка майбутніх вихователів здійснюється у закладах фахової передвищої освіти.

Нинішній стан розвитку й модернізації системи освіти характеризується спрямованістю на кожну особистість, розкриття її задатків і можливостей,

захист інтересів дитини, уникнення усередненості та рецептурності у навчанні і вихованні.

Особливо значення це набуває на першому етапі соціального становлення особистості, у період здобуття дітьми дошкільної освіти. У Базовому компоненті дошкільної освіти чітко визначено її мету – «сформувати базис особистісної культури дитини через відкриття їй світу в його цілісності та різноманітності як сукупності чотирьох сфер життєдіяльності – Природи, Культури, Людей, Самої себе.

Вихователь у групі – найголовніша людина для маленької дитини. Вона повністю довіряє вихователю, наділяє його авторитетом і всілякими чеснотами: розумом, красою, добротою, щирістю.

Професійна компетентність педагога у психолого-педагогічній літературі розглядається як професійна підготовленість і здатність фахівця до виконання завдань і обов'язків професійної діяльності. Компетентність є якісною характеристикою, яка вказує на володіння людиною відповідною компетенцією, і включає її особистісне ставлення до неї і предмету діяльності [1].

До її структури входять знання, уміння, навички, цінності, ставлення, якості та досвід професійної діяльності. Професійна компетентність вихователя закладу дошкільної освіти – це сукупність діяльнісно-рольових і особистісних характеристик, що дозволяють йому на високому рівні формувати у дошкільника основи життєвої позиції як системи ціннісних ставлень до природи, до праці, до культури, до людей і до самого себе. У зв'язку з цим, важливе місце в роботі вихователя має відводитися формуванню у дошкільників ціннісного ставлення до себе та оточуючих, поваги до культурних надбань нашої країни і світу, виховання у них любові до праці и творчості.

Професійна компетентність вихователя дитячого садка включає такі вміння:

- створювати атмосферу життєдіяльності в дитячому саду, наближену до сімейної (особистісне спілкування);
- забезпечувати різні форми активності дитини (фізична, емоційно-ціннісна, соціально-моральна, пізнавальна, мовленнєва, художня, креативна);
- використовувати оптимальні для дошкільного віку моделі основних видів діяльності (спілкування, сюжетно-рольова гра, предметно-практична, дослідна та навчальна діяльність) [2].

Професійна компетентність вихователя тісно пов'язана з рівнем розвитку у нього загальних педагогічних здібностей:

- *організаторських* – здатність - організувати і регулювати поведінку дітей, стимулювати їх активність у різних видах діяльності;
- *сугестивних* – здатність до словесного і емоційно-вольового впливу на дитину;
- *комунікативних* – готовність легко вступати в контакт, викликати позитивні емоції у співрозмовника і отримувати задоволення від спілкування;

- *перцептивних* – здатність сприймати і розуміти іншого, педагогічна інтуїція;
- *емоційної стійкості* – володіння собою, самоконтроль, саморегуляція;
- *оптимістичного прогнозування* – використання у виховному процесі позитивних якостей вихованця;
- *креативних* – здатність до творчості, педагогічна мобільність, готовність швидко вирішувати проблемні ситуації.

Список використаних джерел:

1. Беленька Г. В. Сучасні підходи до питань формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку / Г. В. Беленька // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2012. – Вип. 5 (48). – С. 99–101.
2. Брюханова Н. Підходи до розуміння компетентності та компетенції в освіті // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2007. – № 4. – С. 40–49.
3. Ковальчук Т.І. Технології соціально-педагогічної діяльності : навчальний посібник. Ніжин. Видавець ПП Лисенко М.М. 2015. 441 с.

УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ В КОЛЕКТИВІ : СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Алесса Сохієва

магістр,

Ніна Журавська

науковий керівник

професор кафедри управління та освітніх технологій

Національного університету біоресурсів і

природокористування України,

доктор педагогічних наук, професор

Від оптимальної реалізації особистісних і групових можливостей багато у чому залежить ефективність спільної діяльності та якість, зокрема, фахової перед вищої освіти. Сприятлива атмосфера у колективі не тільки позитивно та продуктивно впливає на його результати, але і перебудовує особистість, формує її нові і виявляє потенційні можливості.

Стрижнем підготовки майбутнього фахівця є формування активної, творчої особистості, яка володіє різними способами здійснення методичних задумів, має глибокі знання, професійне теоретико - практичне мислення, професійний та соціальний досвід, широку ерудицію, цілісне уявлення професійної діяльності, розвинені професійно значущі дослідницькі вміння та навички [4, с. 49-55].

Важливе становлення людини в контексті євроінтеграції, здатної до співпереживання, готової до вільного гуманістично орієнтованого вибору, індивідуального інтелектуального зусилля і самостійної, компетентної та

відповідальної дії в політичному, економічному, професійному [3, с. 296-301] і культурному житті, яка поважає себе й інших, терпима до представників інших культур і національностей, незалежна в думках і відкрита для іншого погляду й несподіваної думки.

Саме культурологічний підхід забезпечує вивчення національних реалій, найважливіших історичних подій, знайомство з видатними діячами літератури та інших видів мистецтва, їх творами, представниками науки й техніки, а також проявляється у закладанні основ національного світобачення, національної мовної картини світу, навичок і вмінь, пов'язаних зі стандартними ситуаціями спілкування [2, с. 14-17].

Для управління конфліктами в колективі важливе значення має теорія міжкультурної комунікації. Відповідно до результатів наших досліджень, процес міжкультурної комунікації містить адаптацію (звикання до нових обставин, нового спілкування, нових комунікантів), координаційне керування процесом спілкування (індивідуальну інтерпретацію та коригування значень одиниць спілкування), риторику (вміння чітко та зрозуміло висловлюватися), комунікативістику (вплив засобів масової інформації на різні галузі соціокультурного життя) [5].

Британський науковець Р. Барч (R. Bartsch) визначив норми як «соціальну реальність поняття коректності» [8, с. 43]. Тобто, що кожна спільнота має власні поняття коректної або відповідної поведінки, зокрема, комунікативну поведінку. У суспільстві ці поняття існують у формі норм, що розвиваються у процесі соціалізації [7, с. 418–423]. Вони гнучкі, з ними погоджуються всі члени спільноти, оскільки норми ці є міжсуб'єктивними моделями поведінки.

Цілком слушним, на наш погляд, в управлінні конфліктами в колективі, є й урахування теорії співробітництва. Як свідчать результати досліджень науковців (О. Володько, Н. Журавська, П. Лузан, В. Ляудіс, Є. Полат, С. Ящук та ін.), співробітництво спрямоване на формування загальних для всіх громадян способів мислення та дій. Науковці наголошують, що таке співробітництво необхідне для самореалізації та самовдосконалення [2, с. 38-42].

Співробітництво полягає в осмисленні самого себе і своїх дій [1], умінні толерантно ставитися до інших, прагненні зрозуміти інший погляд, навіть якщо він суперечить власному, співпереживанні, вмінні визначати різницю емоційних станів комунікантів, вмінні проявляти ініціативу у пошуку необхідної інформації, готовності вносити власні пропозиції, раціонально вирішувати конфлікти, виявляти самокритичність і товариськість в оцінці партнера [6, с. 15-18].

Список використаних джерел:

1. Володько О. Адаптивне навчання, декілька слів про Knewton. URL: <https://habrahabr.ru/company/npl/blog/244539/>. – Назва з екрану.
2. Журавська Н.С. Теорія і методика професійного навчання: навчально-методичний посібник. Ніжин: Видавець ПП Лисенко ММ, 2011. 248 с.
3. Журавська Н.С. Тестування – суцільний метод контролю знань, умінь та навичок студентів вищої школи. Наук. вісн. нац. аграр. ун-ту, 2003. 296-301.

4. Кубіцький С.О. Особливості професійної комунікативної взаємодії майбутніх медпрацівників / Н.В. Неділько. *Вісник Національної академії оборони України: Зб-к наук. праць*. Київ : НАОУ, 2010. Вип. 2 (15). С. 49-55.

5. Радчук В. Держава тлумачів. URL: http://www.vsesvitjournal.com/index.php?option=com_content&task=view&id=76&Itemid=41

6. Ящук С.П. Соціально-психологічний клімат педагогічного колективу: особливості стилів керівництва. імідж сучасного педагога / Н.С. Журавська, О.В. Олещенко. Київ : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. 2019. Вип. 4 (187). С. 15-18.

7. Yashchuk S. The development of law in Ukraine: realities and prospects. *Edukacja – Technika – Informatyka: Rocznik naukowy* (Rzeszow, 17–18 вер. 2013 р.). Rzeszow, 2013. Nr 4. Część 1. P. 418–423.

8. Bartsch R. Norms of language / R. Bartsch. – London : Longman, 1987. 276 p.

ДО ПРОБЛЕМИ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Альона Трухан,

магістр Ір.н.;

Сергій Кубіцький,

завідувач кафедри управління та освітніх технологій

Національного університету біоресурсів і природокористування України,

кандидат педагогічних наук, професор

Серед багатьох принципів професійної підготовки одне з пріоритетних місць посідає індивідуально орієнтований підхід до студентів, що в широкому розумінні означає врахування індивідуальних особливостей особистості.

Проблема індивідуально орієнтованого підходу в сучасній дидактиці є найбільш розробленою, а сам індивідуальний підхід залишається одним із провідних принципів педагогіки, який виражає необхідність «індивідуально підходити до кожного учня з метою успішного навчання та сприяння розвитку позитивних задатків» [2, с. 9].

Історико-педагогічні аспекти проблеми індивідуального підходу з'ясовані Є. Рабунським, який вважає, що індивідуальний підхід означає приділення оптимальної уваги кожному учневі, його творчій індивідуальності і передбачає розумне поєднання фронтальних, групових та індивідуальних форм занять для підвищення якості навчання й розвитку кожного школяра [2, с. 11].

Завдання індивідуального підходу можуть бути різними, але, як вважають науковці, головне завдання полягає в тому, щоб допомогти тому, хто навчається, «знайти себе», наблизитися до розуміння своїх особливостей і привчитися використовувати їх продуктивно, творчо [5, с. 28].

Початком індивідуалізації розвитку є природні особливості особистості, які певною мірою виявляються в розумовій працездатності, увазі, пам'яті,

мисленні. Проте вони не визначають зміст діяльності формування особистісних якостей. При всьому значенні впливу біологічних особливостей на психічні процеси постійним залишається положення про те, що духовний світ людини формується і вдосконалюється у процесі різноманітної діяльності, суспільних відносин, стає провідною рисою, яка визначає розвиток людини, його сутність. Тому цілеспрямована організація всього життя і діяльності тих, хто навчається, та процесу навчання, зокрема з урахуванням їх індивідуальних відмінностей, є вирішальним фактором формування потреб, мотивів, системи знань, умінь, навичок, творчої активності та самостійності [2, 4]. «Індивідуалізація навчання – це не пристосування до рівня навченості учня шляхом зниження об'єктивних умов, а послідовний цілеспрямований розвиток школяра на основі знання його індивідуально-психологічних особливостей в умовах колективної діяльності». Такий підхід забезпечує формування цілісної особистості, а не лише її навчальних можливостей (нерідко у відриві від спрямованості, активності та інших особистісних характеристик).

Під індивідуалізацією навчання слід розуміти найбільш оптимальну організацію навчально-виховного процесу на основі врахування індивідуально-психологічних особливостей тих, хто навчається.

Індивідуалізація навчання передбачає певну організацію діяльності того, хто вчить, і того, хто вчиться, яка забезпечує взаємозв'язок викладача та студента, студента і групи, викладача та групи. Схема цього взаємозв'язку виглядає так: «викладач – студенти – студент». Ця система відображає співробітництво викладача і студентів в умовах реального навчального процесу. Вихід на кожного студента у процесі роботи з групою можливий лише через педагогічно-доцільно організовану колективну діяльність студентів, яка забезпечує коригуючий і формуючий вплив педагога на всіх і кожного водночас. Індивідуалізація навчання розглядається як процес, який постійно ускладнюється і в результаті призводить до кількісних та якісних змін у рівні знань, умінь і навичок тих, хто навчається [3].

Як зазначають науковці, індивідуальний підхід до організації навчальної діяльності полягає, передусім, у тому, щоб систематизувати індивідуально-психологічні відмінності студентів і на цій основі представити упорядковану картину індивідуальних відмінностей з їх взаємними відношеннями.

Під індивідуалізацією навчання ми розуміємо знання типологічних особливостей студентів, які описуються психолого-педагогічними характеристиками, уміння їх діагностувати, ураховувати і формувати, прогнозувати їх вплив на продуктивність самостійної навчальної діяльності.

Самостійна робота у закладі вищої освіти, будучи складовою частиною навчально-виховного процесу, значною мірою визначає якість підготовки

фахівця. Під час самостійної роботи спеціально організований і керований процес навчання спрямовується на формування пізнавальних інтересів студентів, розвиток їх вольових якостей і творчих професійних здібностей на основі оволодіння системою наукових знань, пізнавальних умінь та навичок. Саме в цьому полягає як сутність, так і важливе завдання самостійної роботи студентів у процесі навчання у ЗВО [1, с. 6].

Самостійна робота виробляє у студентів установку на свідоме систематичне поповнення своїх знань, є важливою умовою самоорганізації й самодисципліни, важливим засобом педагогічного керівництва та управління самостійною пізнавальною діяльністю, причому остання повинна включати предмет та метод навчального (або наукового) пізнання.

На думку зарубіжних науковців, для того, щоб самостійна робота студента була більш продуктивною, необхідно: 1) активізувати роль студентів у власній освіті; 2) забезпечити педагогічне керівництво; 3) створити обстановку, яка б сприяла виникненню потреби в самостійній роботі [2, с. 31]. Педагогічне керівництво можна розуміти вузько, вважаючи його проявом лише безпосередньо керуючого впливу викладача – вказівки, поради, консультації з конкретних завдань, що виконуються студентами. Безперечно, що не тільки такі прямі впливи викладача роблять самостійну працю студента раціональнішою. Більш правильним відносити до непрямого педагогічного керівництва всі свідомо організовані викладачем елементи діяльності ЗВО, які в кінцевому результаті мають метою підвищення ефективності самостійної роботи студентів.

Таким чином, індивідуалізація навчального процесу в умовах ступеневої освіти тісно пов'язана з організацією самостійної роботи студентів і залежить від рівня кваліфікації викладача, який сприяє розвитку індивідуалізації в навчальному процесі.

Список використаних джерел:

1. Бабенко К.Б. Педагогические основы научной организации самостоятельной работы студентов (на материале физмата): автореф. дис... канд. пед. наук. К., 1982. 10 с.
2. Кубіцький С.О., Кочеригін Л.Ю. Організація індивідуальної роботи з дисциплін професійно-практичної підготовки студентів аграрних вищих закладів освіти: монографія. К.: Видавництво «Міленіум», 2017. 260 с.
3. Кочеригін Л.Ю. Методика організації індивідуальної роботи зі спеціальних дисциплін майбутніх землевпорядників у ВНЗ-I-II рівнів акредитації: автореф. дис... канд. пед. наук. К., НУБіП України, 2015. 20 с.
4. Кубіцький С.О., Дубровинський Г.Р., Зонь В.В., Черняк А.І., Безбах В.Г. Основи загальної та військової психології і педагогіки: навчальний посібник. К., 2010. 400 с.
5. Небич К.М., Гуревич К.М. Индивидуально-психологические особенности школьников. М.: Знание, 1988. 80 с.

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ

*Зоя Туряниця,
кандидат педагогічних наук, заступник директора
з навчально-виховної роботи Відокремленого
структурного підрозділу «Професійно-педагогічний
фаховий коледж Глухівського національного
педагогічного університету імені Олександра Довженка»*

Виховання – важлива складова освітнього процесу. А якщо це майбутні педагоги – то вдвічі. Після закінчення коледжу, вони підуть працювати в заклади освіти. Тож наше завдання – не тільки дати їм ґрунтовні знання за фахом, а й сформувати їх справжніми громадянами, патріотами України, фахівців з високими моральними якостями та дати знання й практичні навички, як виховувати підростаюче покоління у своїй майбутній професійній діяльності. Виконання Завдань щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України якраз і сприяє цьому.

Відповідно до Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України серед виховних напрямів сьогодні найбільш актуальними виступають громадянсько-патріотичне, духовно-моральне, військово-патріотичне виховання як основні складові національно-патріотичного виховання.

Викладачами та класними керівниками фахового коледжу в рамках виконання Завдань щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України проводиться така робота:

На заняттях з української мови і літератури викладачі пропонують студентам: написання есе: «Я – громадянин, але я і людина» (за творами Миколи Хвильового); «Україна в моєму серці» (історичне минуле в контексті сучасних реалій за романом «Чорний ворон» Василя Шкляра); «Україна – курс на європейські цінності» (з нагоди Дня народження Європейського союзу); власних висловлень з питань національної та вселюдської значущості тих чи інших творів; вивчення поезій напам'ять (уривку з поеми «Мойсей», «Гімн» Івана Франка; «Пам'яті тридцяти» Павла Тичини; «Любіть Україну» Володимира Сосюри; «Два кольори» Дмитра Павличка та інші).

Під час вивчення історії та громадянської освіти відбувається становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин.

Вивчення дисципліни «Захист Вітчизни» забезпечує підготовку студентів до захисту Вітчизни, професійної орієнтації молоді до служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, визначених чинним

законодавством, до захисту життя і здоров'я, забезпечення власної безпеки і безпеки інших людей у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного часу.

Вивчення дисципліни «Географія: країни і регіони» забезпечує виховання у молоді готовності до захисту України та ефективного розв'язання життєвих проблем, наприклад, під час вивчення теми «Просторові аспекти міжнародних економічних зв'язків України з регіонами та країнами світу».

У програмі вивчення біології і екології у коледжі є інтегровані змістові напрями: «Екологічна безпека та сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість та фінансова грамотність». Ці змістові лінії відображають провідні соціально й особистісно значущі ідеї, що послідовно розкриваються в освітньому процесі; інтегровані змістові лінії співвідносяться з ключовими компетентностями, опанування яких забезпечує формування ціннісних і світоглядних орієнтацій студента, що визначають його поведінку в життєвих ситуаціях.

На заняттях з математики викладачі пропонують студентам: складання та розв'язування математичних задач з патріотичним, економічним та екологічним змістом: розділ «Тригонометрія» – I курс, «Стереометрія» та «Теорія ймовірностей та математична статистика» – II курс; ознайомлюють студентів з історичними та біографічними фактами життя вчених математиків України; використовують інформацію з інтернет ресурсу «Україна надзвичайна» для складання тематичних завдань, тем для студентських проєктів та використання в частинах заняття: актуалізації, рефлексії, інформаційних хвилинках «Для допитливих», «Це цікаво».

На заняттях з англійської мови формуються навички та вміння надавати інформацію не лише про країну, мова якої вивчається, а й про свою країну, столицю своєї Батьківщини, національні свята і традиції; основні пам'ятки культури, освіти; розповідати про родину, друзів, рідне місто, село тощо.

Вивчення культурології забезпечує ознайомлення студентів з досягненнями українців у всіх галузях культури; утвердження у свідомості і почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до історичного і культурного минулого України; формування толерантного ставлення до культур і традицій інших народів; культивування кращих рис української ментальності; формування духовних та культурних цінностей молоді України на сучасних мистецьких трендах в галузі музики, кіномистецтва, театральних постанов тощо.

У ході викладання педагогіки, психології та фахових методик дотримується утвердження поваги до державної мови, піднесення її престижу серед молоді, що є важливим аспектом формування й розвитку особистості та основою національно-патріотичного виховання.

Під час читання лекцій з педагогіки впроваджується поширення інформації про досягнення наших співвітчизників та їх внесок у скарбницю світової цивілізації, зокрема у сферах освіти, науки, культури, мистецтва, спорту, висвітлення внеску представників корінних народів та національних меншин України та громадян інших держав у боротьбу за державну

незалежність і територіальну цілісність України, процес її державотворення, вітчизняну наукову, духовно-культурну спадщину.

У ході контролю виконання самостійної роботи студентів особлива увага приділяється оволодінню ними питаннями у яких розкриваються різноманітні аспекти реалізації національно-патріотичного виховання у педагогічній роботі.

Помітне місце ці питання займають у розробці тематики курсових робіт з педагогіки. Під час роботи над їхньою підготовкою особливу увагу приділяється повноцінному розкриттю компонентів народності виховання, національно-патріотичних традицій у національному вихованні.

Під час вивчення фахових дисциплін – «Технологія виробництва і переробка продуктів сільського господарства», «Експлуатація та ремонт машино-тракторного парку», «Автомобілі і транспортні засоби», «Технологія швейного виробництва» та інші – викладачі забезпечують формування у студентів екологічної культури, соціальної активності, відповідальності та готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і сталого (збалансованого) розвитку суспільства.

Дисципліни – «Економіка виробництва», «Економіка і організація транспортного виробництва», «Економіка і організація швейного виробництва» – забезпечують розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, сприяють кращому розумінню майбутніми фахівцями практичних аспектів фінансових питань.

Робота з національно патріотичного виховання проводиться не тільки у процесі навчальних занять, а й у позанавчальній роботі. Так на заняттях студентського наукового гуртка з географії «Міжнародні організації» розглядається роль України у діяльності міжнародних організацій. Студентський гурток «ART-ФАНТАЗІЯ» працює над темою «Мистецькі пошуки сучасної молоді на теренах українського та світового арт-простору». Члени гуртка поглиблюють знання з історії розвитку національного та світового мистецтва; знайомляться зі станом сучасного українського та світового арт-простору; досліджують творчу діяльність українських митців, поширюють інформацію про їх творчість серед молоді та студентства.

Отже, в освітньому просторі фахового коледжу створюються всі умови для виконання Завдань щодо реалізації Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України, а саме: виховання правової культури, поваги до Конституції України, Законів України, державної – Герба, Прапора, Гімну України та історичних святинь; формування мовної культури, оволодіння та вживання української мови як духовного коду нації; формування духовних цінностей українського патріота: почуття патріотизму, національної свідомості, любові до українського народу, його історії, Української держави, рідної землі, родини, гордості за минуле і сучасне, на прикладах героїчної історії українського народу та кращих зразків культурної спадщини; відновлення і вшанування національної пам'яті; утвердження в свідомості громадян об'єктивної оцінки ролі українського війська в українській історії, спадкоємності розвитку Збройних Сил у відстоюванні ідеалів свободи та

державності України і її громадян від княжої доби, Гетьманського козацького війська, військ Української народної республіки, Січових стрільців, Української повстанської армії до часів незалежності; формування психологічної та фізичної готовності молоді до виконання громадянського і конституційного обов'язку щодо відстоювання національних інтересів та незалежності держави, підвищення престижу і розвиток мотивації молоді до державної та військової служби; відродження та розвиток українського козацтва як важливої громадської сили військово-патріотичного виховання молоді; забезпечення духовної єдності поколінь, виховання поваги до батьків, людей похилого віку, турбота про молодших та людей з особливими потребами; сприяння розвитку фізичного, психічного та духовного здоров'я; виховання здатності протидіяти проявам аморальності, правопорушень, бездуховності, антигромадської діяльності.

КОМПЕТЕНТІСНО-ОРІЄНТОВАНА ПІДГОТОВКА ОХОРОННИКІВ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Фесенко Микола,

аспірант Інституту професійно-технічної освіти НАПН УКРАЇНИ

Проблема професійної підготовки фахівців у галузі національної безпеки та формування їхніх професійних компетентностей постає предметом аналізу в працях вітчизняних і зарубіжних науковців. Динаміку поглядів на охоронну діяльність в різних сферах, відмінність методологічних підходів до з'ясування їхньої сутності засвідчують різновекторні студії з проблем професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності.

У педагогічному аспекті (О. Безносюк, Я. Бондаренко, О. Борисюк, Т. Бунєєв, О. Діденко, М. Козяр, В. Монастирський, М. Нецадим, В. Огнєв, А. Пожидаєв, С. Полторак, О. Тогочинський, Н. Феденко, В. Ягупов) обґрунтовано вплив освітньо-професійної системи на формування особистісних якостей, знань, умінь, навичок, важливих для успішного професійного функціонування, інтеграції особистості в соціум та її працевлаштування.

У юридичному контексті (В. Абрамов, В. Авер'янов, І. Бірюков, В. Галунько, Ю. Заїка, В. Курило, В. Темченко) описано організаційно-правові засади надання охоронних послуг відповідно до механізму забезпечення прав людини.

У психологічному ракурсі (В. Алещенко, Г. Васильєв, С. Венедиктов, О. Землянська, П. Макаренко, Н. Мілорадова, О. Федоренко) досліджено механізми адаптації й впливу на структуру «Я»-особистості та як результат – зміну її поведінки.

В управлінському вимірі (О. Бандурка, А. Куліш, М. Мазепа, О. Музичук й ін.) проаналізовано адміністративно-правові засади організації та

функціонування служби охорони, особливості управління в органах внутрішніх справ.

У *військовому* аспекті (А. Братко, М. Варій, С. Константинов, С. Назаренко, Ю. Оболенський, О. Юнін та ін.) з'ясовано особливості тактико-спеціальної підготовки й тактики професійної діяльності.

У *медично-фізіологічному* (М. Ануфрієв, Ю. Бойчук, О. Болотов, С. Бутов, Ю. Вереньга, О. Гіда, І. Закорко, О. Моргунов, С. Решко, О. Ярещенко та ін.) – представлено методи відновлення здоров'я людини, її фізичної форми та вплив медико-терапевтичних засобів на організм людини тощо. На підставі аналізу й узагальнення наукових позицій підсумовано, що їх об'єднують спільні завдання охоронної діяльності, натомість відмінність полягає у виборі авторами шляхів і методів їх розв'язання.

Формуванню професійної компетентності сучасного фахівця з охорони сприяють: професійно-психологічний добір; професійно-психологічна підготовка; професійно-психологічний супровід; стимулювання службової мотивації; упровадження зарубіжного досвіду; постійне проведення атестацій тощо. Професійно-психологічна підготовка як один зі шляхів формування професійної компетентності спрямована, з огляду на індивідуальні особливості, виявлені під час психологічного добору, на підготовку нових кадрів до умов професії та розвиток й удосконалення професійних навичок.

О. Кришевич вважає професійно-психологічною підготовкою процес, який реалізують для формування й розвитку системи знань, умінь, навичок, професійно значущих психологічних якостей, що забезпечують ефективне виконання професійних завдань, успішне подолання психологічних труднощів службової діяльності, а також урахування її психологічних аспектів груп швидкого реагування. Професійно-психологічна підготовка полягає у формуванні психологічної стійкості фахівця з охоронної діяльності до негативних стрес-чинників, що траплятимуться в подальшій службі; у розвитку вже набутих професійних знань, умінь і навичок для підвищення його рівня службового професіоналізму, що становлять комплекс професійної компетентності.

У річищі дослідження професійної підготовки фахівців з охоронної діяльності особливої уваги потребує вивчення процесу формування професійно-особистісних якостей, що потребує не лише наявності знань, умінь, а й навичок практичної діяльності та правосвідомості. Як слушно зауважує О. Герасимів, професійна правосвідомість – основний інструмент правоохоронця (охоронника), її формування пов'язане з об'єктивними (середовище функціонування правосвідомості) і суб'єктивними (правове виховання) чинниками.

Високого рівня успішності виконання завдань професійної діяльності можна досягти тільки за умови достатньо розвинутих професійної навченості, професійної спрямованості та міжособистісної взаємодії, що також формують професійну компетентність. Зокрема, домінантною рисою розвинутої професійної компетентності є вміння вибирати, з огляду на умови й реальні

можливості, найефективніші шляхи та способи реалізації поставлених завдань з охорони у межах нормативних повноважень.

Список використаних джерел:

1. Бородієнко О.В. Теорія і практика розвитку професійної компетентності керівників структурних підрозділів підприємств сфери зв'язку: монографія. За наук. ред. Радкевич В. О. Біла Церква: Видавець Пшонківський О. В., 2017. 422 с.
2. Бородієнко О.В. Критерії, показники, рівні сформованості професійної компетентності керівників структурних підрозділів підприємств сфери зв'язку. Молодь і ринок. №7 (150), 2017. С. 109-114.
3. Бородієнко О. В. Метод експертної оцінки в моделюванні системи розвитку професійної компетентності керівників. Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Педагогіка. Соціальна робота. Видавництво УжНУ «Говерла», 2015. Вип. 35. С. 35-38.
4. Зайченко І.В., Теслюк В.М., Каленський А.А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вашої школи : [підручник для студентів вищих навчальних закладів]. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 484 с.
5. Каленський А.А. Принципи та методи підготовки миротворчих контингентів і миротворчого персоналу. Вісник Національного університету оборони України. Зб-к наук. праць. Київ : НУОУ, 2010. Вип. №1(14). С. 34–38.
6. Каленський А.А. Фахова передвища освіта: концептуальні засади стандартизації підготовки молодших спеціалістів. Науковий вісник НУБІП України. Серія: педагогіка, психологія, філософія. 2017. №277. 2017. С. 101-105.
7. Васильєв Г. І. Педагогічні умови адаптації курсантів до навчання у вузах МВС : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. Одеса, 1997. 22 с.
8. Вакуленко В. М. Види інновацій в освіті та їх класифікація. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Педагогічні науки. 2010. № 4. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/Vnadsps/2010_4/10vvmotk.pdf.

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН

*Світлана Цимбал,
доцент Національного університету
біоресурсів і природокористування України,
доктор психологічних наук, доцент*

Досягнення розуміння складних реалій та феноменів буття на сучасному рівні розвитку науки як форми суспільної свідомості реалізується у теоретичній площині, де поєднується аналіз різних і навіть протилежних понять та категорій. Саме до таких відноситься категорія «компетентність», яка знаходиться у центрі наукової уваги сучасних дисертаційних досліджень [1; 2].

У словнику іншомовних слів поняття «компетенція» розглядається як коло питань, у яких певна людина володіє знаннями і досвідом [3, с. 304-305].

Від поняття «компетентність» слід відрізнити поняття «компетенція» (лат. *competentia* – належність за правом), яке окреслює коло повноважень будь-якого органу або посадової особи, а також коло питань, у яких дані особи

володіють знаннями і досвідом. Таке розуміння передбачає, що компетенція включає сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), які задаються стосовно певного кола предметів і процесів. В той час як компетентність (лат. *competens* – здібний) включає володіння компетенцією; володіння знаннями, які дозволяють судити про будь-що, висловлювати вагому, авторитетну думку [4, с. 315].

У даний час на сторінках науково-педагогічних видань продовжується дискусія про співвідношення понять компетенція і компетентність. Розглянувши основні підходи до їхнього розуміння, ми дійшли висновку, що професійна компетенція це професійно-статусні можливості по здійсненню людиною державних, соціальних і особистісних повноважень у професійній діяльності. Професійно-статусні можливості можуть бути такі: адміністративно-правові (передбачають рівень адміністративної влади і правочинності фахівця у вирішенні виробничих, економічних, фінансових, кадрових та інших питань діяльності підрозділу або організації в цілому); інформаційні (передбачають певний обсяг одержуваної фахівцем службової інформації для реалізації своїх професійних функцій); економічні (передбачають певний рівень самостійності співробітника в економічній сфері діяльності).

Отже, компетентність є готовністю та здатністю людини діяти в будь-якій сфері. Вона передбачає володіння людиною відповідною компетенцією, яка включає її особистісне ставлення до предмета діяльності [5]. Компетентна у певній галузі людина володіє певними знаннями та здібностями, які дозволяють їй обґрунтовано судити про цю галузь й ефективно діяти в ній. Важливим при цьому є не протиставляти компетентність знанням або умінням, оскільки перше поняття більш широке, ніж поняття «знання» та «уміння» [5].

Таким чином, компетентність виражає значення традиційної тріади «знання, уміння, навички», інтегруючи їх у єдиний комплекс. Крім того, компетентність визначається як поглиблене знання предмета або освоєне уміння.

Компетентність також доцільна для опису реального рівня підготовки спеціаліста. Компетентність спеціаліста вирізняє здатність обирати найбільш оптимальні рішення, володіти критичним мисленням.

Отже, аналіз сучасного розуміння професійної компетентності виявив, що вона в основному розуміється як: сукупність знань та умінь (що визначають результативність професійної діяльності); комплекс професійних знань і професійно значущих особистісних якостей; прояв єдності професійної та загальної культури.

Суттєво, що компетентність передбачає постійне оновлення знань для успішного вирішення професійних завдань у даний час і за даних умов.

Компетентність містить в собі як змістовий (знання), так і процесуальний (уміння) компоненти, коли компетентний спеціаліст має не тільки розуміти сутність проблеми, але й уміти практично її вирішувати, у залежності від конкретних умов застосувати певний метод вирішення проблеми. Таким чином,

компетентність передбачає мобільність знань та критичне мислення [5].

Зазначене вище дає змогу дійти висновку, що компетентність доцільно розглядати як адекватну орієнтацію людини в різних галузях її діяльності та взагалі життєвої активності (роботі, навчанні, культурі, політиці, здоров'ї, оточуючому середовищі, освіті тощо).

Список використаних джерел:

1. Баркасі В.В. Формування професійної компетентності в майбутніх учителів іноземних мов: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Південноукраїнський держ. педагогічний ун-т ім. К.Д. Ушинського (м.Одеса). — О., 2004. — 21с.
2. Воробйова І.А. Формування соціокультурної компетенції учнів старшої школи засобами іноземної мови: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.09 / Інститут педагогіки АПН України. — К., 2003. — 20с.
3. Словник іншомовних слів / Уклад. Морозов С.М., Шкарапута Л.М.— К.: Наукова думка, 2000. — 680 с.
4. Словарь иностранных слов / Под ред. И.В.Лехина, С.М.Локшиной, Ф.Н. Петрова (гл.редактор) и Л.С.Шаумяна. — М.: Из-во Сов.энциклопедия, 1964. — 784 с.
5. Варданян Ю.В. Строеие и развитие профессиональной компетентности специалиста с высшим образованием: (На материале подготовки педагога и психолога): Дис... д-ра пед. наук: 13.00.01. — М., 1998.— 353 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ У ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

***Олена Чирик,**
студентка НУБіП України,
Василь Базелюк,
доцент кафедри управління та
освітніх технологій НУБіП України,
кандидат педагогічних наук, доцент*

Швидкі темпи розвитку української світи потребують таких вихователів, які могли б бути авторитетними кваліфікованими фахівцями, здатними швидко орієнтуватися в умовах суспільного життя, та забезпечувати успішність виховання дітей, використовуючи сучасні знання та інноваційні технології виховання.

Бути вихователем у дитячому садку дуже і дуже непросто. Від вихователя залежить майбутнє дитини. Головне завдання вихователя – розвинути в дитині особистість, ту індивідуальність, яка буде виділяти його серед оточуючих; навчити спілкуватися і поважати себе та інших.

Але щоб виховати особистість, потрібно самому бути особистістю.

Вихователь повинен дуже багато знати, володіти методикою дошкільної освіти, володіти спеціальними вміннями і навичками; постійно вдосконалювати свою майстерність, освоювати інноваційні технології, нетрадиційні методики; знати комп'ютер, вміти користуватися Інтернетом.

Вихователь повинен бути психологом, враховувати вікові особливості

дітей, знаходити до них індивідуальний підхід, поважати їх. Діти відкриті для добра і краси, не терплять несправедливості, кажуть правду прямо в обличчя!

Вихователь повинен бути творчою особистістю, бути провідником для дітей в світ казки і фантазії, викликати в дітей захоплення, любов, ніжність, здивування. Вихователь повинен бути цікавий дітям – вміти співати, танцювати, «оживляти» ляльок, читати вірші, розповідати казки, шити, малювати, робити іграшки з природного матеріалу, з паперу, з пляшечок і баночок, з кришок і коробочок і ще багато з чого!

Вихователь повинен любити дітей, бути для них другом, з яким можна і пограти, і якому можна довірити свої секрети. Вихователь допомагає дитині в найважчому і важливому для неї справі – налагодити взаємини з іншими дітьми, він повинен стати тією людиною, з яким дитина захоче поділитися радістю чи горем.

Специфіка професійної діяльності ставить перед вихователем закладу дошкільної освіти високі вимоги. Для виконання своїх професійних обов'язків він повинен мати певні особистісні якості. Нагадаємо, яким має бути вихователь за розумінням С. Русової:

«Він повинен мати якнайширшу професійну й загальну освіту, матеріальну незалежність; повні політичні права; незалежну пошану в громадянстві. Володіти такими рисами: любити дітей; з особливою увагою ставитися до своїх обов'язків педагога, бути готовим пожертвувати своїм спокоєм для своїх вихованців; бути фізично здоровим, мати спокійний, веселий настрій; ніколи не втрачати рівноваги у стосунках з дітьми; мати високу загальну чи фахову освіту; вміти співати народні пісні; вміти малювати; мати чималі знання з літератури, своєї рідної та світової; мати високе розуміння життя й добра, чуйне до добра й краси серце; вміти встановити рідне між рідною хатою дитини й дитячою установою» [3].

Вихователь закладу дошкільної освіти – це не просто професія, це покликання та щоденна копітка праця. Ось чому так важливо, щоб майбутній вихователь ще в період професійної підготовки усвідомлював всю відповідальність за свій вибір, розумів необхідність постійного саморозвитку, закладаючи міцний підмурок у перспективні професійні здобутки. Орієнтування студента – майбутнього вихователя головне завдання закладів фахової передвищої освіти.

Програма включає цільовий, змістовий і організаційний складові з метою формування у майбутніх вихователів системи цілей, завдань, умов, шляхів і принципів реалізації змісту освітнього процесу, орієнтованого на підтримку позитивної соціалізації та індивідуалізації, розвитку особистості дитини раннього й дошкільного віку. Необхідно враховувати, що ж ще в процесі навчання майбутніх вихователів виникають протиріччя, які необхідно вирішувати неординарними шляхами задля формування в них здатності компетентно відповідати на виклики часу, постійно займатися самоосвітою, працювати над удосконаленням власного педагогічної майстерності, тим самим

підвищуючи свій професійний рейтинг з метою швидкої адаптації в професійне середовище [1].

В основу професійної підготовки закладена цілісність, перспективність і творчість. Професійна компетентність майбутнього вихователя вибудовується на міцному підґрунті – концепції педагогічної підтримки та комплексного супроводу, орієнтованих на розробку індивідуального освітнього маршруту для кожного студента з урахуванням особливостей академічних груп у ході реалізації освітньої програми. Таким чином, підготовка сучасних вихователів закладів дошкільної освіти є одним з найважливіших завдань, адже формує фахівців, що яким доручене найцінніше: особистість майбутньої людини.

Список використаних джерел:

1. Базелюк В.Г. Розвиток конкурентоспроможного фахівця в коледжі. Вісник післядипломної освіти: зб. наук. пр. / НАПН України ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти»; голов. ред. В. В. Олійник; редкол. : Н. Бібік [та ін.]. — Київ: Юстон, 2019. — Вип. 8(37). — 212 с. — (Серія «Педагогічні науки»). ISBN 978-617-7361-77-9. С.10-23.
2. Кубіцький С.О., Неділько Н.В. Особливості професійної комунікативної взаємодії майбутніх медпрацівників. *Вісник Національної академії оборони України: Зб-к наук. праць*. К.: НАОУ, 2010. Вип. 2 (15). С. 49-55.
3. Русова С. Ф. Дитячий садок / С. Ф. Русова. – К., 1918. – 31 с.

ПРОФЕСІЙНО-ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ФАХІВЦІВАГРОТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*Ксенія Яцина,
аспірантка*

Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

Інноваційні перетворення в суспільстві, зміни у всіх сферах сучасної дійсності породжують нові вимоги до підготовки фахівців, здатних реалізувати особистісну програму становлення в якості суб'єкта професійної діяльності. Становлення професійної свідомості сучасного фахівця агротехнічного профілю безпосередньо пов'язане з розвитком соціально і особистісно-цінних компонентів – світогляду в цілому і, зокрема, системи ціннісних відносин, морального, професійного, естетичного, правового, екологічного та інших компонентів культури.

Проблема ціннісних орієнтацій людини, в її загальному і приватному, конкретному значенні, відноситься до наук, що займаються людиною і суспільством. Вона носить комплексний характер і є предметом дослідження філософії, психології, соціології, педагогіки, аксіології. Все активніше вона розробляється в педагогіці професійного розвитку особистості.

За своєю суттю і багатогранністю, проблема ціннісних орієнтацій спочатку в своєму генезі прямо і опосередковано проектується в площину повсякденного життя людей, сферу культури, виховання, освіти, науки і мистецтва, релігії і політики, спорту та професійного розвитку особистості,

навчальної діяльності школярів і студентів, визначення життєвої стратегії і інших найрізноманітніших галузей життєдіяльності людини і суспільства.

На сучасному етапі розвитку нашої держави, в зв'язку з глобальними соціально-економічними та політичними перетвореннями, проблема цінностей і ціннісних орієнтацій набула нового звучання. Тому в останні роки намітився перегляд цінностей у молоді, але не завжди ці зміни мають позитивну тенденцію. В умовах кризи цінностей ця проблема стала надзвичайно актуальною і в теоретичному, і, особливо, в її практичному значенні. У зв'язку з цим формування професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців агротехнічного профілю набуває особливого змісту.

Основним фактором розвитку суб'єктності особистості виступають ціннісні орієнтації, які виражають спрямованість на загальнолюдські цінності, обумовлену соціальним контекстом та індивідуальним досвідом. Сформована структура професійних ціннісних орієнтацій, властива соціально зрілій особистості зі стійкою життєвою позицією, є важливою характеристикою суб'єкта професійної діяльності.

Студенти, як майбутні фахівці, відчують труднощі у виборі професійних ціннісних орієнтирів через посилення соціальної диференціації, невизначеність життєвої перспективи, маргінальне положення в соціумі, відсутність досвіду в трудовій діяльності. Згідно з даними наукових досліджень, сучасна молодь розглядає цінність праці як інструментальну цінність, як засіб для заробітку, а не як умову особистісного розвитку як суб'єкта життєдіяльності.

На сучасному етапі намітилися істотні проблеми, що мають негативний вплив на процес професійного самовизначення молоді: низький рівень культури і соціальної відповідальності, незадовільна інформованість про світ професій і ринок праці, відсутність економічної грамотності, здатності самостійно приймати рішення і вчитися, складність адаптації в нових нестандартних ситуаціях, які обумовлюють необхідність модернізації змісту науково-методичної підтримки професійного самовизначення і життєвого шляху майбутніх фахівців в системі безперервної освіти.

В умовах, що склалися, особлива роль у розвитку сучасного українського суспільства належить фаховій передвищій освіті, оскільки серйозні зміни в різних сферах держави вимагають ґрунтовної професійної орієнтації фахівців, інтеріоризації ними нової інформації, розвитку професійних компетенцій. Найважливішим напрямком розвитку професійної підготовки в цих умовах є визначення ціннісних орієнтацій, моделювання ціннісної системи освіти і аксіологічної сфери фахівця.

Специфіка фахової передвищої освіти полягає в тому, що вона має якісну визначеність і відрізняється достатнім загальнокультурним і професійним змістом, необхідним для виконання певного кола професійних завдань, що мають виражену практичну спрямованість і спеціалізований характер.

У розвитку людства виключно важливу роль відігравала і відіграє земля як територія і як ресурс. Забезпеченість родючою землею чи то держави, чи

окремого господарства в усі часи була запорукою достатку, заможності та впевненості в майбутньому. Прагнення до володіння та користування землею в людства було викликане подвійним інтересом: 1) спробою розв'язати продовольчу проблему; 2) збагаченням через вирощування та реалізацію сільськогосподарської продукції. Зі збільшенням чисельності населення інтерес до землі посилюється. Зберегти наявний земельний потенціал можливо лише завдяки формуванню нового світосприйняття, нової форми самосвідомості, за яких людина усвідомлюватиме себе єдиним цілим з природою. При цьому дбайливе ставлення до землі повинне впливати з розуміння сутності та закладених основоположних принципів і засад землекористування. Саме тут головною метою професійної освіти постає забезпечення спрямованості освітнього процесу на формування професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців агротехнічного профілю. Тому що, сама головна професійна цінність майбутніх фахівців агротехнічного профілю – Земля, і як планета, і як ґрунт. Одна з головних цілей професійної освіти – не тільки навчити і забезпечити професійний розвиток фахівця, а й викликати його почуття соціального значення виконуваної роботи і прагнення до визнання громадською думкою цінності сільськогосподарської професії.

У зв'язку з зазначеними особливостями суттєво зростають вимоги до якості професійної підготовки майбутніх спеціалістів. Внаслідок цього виникає необхідність посилення уваги до проблеми професійного становлення майбутніх фахівців агротехнічного профілю, розвитку професійних компетенцій, вдосконалення практичної підготовки, що дозволить виконувати професійні обов'язки на високому професійному рівні, прищеплювати фахівцям навички безперервного професійного самовдосконалення, формувати особистісні якості та професійно-ціннісні орієнтації.

Список використаних джерел:

1. Балл Г.О. Гуманізація загальної та професійної освіти: сучасна актуальність і психолого-педагогічні орієнтири // Неперервна професійна освіта: проблеми пошуку, перспективи. К. : Віпол, 2000. С. 134 – 157.
2. Драч С. В. Ціннісні орієнтації студентської молоді українського суспільства: сутність та динаміка / С. В. Драч // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». – 2010. – № 2. – С. 26–30.
3. Здравомыслов А. Г. Потребности. Интересы. Ценности. М.: Политиздат. 1986. 534 с.
4. Камінська О. М. Формування професійно-ціннісних орієнтацій студентів у навчально-виховному процесі технічного університету : дис. канд. пед. наук : 13.00.07 / О. М. Камінська. – Ужгород, 2012. – 251 с.
5. Шемигон Н. Ю. Формування ціннісних орієнтацій майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки: автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2008. 23 с.

Розділ 3. ПРОЄКТУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

ПРОЄКТУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА КОЛЕДЖУ В У МОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОСВІТНЬОГО КЛАСТЕРУ

Мирон Баб'як,

*в.о. директора Дрогобицького фахового коледжу нафти і газу,
кандидат технічних наук, доцент*

Юрій Хомош,

*голова циклової комісії економіки підприємства та інформаційних технологій Дрогобицького фахового коледжу нафти і газу,
кандидат економічних наук, доцент*

Сучасна теорія кластеризації достатньо активно розвивається. Взаємодія підприємств та організацій, які входять у структуру кластера, являє собою симбіоз кооперації та конкуренції, тобто відбувається постійний обмін інформацією, кадрами, інноваціями, технологіями, реалізовується спільне використання інфраструктури тощо.

Реальним прикладом утворення освітніх кластерних структур в Україні є Нафтогазовий освітній кластер (НГОК). До складу НГОК увійшли: Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, АТ «Укртранснафта», Дрогобицький фаховий коледж нафти і газу та інші організації та структури. Метою створення НГОК є формування комунікаційно-координаційної платформи у сфері нафтогазової освіти для вироблення та прийняття рішень дорадчого характеру щодо вирішення актуальних проблем здійснення освітньої діяльності, спрямованої на забезпечення потреб підготовки та неперервного розвитку людських ресурсів нафтогазової галузі України.

На нашу думку, важливим напрямком розвитку НГОК є проєктування інформаційно-освітнього середовища та забезпечення рівного доступу учасників кластера до інформаційних, науково-методичних, матеріально-технічних та інших видів ресурсів з метою ефективного досягнення ними більш якісних результатів, формування єдиного освітнього простору на основі мережевих взаємозв'язків.

Сьогодні під інформаційно-освітнім середовищем розуміють єдиний інформаційно-освітній простір, побудований за допомогою інтеграції інформації на традиційних та електронних носіях, комп'ютерно-

телекомунікаційних технологій взаємодії, що містить віртуальні бібліотеки, розподілені бази даних, оптимально структурований навчально-методичний комплекс і розширений апарат дидактики, у якому діють принципи нової педагогічної системи [1].

У процесі проектування інформаційно-освітнього середовища з точки зору коледжу, як учасника НГОК, обов'язково необхідно визначити об'єкти інформаційно-освітнього середовища за логікою викладу, функціональним призначенням та відповідністю меті. Як показує світова практика, змістово-технологічна підтримка функціонування та розвитку інформаційно-освітнього середовища забезпечується на засадах інтеграції з системами автоматизації конструювання навчальних програм, управління навчання або *LMS-системи* (Learning Management Systems). Дані системи надають змогу учасникам освітнього процесу забезпечити накопичення, збереження та забезпечити доступ до навчальної інформації та навчальних курсів, розмістити засоби діагностики успішності навчання та рівня сформованості програмних компетенцій і програмних результатів. Приклад таких систем є сайт дистанційного навчання коледжу «ДФКНГ - Навчання ONLINE» <http://distn.dkng.net.ua/moodle/>.

Важливим є підтримка підходів LMS-систем, які базуються на реалізації принципів **Mobile** (мобільності) через надання персоніфікованого доступу до інформаційних і довідкових ресурсів за допомогою мобільних засобів [2]. У коледжі зроблені перші кроки у даному напрямку – це застосування у навчальному процесі мобільного додатку Moodle, який дозволяє учасникам освітнього процесу мати постійний доступ до навчальної інформації. Мобільний додаток синхронізується з web-сайтом коледжу, має відповідні інструменти для надсилання та отримування сповіщень у системі на мобільному пристрої, повідомлення форумів, чатів, сповіщення календаря тощо.

Для забезпечення можливості дистанційного віддаленого доступу до електронних освітніх і наукових ресурсів, їх завантаження, відтворення, рейтингування, редагування, обмін досвідом щодо їх використання у коледжі використовуються web-ресурси **Google Workspace**, які здатні забезпечити ефективну взаємодію, в тому числі учасників освітнього кластеру.

В напрямку удосконалення інформаційно-освітнього середовища коледжу в контексті участі в освітньому кластері може розглядатися створення єдиної інтегрованої точки входу для учасників освітнього кластеру для їх доступу до змісту електронних і медіабібліотек; трансляції аудіо- і відеопотоків у режимі реального часу; інтерактивного інформаційного супроводу навчально-методичних заходів; надання віддаленого доступу до єдиного середовища реалізації освітніх, управлінських, науково-дослідницьких і науково-виробничих проєктів, до лабораторного, дослідницького й наукового устаткування. Закордонні експерти високо оцінюють освітню доцільність

електронних бібліотек, спеціально дібраної навчальної інформації, зокрема Інтернет-ресурсів. Задля забезпечення якісного розроблення цих компонентів інформаційно-освітнього середовища утворюються віртуальні освітні консорціуми.

Список використаних джерел:

1. Кононець Наталія. Інформаційно-освітнє середовище як дидактична основа для ресурсноорієнтованого навчання студентів у аграрному коледжі / Н. Кононець // Витоки педагогічної майстерності. 2013. – Випуск 12. – Режим доступу: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/2207>.

2. Топузов Михайло Інформаційноосвітнє середовище навчальних закладів. Проектування відповідно до вимог сучасного суспільства / М. Топузов // Директор школи, 9-10 (826). – С. 17-25.

ЦИФРОВЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ КОЛЕДЖУ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОГО ПЕРЕХОДУ НА ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ

Олександр Базелюк,
старший науковий співробітник
відділу економіки вищої освіти
Інституту вищої освіти НАПН України,
кандидат педагогічних наук

Розвиток цифрової економіки в Україні передбачає активну позицію освітнього співтовариства з проектування нових підходів до реалізації освітнього процесу в умовах цифровізації професійної освіти. Цифрові технології, соціальні мережі і месенджери змінили суспільні цінності, привели до мережевої ідентифікації людини. З'явився новий тип студентів, які самостійно визначають свою освітню траєкторію. Вони мотивовані на саморозвиток і самовизначення, готові і вміють поєднувати навчання з роботою. Щоб вирішувати завдання цифровізації, закладам фахової передвищої освіти необхідно пройти через цифрову трансформацію. Цифрова трансформація освіти, на думку вчених, – це відповіді на глобальні інформаційні виклики, що відбуваються в світі [1].

Працюючи в умовах пандемії закладам фахової передвищої освіти потрібно проектувати, експериментувати і створювати нові моделі організації освітнього процесу, нові механізми оцінювання знань, умінь і компетентностей, поглиблювати зв'язки між усіма рівнями навчання, налагоджувати контакти з іншими закладами освіти та роботодавцями [2].

Сучасний етап цифровізації в освіті полягає в зануренні всіх його суб'єктів в цифрове освітнє середовище. У цифровому середовищі одиницею навчання є активність студента, яка, в першу чергу, спрямована на конкретні продуктивні дії із запропонованою викладачем інформацією або з її пошуку, відбору та інтерпретації. Реалізувати активність – означає виконати завдання,

відпрацювати з тренажером, моделлю, знайти правильні відповіді в тесті тощо. Цифрове освітнє середовище передбачає іншу архітектуру освітнього процесу. Освітній зміст може доставлятися через безліч пристроїв і платформ, пов'язаних одна з одною. Наприклад, студент може отримати завдання через платформу дистанційного навчання коледжу, обговорити його з педагогом і одногрупниками в соціальній мережі, поставити питання викладачеві в месенджері або по електронній пошті, підготуватися до іспиту, отримати онлайн-сертифікат за участь в он-лайн конференції і розмістити його у власному електронному портфоліо. Таким чином, цифрове освітнє середовище забезпечує вибудовування студентом власної індивідуальної освітньої траєкторії, що складається з активностей, які потрібно постійно демонструвати [1].

Серед ключових завдань, які повинні вирішуватися в кожному закладі фахової передвищої освіти в рамках створення сучасного та безпечного цифрової освітнього середовища, слід назвати такі: впровадження цільової моделі цифрового освітнього середовища, оновлення інформаційного наповнення та функціональних можливостей інформаційних ресурсів, підвищення кваліфікації педагогічних працівників з метою підвищення їх компетентності в сфері сучасних технологій онлайн-навчання, забезпечення впровадження сучасних цифрових технологій в основні освітні програми і програми додаткової освіти.

Існує ряд визначень поняття «цифрове освітнє середовище». Більшість авторів сходяться на думці, що цифрове освітнє середовище – це відкрита сукупність інформаційних систем, призначених для забезпечення різних завдань освітнього процесу. Для застосування дистанційних освітніх технологій коледж забезпечує умови для функціонування цифрового освітнього середовища, що включає в себе: електронні інформаційні ресурси, електронні освітні ресурси, сукупність інформаційних технологій, відповідних технічних засобів.

Сьогодні коледжами розгорнуто виключно онлайн-навчання в цифровому освітньому середовищі, яке передбачає поєднання синхронного і асинхронного навчання. Синхронне онлайн-заняття забезпечує електронну взаємодію студента і викладача в конкретний час. Онлайн-лекції та практичні заняття викладачі коледжу проводять з використанням онлайн-сервісів по відеозв'язку Zoom та Cisco-Webex. Асинхронні курси відрізняються тим, що викладач викладає в СДО Moodle на платформі дистанційного навчання коледжу електронні освітні ресурси – електронні курси, практикуми, а студенти працюють з ними в будь-який зручний для них час.

Цифрова організація освітнього процесу вимагає вирішення проблеми мотивації викладачів до використання інноваційних технологій, яку має постійно вдосконалювати керівництво коледжу, причому як матеріальну, так і нематеріальну. Розробка і використання електронних освітніх ресурсів враховуються в рейтинговій системі оцінки діяльності викладачів, переможці та призери конкурсів на кращий ЕНК обов'язково заохочуються, а досягнення

педагогів обов'язково обговорюються на засіданнях педагогічних рад, нарадах, в освітянських засобах масової інформації.

Список використаних джерел:

1. Петрова, Н. П. Цифровизация и цифровые технологии в образовании / Н. П. Петрова, Г. А. Бондарева // Мир науки, культуры, образования. — 2019. — № 5 (78). — С. 353-355.
2. Базелюк В. Г. Розвиток конкурентоспроможного фахівця в коледжі. Вісник післядипломної освіти: зб. наук. пр. / НАПН України ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти»; голов. ред. В. В. Олійник; редкол. : Н. Бібік [та ін.]. — Київ: Юстон, 2019. — Вип. 8(37). — 212 с. — (Серія «Педагогічні науки»). ISBN 978-617-7361-77-9. С.10-23.
3. Кубіцький С.О., Неділько Н.В. Особливості професійної комунікативної взаємодії майбутніх медпрацівників. *Вісник Національної академії оборони України: Зб-к наук. праць*. К.: НАОУ, 2010. Вип. 2 (15). С. 49-55.

ЦИФРОВІЗАЦІЯ СУЧАСНОЇ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

*Тетяна Войтюк,
викладач ДНЗ «Запорізьке
вище професійне училище»*

У сучасному суспільстві цифрові компетенції людини відіграють провідну роль для її професійної та життєвої успішності, а традиційна соціалізація нового покоління набуває форму онлайн соціалізації. Все це – виклики, які необхідно врахувати системі фахової передвищої освіти.

Формально під цифровими компетенціями розуміють володіння ІТ-рішеннями на рівні, достатньому для виконання будь-яких трудових функцій. В реальності все виглядає трохи інакше. Наприклад, до цифрових компетенцій часто відносять впевнене володіння месенджерами. Однак, у дорослих ця компетенція переважно, виражається у відправці текстової інформації, а у молоді – голосових повідомлень. І ті, і інші мають компетенцію, але виражена вона по-різному [1].

Для молоді важливо, яку функцію на це рішення можна покласти, навіть, якщо воно не є оптимальним. Наприклад, на спілкування піде менше часу, якщо подзвонити. Доросла людина так і зробить, на відміну від молоді, яка віддасть перевагу запису голосового повідомлення.

Тому, основною складністю в освоєнні цифрових компетенцій є саме різночитання того, що вважати тією чи іншою компетенцією, і, як наслідок, різні підходи до їх формування.

Як система фахової передвищої освіти відгукується на цифрові виклики сучасності?

Частина викликів знаходить відображення у підготовці фахівців вже сьогодні. Однак, ми не вміємо заглядати за «горизонт планування» в 5-10 років. Тому, проектуючи сучасну освіту, потрібно уважно спостерігати за тими змінами, які відбуваються під впливом цифрових технологій у різних галузях. Це допоможе спрогнозувати вектор змін і врахувати його в освітньому процесі.

Вимушений тотальний перехід у дистант породив хвилю онлайн-курсів і для сучасної фахової передвищої освіти. Чи все можна перевести в онлайн або є дисципліни і спеціальності, що вимагають фізичної присутності [2].

Це давня суперечка про можливості та неможливості перевести щось в онлайн. Перш за все, треба зазначити, що онлайн-курси бувають дуже різні, і формувати вони можуть дуже різний результат. І область застосування онлайн-курсів теж може бути різна. Навчання в системі фахової передвищої освіти – це більше практична підготовка. Безумовно, замінити все на онлайн-навчання не можливо. Але, онлайн-навчання може взяти на себе завдання по освоєнню теоретичних питань, необхідних для допуску до практики інструкцією для складних випадків, коли з'являється потреба вчинити нетипові дії з обладнанням. Навчання із застосуванням віртуальної реальності може створювати ситуації, які неможливо або небезпечно моделювати у реальному світі.

Тому я дивлюся на застосування онлайн-технологій у освітньому процесі позитивно: маючи певні обмеження, вони мають величезний потенціал для розвитку освітнього процесу. Недооціненою, на мій погляд, є технологія доповненої реальності, яка у навчальному процесі сьогодні майже не представлена.

Однак, є і складності на шляху цифровізації освіти. Основна складність – висока вартість рішень при неочевидній вигоді для освітнього закладу. Цифрова інфраструктура вимагає постійної підтримки її в актуальному стані, що вимагає додаткові ресурси і на фахівців, і на техніку. Тут слід йти шляхом кооперації з роботодавцями.

Ще однією складністю є нерозуміння керівництвом освітніх закладів доцільності цифровізації. Однак, світ навколо змінюється, стає більш технологічним та цифровим, і тому, освітній заклад, який залишається на місці буде втрачати привабливість спочатку у роботодавців, а потім – у майбутніх абітурієнтів [3].

Крім того, існують і складності в процесі онлайн-навчання. Одна з найважливіших проблемних точок – неготовність системи освіти до дистанційного навчання. Гострою проблемою є канали зв'язку і технічна забезпеченість учасників освітнього процесу. Не готовий і контент, який часто представлений у педагогів у вигляді конспектів лекцій або у паперовому вигляді – книги, посібників. Все це довелося в найкоротші терміни перевести в онлайн. Слід зазначити, що просто оцифровка контенту не призведе до виникнення онлайн-навчання. Адже ми хочемо, щоб за підсумками освітнього процесу у

здобувачів освіти сформувався необхідний навик або компетенція, а процес формування компетенцій в онлайн-навчанні відбувається дещо інакше, ніж у традиційному класі.

Список використаних джерел:

1. Цифрова адженда України – 2020. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ucci.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>(дата звернення: 25.03.2021)
2. Апалькова В.В. Концепція розвитку цифрової економіки в Євросоюзі та перспективи України // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Менеджмент інновацій, №23, 2015. – С. 9-18.
3. Барна О.В., Кузьмінська О.Г. (2020). Визначення готовності закладу вищої освіти до цифрової трансформації. // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи : матеріали IV Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, 30 квітня 2020 р. (с. 92-94). Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка.

ФІЛОСОФСЬКЕ ТЛУМАЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Світлана Гейко,

*доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації
Національного університету біоресурсів і природокористування України,*

Олена Лаута,

кандидат філософських наук, доцент

Останнім часом у педагогічних дослідженнях, статтях з філософії, соціології, політології, культурології все частіше можна зустріти вислів «освітній простір». Поширення він набув разом з такими поняттями, як-от «економічний простір», «інформаційний простір», «культурний простір» тощо. Це словосполучення іноді вживається як звичайний зворот мови, художній прийом, іноді має глибше значення, про що свідчить його використання у державних документах, урядових угодах, постановах департаментів освіти, комітетів з освіти, документах вищих навчальних закладів.

Структура феномена «освітній простір» включає два основні компоненти: провідний – «простір» та поняття, яке характеризує його ознаку, – «освітній». Простір – це філософська категорія, яка пов'язана з категорією часу і розглядається як форма існування матерії. Згідно з тлумаченнями у словникових джерелах простір виражає порядок розташування одночасно існуючих об'єктів і є загальним для всіх переживанням, що виникає завдяки органам почуття. Таким чином, як форма існування об'єктивної реальності простір виражає відношення між існуючими об'єктами, визначає порядок їх розташування, щільність, площину, структуру та характеризує всі форми і траєкторії руху матерії. Поняття «освітній», що характеризує ознаку у словосполученні «освітній простір», визначається трактуванням його базового поняття «освіта» – такий, що забезпечує можливості для формування духовного обличчя людини, яке складається під впливом моральних і духовних цінностей,

що є надбанням її культурного кола, а також процес виховання, самовиховання, впливу, шліфування, процес формування обличчя людини.

Термін «освітній простір» неоднозначний. Він належить до низки тих непростих понять, які часто-густо набувають нових відтінків у залежності від контексту наукового пошуку. Розрізняють кілька відтінків значення цього поняття.

З точки зору діяльнісного підходу (М. Гайдеггер та ін.), що пов'язує появу простору з практиками (як простору, що розкривається сукупністю вчинків, навичок, практичних дій, проектів), у соціальному просторі виокремлюється освітній простір як сукупність вчинків його суб'єктів, їх навчальної, освітньої діяльності, розробку педагогічних проектів, що забезпечує процес і результат удосконалення здібностей і поведінки особистості, при якому вона досягає соціальної зрілості та індивідуального зростання.

Сьогодні ідеї педоцентризму, гуманізації, демократизації суттєво актуалізують ряд проблем, пов'язаних з поняттям освітнього простору. Найчастіше йдеться про входження України до європейського та світового освітнього простору. Тоді під поняттям «освітній простір» розуміють певну територію, яка пов'язана з масштабними явищами у галузі освіти: як певна частина соціального простору, у межах якої здійснюється нормована освітня діяльність; як єдність, цілісне утворення в галузі освіти, яке має свої межі, що уточнюються окремо, – світовий освітній простір, міжнародний освітній простір, європейський освітній простір, освітній простір регіону, школи, шкільного класу тощо.

У педагогічній літературі цей термін застосовується ще як синонім поняття «освітнє середовище». Незважаючи на те, що ці поняття дуже близькі та взаємообумовлені, вони розрізняються тим, що, по-перше, середовище характеризується статичністю, у той час як простір – динамічністю, оскільки формує та відображає елементи складної системи соціальних зв'язків закладу освіти. По-друге, на відміну від середовища, простір характеризується суб'єктивним сприйняттям. По-третє, середовище – це даність, а простір є результатом конструктивної діяльності.

Найповнішим та найсучаснішим, що концентрує у собі сутнісні ознаки цього феномена, є визначення освітнього простору як педагогічної реальності, яка заявляє про себе спів-буттям Людини і Світу через освіту, містить у собі та являє собою баланс культурного і цивілізаційного, виражаючи його через знаковість освітнього середовища. Тож під поняттям «освітній простір» розуміють педагогічний феномен зустрічі та взаємодії людини з оточуючими її елементами-носіями культури (освітнім середовищем), у результаті чого відбувається їх осмислення та пізнання. У зміст цього педагогічного феномену вкладено смисл спеціально організованого педагогічного середовища як структурованої системи педагогічних факторів та умов їх освоєння особистістю у процесі її становлення. Таке розуміння освітнього простору зміщує акценти у визначенні цілей шкільного навчання та засобів вирішення проблем, які виникають у зв'язку зі змінами парадигми освіти.

Існує й таке розуміння аналізованого поняття, в якому увага звертається на елемент узгодженості і динаміки в понятті освітнього простору: він може бути «сценою», на якій розігруються певні події, або результатом, що сформований подіями даної «сцени». Іншими словами, сполучник «або» розділяє два погляди на досліджуване поняття: споживачів послуг систем освіти та професійних педагогів, управлінців. Тут розподіл здійснений за схемою «спожити-надати» освітні послуги.

На поняття освітнього простору впливають не тільки реальні освітні події, які мали місце (об'єктивні причини), але й потенційно наявні в думках, віртуальні, можливі, які можуть ніколи не здійснитися або відбуваються лише в думках суб'єктів освітнього простору (суб'єктивні причини). Саме вони поряд з реальними і породжують уявлення про освітній простір. При цьому об'єктивний характер освітнього простору відбиває уявлення про простір за наявності абсолютно повного знання про всі можливі та неможливі події, що асоціюються з освітою, а суб'єктивний характер відбиває уявлення про освітній простір конкретного суб'єкта освітнього процесу, інформованість якого, природно, обмежена.

Отже, поняття «освітній простір» входить до кола найбільш загальних і максимально абстрактних концептів філософії освіти.

РОЗВИТОК SOFT SKILLS СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Ємеєва Ольга,

студентка магістратури освітньої програми «Управління навчальним закладом»

Національного університету біоресурсів і природокористування України

Сергій Михнюк,

асистент кафедри управління та освітніх технологій

Національного університету біоресурсів і природокористування України

В умовах реформи освіти в Україні, динаміки науково-технічного прогресу, зростає роль суб'єктивного фактору в розбудові нашого суспільства. Проблема формування активної творчої особистості є однією з ключових у педагогічній теорії та практиці закладів вищої освіти. Освітній процес у закладах фахової передвищої освіти повинен враховувати тенденції суспільного розвитку, психологію молоді, а форми і методи його реалізації – принципи демократії, академічних свобод, справедливості, конкуренції, контролю, дисципліни та відповідальності, спрямованих на досягнення кінцевого результату – «формування освіченої творчої особистості, становлення її фізичного та морального здоров'я» [4]. Складовою такої особистості є

наявність у неї «soft skills» – навичок групової взаємодії, критичного мислення, креативності, прийняття рішень.

Вітчизняні та зарубіжні дослідники однозначного визначення поняттю «soft skills» не дають (табл. 1).

Таблиця 1 – Погляди вчених на визначення поняття «soft skills»

<i>Д. Татаур-щікова</i>	Уніфіковані навички та особистісні якості, що підвищують ефективність роботи та взаємодію з іншими людьми [8].
<i>В. Давидова</i>	Навички, що людина отримує через власний досвід, у процесі додаткової освіти та використовує для подальшого розвитку в професійній діяльності [3].
<i>Є. Гайдученко А. Марушева</i>	Навички, що допомагають спеціалісту знаходити спільну мову з оточуючими, встановлювати та утримувати міжособистісні зв'язки, успішно впроваджувати свої ідеї, отже, бути справжнім лідером та гарним комунікатором [2].
<i>О. Чуланова</i>	Соціально-трудова характеристику сукупності знань, умінь, навичок, мотиваційних характеристик працівника у сфері взаємовідносин з людьми [6].
<i>В. Шипілов</i>	Соціально-психологічні навички, до складу яких відносяться: комунікативні, лідерські, командні, публічні та інші, що можуть знадобитися в більшості життєвих ситуацій та пов'язані з тим, яким чином люди взаємодіють один із одним [9].
<i>Альбрехт фон Міхаель</i>	Комунікативні та управлінські таланти, майстерність працювати в команді, налагоджувати взаємодію зі співробітниками [1].

Дослідник Коваль К. О. зазначає, що в більшості закладів освіти достатньої уваги не приділяють розвитку в студентів їх «soft skills», Проте навчальні програми перенавантажені навчальними дисциплінами, які розвивають у студентів «hard skills», тобто «тверді» навички, пов'язані зі знанням фундаментальних та спеціальних дисциплін, здобуттям практичної підготовки тощо. Про те, як майбутньому випускнику взаємодіяти у колективі зі співробітниками, з клієнтами, з партнерами – не навчають, хоча ці навички суттєво впливають на ефективність роботи. Це так звані «м'які» знання, що важко піддаються вербалізації, навички та досвід [5, с. 162-167].

Як стверджують науковці Плачинда Т. С. та Урсол О. В., у найближчому майбутньому популярними будуть наступні компетентності: вміння вирішувати складні завдання (Complex Problem Solving); критичне мислення; креативність; управління людьми; координація та взаємодія; емоційний інтелект (EQ); судження і прийняття рішень; когнітивна гнучкість [7, с. 409-410].

Усе це свідчить про те, що навчання студентів повинно відбуватися з урахуванням не лише фундаментальних компетенцій їхнього професіоналізму, але й «м'яких» компетенцій. У цьому аспекті варто взяти до уваги, що на

розвиток у студентів закладів фахової передвищої освіти широти поглядів, спостережень, творчих здібностей впливають соціально-гуманітарні знання. Знання, отримані ними у результаті пізнання цих наук, допомагають молодій особистості розвивати свій духовний потенціал, розширювати свій кругозір, збагачуватись різною науково-пізнавальною інформацією, вони сприяють знаходженню нових галузей дослідження, збільшуючи пізнавальні можливості студентів.

Розвиток та напрацювання «soft skills» для студентів – об’єктивна вимога сучасності. Керівництво закладів фахової передвищої освіти має реагувати на ці вимоги і в світлі ширшої автономії формувати освітні програми з метою охоплення всього спектру розвитку «soft skills» у студентів під час навчання.

Список використаних джерел:

1. Ананьєва Т. Десять компетенцій, які будуть затребувані у 2020 році. URL: <http://www.tananyeva.com/single-post/> (дата звернення 12.04.2021).
2. Гайдученко Е. Емоційний інтелект. URL: <http://l-a-b-a.com/lecture/show/99> (дата звернення 12.04.2021).
3. Давидова В. Слухати, говорити і домовлятися : що таке softskills і як їх розвивати. URL: <http://theoryandpractice.ru/posts/11719-soft-skills> (дата звернення 12.04.2021).
4. Державна національна програма «Освіта» / Україна XXI ст. Київ : Райдуга, 1994.
5. Коваль К. О. Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливіших чинників працевлаштування. *Вісник Вінницького політехнічного університету*. 2015. № 2. С. 162-167.
6. Кожушкіна Т. Л. Міжособистісна взаємодія як складова частина «soft skills» студентів педагогічного коледжу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи : зб. наук. праць*. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2018. Вип. 63. С. 77-81.
7. Плачинда Т. С., Урсол О. В. Доцільність впровадження STEM-освіти в навчальний процес ЗВО. *Науковий вісник Льотної академії. Сер. Педагогічні науки*. Кропивницький : ЛА НАУ, 2019. Вип. 5. С. 407-414.
8. Татаурщікова Д. Softskills. URL: <https://4brain.ru/blog/soft-skills/> (дата звернення 12.04.2021).
9. Шипілов В. Перелік навичок soft-skills і способи їх розвитку. URL: http://www.cfin.ru/management/people/dev_val/softskills.shtml (дата звернення 12.04.2021).

РИЗИКИ ІНТЕРНЕТ- і КОМП’ЮТЕРНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ У МОЛОДІЖНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Тамара Ковальчук
к. пед. н., доцентка
кафедри управління та освітніх технологій,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

Сучасна людина взаємодіє з комп’ютером завжди і всюди. Сьогодні у світі без комп’ютерних мереж не може обійтися жодна фірма чи компанія, заклад

освіти чи студент. Більшість людей не усвідомлює, що починає багато в чому від нього залежати. Комп'ютери володіють потенціалом найпопулярніших розваг для дітей, підлітків і навіть більшості молодих людей. Взаємодія людини й електронної техніки несе як позитивні, так і негативні наслідки, що впливають на всю цивілізацію. Одним з них є комп'ютерна залежність, яку в науковій літературі розглядають як психологічну неможливість подолати бажання постійно спілкуватися з комп'ютером.

Проблему комп'ютерної залежності досліджували психологи, педагоги, лікарі, соціологи. Сюди належать праці Дж. Босарда, М. Вебера, Б. Малиновського, Дж. Г. Міда, Р. Мертона, Я. Морено, Т. Парсонса, Г. В. Плеханова, Г. Ріккерта, Н. Смелзера, Г. Спенсера, Г. Тарда, Т. Шибутані. У психологічному, педагогічному та соціально-педагогічному аспектах означену проблему досліджують за окремими напрямками: особливості соціалізації людини в інформаційну епоху (А. Рижанова); вплив комп'ютерних ігор на психіку підлітка (І. Бурлаков, Г. Кочетков, Є. Лисенко, Б. Шлимович, О. Шмельов та інші); негативний вплив комп'ютерних ігор на соціалізацію особистості (С. Демида, Н. Дубневич, Т. Дуброва, М. Крук, Х. Турецька, А. Тимофєєва) [1; 5; 6; 7; 8].

Сьогодні гостро виокремилася ще одна проблема – кібербезпеки, від якої залежить життєдіяльність багатьох управлінських структур, роботи підприємств, закладів освіти й установ тощо. Необхідно постійно вивчати, з'ясувати користь і шкоду, що несе людству використання комп'ютерних технологій в освітньому процесі, розробляти і вдосконалювати методичні рекомендації педагогами з використання комп'ютера в цій сфері, що важливе для раціонального їх використання і збереження здоров'я молоді та підлітків.

Інтернет-залежність - це бажання підключитися до мережі, нездатність вчасно вийти з неї. «Залежність» психологічна. Більшість психотерапевтів запевняють, що Інтернет-залежність не є самостійним окремим захворюванням. За даними діагнозу, інтернет-залежності можуть викликати серйозніші проблеми: неврози, депресію, певні негаразди, формування інших негативних якостей молоді людини, деструктивну поведінку тощо. Загалом, спостерігається декілька симптомів такої залежності: значний час, який проводить молодь в мережі, приховування реальної кількості часу, проведеного у кіберпросторі, неактивне функціонування у реальному світі. Зловживання інтернетом викликає неконтрольовані вчинки, розвивається депресія, відбувається розпад родини, невдачі в навчанні, виключення із закладу вищої освіти, фінансове неблагополуччя, втрата роботи [2; 3; 4].

Для того, щоб бути залежним від чогось, потрібні роки, але для Інтернет-залежності такий термін різко скорочується. Відомий психіатр К. Янг [11] подає такі дані: 25% осіб набували залежність упродовж півроку після початку роботи

в мережі, 58% – за друге півріччя і лише 17% – через рік. Але існує ще одна велика загроза: недостатнє вивчення інтернет-залежності. Згідно з дослідженнями психологів можна побачити, що комп'ютерна залежність мала певну динаміку у своєму розвитку, в якій можна виділити чотири стадії: стадія легкого захоплення [1; 5; 6], захопленості [7], залежності [8], прихильності. Згасання прихильності може тривати навіть все життя. Людина так поринає в інтернет-мережу, що відходить від реальності у власний віртуальний світ. Інтернет настільки затуманює розум людини, що виникає неконтрольована ситуація, яка може привести до чогось дуже поганого [9]. Крайньою формою залежності є індивідуалізована, в якій починається руйнування нормальних людських особливостей світогляду, взаємодії з навколишнім світом. Психіка відображає вплив віртуальної реальності замість об'єктивного світу. Найвразливішими в цьому сенсі є підлітки і молодь.

У ситуації залежності гра поступово займає домінуюче місце в житті і свідомості індивіда та здійснюється ним на шкоду соціальним зв'язкам та іншим життєво важливим сферам, а людина як особистість поступово руйнується. Використовуючи позитивні якості комп'ютера, не відкриваймо двері негативним, які нас роблять рабами, залежними та хворими людьми.

Список використаних джерел:

1. Бурлаков И. В. Homo Gamer. Психология компьютерных игр. М., 2000.
2. Вакуліч Т. М. Підлітковий вік як критичний період у формуванні Інтернет-залежної поведінки // *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова*. Серія №12. Психологія. К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2005. Вип.9(33). С.104-112.
3. Войскунский А. Е. Актуальные проблемы психологии зависимости от Интернета // *Психологический журнал*. К. : 2004. № 1. С. 90–100.
4. Войскунский А. Е. Зависимость от Интернета: актуальная проблема // *Мир Интернета*. М., 2000. №3. С. 76–81.
5. Демида С. М., Носок М. С. Проблема формування комп'ютерної залежності у підлітків // *Гуманітарний корпус* : Збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, психології, педагогіки та історії / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. Київ : Генеза, 2014. Вип. 3. С. 49–52.
6. Дуброва Т., Дубневич Н. Вплив комп'ютерних ігор на особистість дитини // *Психолог*. 2010. № 8. С. 26–30.
7. Комп'ютер і діти // *Позакласний час*. 2012. № 1–2. С. 84–90.
8. Крук М. «На голці» у комп'ютера : залежність від світу віртуальних ігор і соціальних мереж переростає у хворобливу пристрасть // *Україна молода*. 2015. С. 15.
9. Мартынова О. С. Критерии оценки Интернет-зависимости // *Психотерапия и консультирование*. М., 2002. №3. С. 27–30.
10. Турецька Х. Інтернет-залежність як предмет психологічного дослідження // *Вісник Львівського університету*. Львів, 2007. Вип. 10. С. 365–375.
11. Янг К. С. Диагноз – интернет-зависимость // *Мир Интернета*. М., 2000. № 2. С. 36–43.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ: ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС, УПРАВЛІННЯ, МЕТОДИЧНА ТА ІНФОРМАЦІЙНА РОБОТА

*Галина Македонська,
завідувачка технічного відділення
ВСП «Донбаський аграрний фаховий коледж
Луганського національного аграрного університету»*

Стрімкий розвиток інформаційних і комунікативних технологій є одним із факторів, що визначає вектор розвитку світового співтовариства ХХІ століття. Цивілізація неухильно рухається до побудови інформаційного суспільства, де вирішальну роль грають інформація й наукові знання. У національній доктрині розвитку освіти у ХХІ столітті зазначено: «Головна мета української системи освіти – створити умови для розвитку і самореалізації кожної особистості як громадянина України...» [6].

Сучасне інформаційне суспільство ставить перед усіма типами навчальних закладів завдання підготовки випускників, здатних: гнучко адаптуватися в мінливих життєвих ситуаціях; самостійно критично мислити; грамотно працювати з інформацією; бути комунікабельними, контактними в різних соціальних групах; самостійно працювати над розвитком власної моральності, інтелекту, культурного рівня.

Мета дослідження полягає в розгляді та аналізі впровадження інформаційних технологій в різні напрямки роботи закладів освіти. Основна увага приділена створенню інформатизованого освітнього середовища, що набуває особливої актуальності в умовах запровадження дистанційного навчання у закладах вищої та фахової передвищої освіти.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що інформатизація освіти сприяє підвищенню ефективності та інтенсифікації освітнього процесу за рахунок використання інформаційних технологій і впровадження нових методичних розробок в процес навчання та управління освітою.

У працях багатьох науковців, в тому числі й українських, розглянуто шляхи підвищення, ефективності навчання з використанням технічних засобів навчання, проблеми та можливості застосування комп'ютеризації в навчальному процесі. Це можна прослідити в роботах Л. А. Карташової, які присвячені впровадженню інформаційних технологій в освіті. Основні тенденції розвитку ІКТ-сфери, сучасні проблеми інформатизації та практичні кроки і завдання подальшого підвищення ефективності комп'ютеризації системи освіти змістовно розкриті в роботі В.Ю. Бикова «Інноваційний розвиток засобів і технологій систем відкритої освіти». Моделі ефективного використання інформаційно-комунікаційних та дистанційних технологій навчання у вищому навчальному закладі розкриті в роботі Н. В. Морзе. У Законі України «Про національну програму інформатизації» зазначено, що «інформаційна технологія – це цілеспрямована організована сукупність

інформаційних процесів з використання засобів обчислювальної техніки, що забезпечують високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, розосередження даних, доступ до джерел інформації незалежно від місця розташування» [7].

Таким чином, сьогодні більш актуальним є вирішення проблем педагогічного, методичного та організаційного змісту навчання з використанням електронних засобів комунікації та, що найбільш актуально сьогодні, з дистанційною формою навчання.

На сьогоднішній день для інформатизації педагогічного процесу, використовуються такі широковживані, але досить ефективні інформаційні технології: електронний підручник, мультимедійна система, системи автоматизованого проектування, електронний бібліотечний каталог, електронна пошта, електронна дошка оголошень, сервіси відеоконференцій, електронна інтерактивна дошка, система управління навчанням Moodle, автоматизована система управління закладом вищої освіти «Деканат».

Використання інформаційних технологій дає змогу застосовувати принципи індивідуалізації процесу навчання з урахуванням можливостей студента.

Впровадження інноваційних комп'ютерних технологій є важливим фактором в пробудженні такого інтересу, як рушійної сили пізнання та навчання, оптимізує як подання навчального матеріалу, так і управління пізнавальними діями студентів [5].

Активне використання комп'ютерів та смартфонів забезпечує інтенсифікацію діяльності викладача і студентів на занятті та поза ним, сприяє здійсненню диференціації та індивідуалізації навчання, розвитку спеціальної або загальної обдарованості, посилює міжпредметні зв'язки [4].

Таким чином, можна виділити позитивні особливості роботи з інформаційними технологіями: скорочення часу вироблення технічних навичок студента; досягнення оптимального темпу роботи; перетворення студента на суб'єкт навчання; застосування в навчальній діяльності комп'ютерного моделювання реальних процесів; забезпечення навчання матеріалами із віддалених баз даних, використовуючи засоби телекомунікацій; набуття діалогу з програмою характеру навчальної гри, що у більшості студентів підвищує мотивацію навчальної діяльності.

Недоліків у комп'ютеризованого навчання не менше, ніж переваг. Відмовлятися від комп'ютерів та гаджетів в навчанні не можна, але не можна і зловживати ними.

Впровадження у навчальний процес дистанційного навчання потребує переосмислення традиційної системи отримання знань, її змісту, методів і форм організації, залишаючи при цьому незмінними цілі навчання.

Інформаційні технології відіграють значну роль не тільки в педагогічному процесі, але і в процесі управління, в методичній та інформаційній роботі навчального закладу.

Отже, нові методи і форми навчання та організації навчального процесу

на основі інформаційних і комунікаційних технологій дозволяють інтенсифікувати освітній процес. Вони є першоосновою глобальної раціоналізації інтелектуальної діяльності з допомогою використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Список використаних джерел:

1. Кухаренко В. М., Бондаренко В. В. Екстрене дистанційне навчання в Україні: монографія / За ред. В. М. Кухаренка, В. В. Бондаренка. – Харків : КП «Міська друкарня», 2020. - 409 с.
2. Кухаренко В. М. Теорія та практика змішаного навчання: монографія. – Харків: КП «Міськдрук», 2016. - 284 с.
3. Милованов М. М. Разработка и программная реализация расширения системы дистанционного обучения для управления образовательным процессом в рамках LMS MOODLE./ Наука. Мысль. 2015. № 6.С.14-16
4. Пехота О. М., Кіктенко А. З. та ін. Освітні технології. – Київ , А.С.К., 2001.
5. Пометун О. І., Пироженко Л. О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. – Київ : Видавництво А.С.К., 2004.
6. Про Національну доктрину розвитку освіти: Указ Президента України від 17.04.2002 року № 347/2002 / Офіційний вісник України. 2002. №16. С.15.
7. Про Національну програму інформатизації: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-вр/print>.
8. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні.URL: <https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=emFraW5wcG8ub3JnLnVhfGRvfGd4OjU0Nzg0OTc5ZmU3OWJlYzA>.

Розділ 4. ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

ПРОФЕСІЙНО – ОСОБИСТІСНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА

Олена Бойко

*викладач Краматорського коледжу
Донецького національного університету
економіки і торгівлі
імені Михайла Туган - Барановського*

Професійне зростання педагога – пошук свого шляху, набуття власного голосу. Сучасний педагог повинен володіти такими факторами як: професійний та особистий розвиток; підвищення професійної компетентності; можливість творчої роботи.

Отже, сучасний педагог повинен бути освіченим, знати свою справу, завжди бути зацікавленим в удосконаленні своїх знань і педагогічної майстерності. Сучасні здобувачі освіти теж відрізняються від минулих поколінь. Вони потребують нових способів отримання знань (нові педагогічні та інформаційні технології) та цікавляться сучасною наукою. Таким чином, педагог має розпалювати і підтримувати інтерес протягом всього освітнього періоду, сприяти отриманню знань, які допоможуть обрати і опанувати наступну професію [2].

Професійно-особистісний розвиток педагогічного працівника – є процес переходу зі стадії відносної пасивності в стадію активної і творчої професійної діяльності, де важливою установкою для педагога є орієнтація на самоосвіту і саморозвиток в педагогічному, загальнокультурному і особистісному планах.

Самоосвіту можна розглядати в двох значеннях: як самонавчання (у вузькому сенсі, як самонавчання) і самотворення (в широкому, як створення себе, самобудівництво). Саморозвиток – це результат професійної творчості, а не приросту знань, умінь і навичок.

Складові процесу самоосвіти викладача: вивчати і впроваджувати нові педагогічні технології, форми, методи і прийоми навчання; відвідувати заняття колег і брати участь в обміні досвідом; періодично проводити самоаналіз своєї професійної діяльності; удосконалювати свої знання в області класичної та сучасної педагогіки і психології; підвищувати рівень своєї ерудиції правової і загальної культури; читання конкретних педагогічних видань; читання методичної, педагогічної та предметної літератури; огляд в Інтернеті інформації з дисципліни, що викладається; з педагогіки, психології, педагогічних технологій; рішення тестів і інших завдань по своїй дисципліні підвищеної складності або нестандартної форми; відвідування семінарів, тренінгів, конференцій, занять колег; систематичне проходження курсів підвищення кваліфікації; проведення відкритих занять для аналізу з боку колег; вивчення

інформаційно-комп'ютерних технологій [1].

Метою роботи над темами самоосвіти вважається постійне підвищення викладачами власного професійного рівня. Результат самоосвіти: підвищення якості дисципліни викладання; розроблені або видані методичні посібники, статті, підручники, програми, доповіді, виступи; розробка нових форм, методів і прийомів навчання; розробка дидактичних матеріалів, тестів, наочностей; вироблення методичних рекомендацій щодо застосування нових технологій; розробка і проведення відкритих занять за власними, новаторським технологіям; проведення семінарів, майстер-класів, узагальнення досвіду з досліджуваної проблеми.

Підвищення кваліфікації викладачів звичайним чином проводиться через організацію ряду курсів підвищення кваліфікації. Ці курси дозволяють викладачам продуктивно діяти в колективі і сприяють підвищенню кваліфікації. Підсумком кваліфікаційних випробувань вважається професійне зростання викладача.

Інноваційні технології – це необхідне явище в сучасній освіті, яке дозволяє формувати свідомість і активність студентів. Інновації в освіті сьогодні стають важливим фактором самореалізації суспільства, забезпечують розвиток творчої особистості [3].

Підвищення професійної культури, професіоналізму і соціального статусу викладачів протягом багатьох років відносяться до числа пріоритетів в області освітньої політики. Одним із засобів становлення професіоналізму вважається атестація, так як під час проходження даної процедури викладач має можливість не тільки класифікувати, усвідомити, оцінити і переоцінити результати своєї діяльності, а й побачити власну роботу очима товаришів по службі-професіоналів. Вона впливає на його свідомість і бачення себе, поняття про співучасників освітнього процесу. При підготовці до атестації у викладача виникає необхідність в пошуку ефективних форм і технологій навчання і виховання, вибудовуються відносини зі студентами, колегами, збільшується відповідальність за власну діяльність, відкритість до нового, проявляється прагнення до саморозвитку, самореалізації. Досвід проведення атестації вказує, що її успіх зумовлений організацією, наявністю потрібної інформації про пропонованих вимогах, процедурі захисту і експертизи, створенням ділової доброзичливої атмосфери. Все це відображається на емоційності, переживаннях педагога і йому як ніколи необхідні допомога та методичний супровід. Індивідуальний освітній маршрут викладача дозволяє побачити підсумки професійної діяльності, їх співвідношення з вимогами, що пред'являються до певної кваліфікаційної категорії, найбільш ефективно вибудувати методичний супровід [4].

Список використаних джерел:

1. Журнал Педагогічна майстерня: науково – методичний журнал.-К.: Основа, 2010 – 2016р. № 11

2. Сучасний педагог: колект. наук. монографія. Дніпро: Акцент ПП, 2020. – С 91 Т. 2.– 242 с.
3. STEM-освіта як перспективна форма інноваційної освіти в Україні // Матеріали обласної науково-практичної інтернет-конференції. / Авторупорядник Ю. М. Зоря. – Черкаси : ЧОПОПП, 2018. – 117 с.
4. https://spravochnick.ru/pedagogika/vvedenie_v_pedagogicheskuyu_professiyu/puti_professionalnogo_razvitiya_pedagoga/

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

***Наталія Бондаренко,**
студентка НУБіП України,*

***Василь Базелюк,**
доцент кафедри управління та
освітніх технологій НУБіП України,
кандидат педагогічних наук, доцент*

Професія вихователя одна з почесних і найбільш відповідальних. Діяльність вихователя особлива, вона вирізняється з-поміж інших видів діяльності своєю особливою відповідальністю, особливою любов'ю до дітей. В обов'язки вихователя входить нагляд за дітьми протягом усього їх перебування в закладі дошкільної освіти. Крім цього на нього покладено функції з дошкільного навчання, організацію дитячого дозвілля, прогулянок, своєчасного харчування і сну. У разі виникнення будь-яких проблем у дитини, вихователь зобов'язаний інформувати про це його батьків.

Професія вихователь дошкільного навчального закладу належить до типу «Людина - Людина», тому що пов'язана зі спілкуванням і взаємодією з людьми. Успішне виконання такої роботи потребує готовності встановлювати і підтримувати контакти з людьми, проявляти активність, товариськість, володіти розвинутими лексичними здібностями і вербальним мисленням, емоційною стійкістю, тобто вихователю потрібно бути готовим до складної і, разом з тим, творчої діяльності [1].

Аналіз психолого-педагогічної літератури дає можливість стверджувати, що науковці не дійшли єдиних поглядів щодо сутності поняття «готовність» і тлумачать його неоднозначно. Аналіз наукової літератури засвідчив наявність двох основних підходів до розуміння поняття «готовність до діяльності»: функціональний (готовність розглядається як особливий психічний стан особистості, як психологічну умову успішного виконання діяльності, вибірково-усвідомлену активність, що спонукає особистість до діяльності); особистісний (готовність – це особистісне утворення, що забезпечує ефективність діяльності).

Готовність до професійної діяльності, як стверджує В. Семиченко, – це психічний стан, який містить: операційну готовність – що вимагає термінової активізації людини, її залучення на певному рівні до діяльності; функціональну

готовність – усвідомленості людиною своїх цілей, оцінки існуючих постулатів, визначення найбільш ймовірних засобів дії; особистісну готовність, яка складається з пролонгованої високої активності особистості при залученні до виробничого процесу, пролонгованості необхідності та розподілу під час мотиваційних, вольових, інтелектуальних зусиль, оцінки ймовірності досягнення життєвих успіхів через діяльність [2].

Теоретичний аналіз сутності поняття «професійна готовність» дозволяє стверджувати, що вона характеризується цілеспрямованим виявом потенціалу особистості, що включає її переконання, погляди, мотиви, почуття, вольові та інтелектуальні якості, знання, навички, вміння. Готовність формується в ході професійної підготовки, є результатом всебічного особистісного розвитку з урахуванням вимог професійної діяльності.

Готовність є особливим особистісним станом педагога, який передбачає мотиваційно-ціннісне ставлення до виховної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення виховних впливів, творчий підхід та обов'язкову рефлексію.

Знаннєвий компонент. Знаннєвий компонент у структурі готовності вчителя до професійної діяльності визначається як система знань, якими він повинен володіти (сутність, мета, зміст, методи, форми організації виховної діяльності), а також охоплює основні теоретичні засади виховного процесу, знання про оптимальні способи виховної діяльності; оцінні знання, що відбивають норми ставлення до суспільства, природи і самого себе; системи ідеалів, які пов'язані з потребами, інтересами суб'єкта діяльності.

Діяльнісний (операційний) компонент у структурі готовності вчителя до виховної діяльності визначають переліком умінь, якими він повинен володіти (уміння працювати з учнями; уміння планувати та організовувати виховну роботу, контролювати, оцінювати, коректувати).

Оцінно-результативний компонент. Необхідним компонентом структури готовності до виховної діяльності є вміння оцінити її результати.

Усі структурні компоненти готовності до виховної діяльності, зазначає Н. Яремчук [3] пов'язані між собою й, доповнюючи один одного, забезпечують позитивний результат професійної діяльності вихователя загалом.

Список використаних джерел:

1. Підготовка вихователя до розвитку особистості дитини в дошкільному віці : монографія / Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, З. Н. Борисова та ін. ; за заг. ред. І. І. Загарницької. — К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. — 310 с.
2. Семиченко В.А. Проблемы мотивации поведения и деятельности человека: модульный курс психологи. Модуль «Направленность»: лекции, практические занятия, задания для самостоятельной работы для преподавателей и студентов / В.А. Семиченко – К. : Миллениум, 2004. – 521 с.
3. Яремчук Н.Я. Моделі підготовки майбутніх учителів початкових класів до виховної діяльності / Н. Я. Яремчук, Т. О. Михнюк // Молодий вчений. - 2018. - № 9 (1). - С. 79-81. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_9%281%29_21

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ : ШЛЯХ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

*Ніна Журавська,
професор кафедри управління та освітніх технологій
Національного університету біоресурсів і
природокористування України,
доктор педагогічних наук, професор*

Для досягнення поставленої мети заняття викладачі фахових дисциплін керуються системою дидактичних принципів і правил. На різних формах організації навчальної діяльності одні дидактичні принципи навчання будуть домінуючими, інші – другорядними [1, с. 4-5]. На лекції домінуючими принципами навчання можуть бути: науковість, виховуючого навчання, зв'язок теорії з практикою. На семінарських заняттях: урахування індивідуальних особливостей студентів, активність і свідомість, зв'язок теорії з практикою. На лабораторних і практичних заняттях: виховуючого навчання, врахування індивідуальних особливостей студентів, зв'язок теорії з практикою.

Так, прийомами реалізації принципу *виховуючого навчання* є: особистий приклад викладача (відношення до навколишнього світу та своєї справи, педагогічний такт, зовнішній вигляд); закладання даного принципу у зміст дисципліни: виконання виховної мети заняття, використання таких прикладів, які сприяють формуванню у студентів інтересу до обраної професії, любові до Батьківщини, доброго відношення до друзів; використання таких методів навчання, що активізують пізнавальну діяльність студентів (проблемно-пошукових та ігрових); систематичність контролю за навчальною діяльністю студентів сприяє формуванню у них дисциплінованості, самостійності [2, с. 3-9].

Прийомами реалізації *принципу науковості* є: відбір навчального матеріалу на науковій основі; відображення методів наукового пізнання; закладення у зміст дисципліни науково достовірних, перевірених на практиці знань [3, с. 333–339]. Отже, в основі принципу науковості лежить наукове трактування явищ навколишньої дійсності, а не антинаукові концепції [5, с. 418–423]. У процесі навчання викладачеві необхідно створити умови для утворення в свідомості студентів правильних понять, точного їх відображення в термінах, визначеннях (на теоретичних заняттях – це запис основних понять перед початком лекції та поступове їх розкриття протягом лекції; на лабораторних і практичних заняттях – використання передових технологій у різних галузях відповідної науки).

Прийомами реалізації *принципу зв'язку теорії з практикою* є: виконання студентами лабораторних і практичних робіт; заняття студентів у предметних, технічних гуртках; проходження навчальної та виробничої практик; проведення екскурсій, пов'язаних із подальшою виробничою діяльністю студентів.

Прийомами реалізації *принципу систематичності* є: розробка навчальних програм, складання навчальних планів, визначення структури

підручників і посібників, відбір і вивчення навчального матеріалу (побудова змісту навчального матеріалу з врахуванням між- та внутрішньо предметних зв'язків), відбір та використання інноваційних методів навчання та контролю.

Прийомами реалізації *принципів свідомості*: розуміння студентами значення предмета, що вивчається у комплексі з іншими предметами (міжпредметні зв'язки); розуміння студентами значення кожної теми предмета, що вивчається (внутрішньо предметні зв'язки); осмислене оволодіння студентами термінологією з предмета (теоретичні заняття) та технологіями зі спеціальності (лабораторні, практичні заняття, навчальна практика), прийомами та навичками (виробнича практика); свідоме застосування студентами знань, умінь та навичок у різних умовах [4, с. 200-217].

Прийомами реалізації *принципу активності*: застосування проблемно-пошукових та ігрових методів і прийомів навчання; різноманітних засобів навчання (технічних засобів навчання, комп'ютерних технологій, літературних джерел, наочності); методична майстерність викладача; рівень підготовки студентів; технічна оснащеність навчального закладу. Отож активність і свідомість студентів на лекціях, семінарах, лабораторних та практичних заняттях, самостійній роботі студентів можлива за умови педагогічної майстерності викладача та його досконалої методичної підготовки.

Міцність знань передбачає повторення вивченого матеріалу (лекції-тестування, евристична бесіда; семінари; самостійна робота студентів; тестування перед початком лабораторних і практичних занять) протягом заняття (потокове), в кінці розділу чи теми (узагальнююче), на лекціях і семінарах (оглядове); закріплення (первинне – лекції, відтворююче – лабораторні практичні заняття, творче – семінари, дидактичні ігри, аудиторна самостійна робота студентів); поглиблення та удосконалення (семінари, дидактичні ігри, самостійна робота студентів, гуртки); застосування знань на практиці (навчальні та виробничі практики).

Список використаних джерел:

1. Журавська Н.С. Теорія і методика професійного навчання: навчально-методичний посібник. Ніжин: Видавець ПП Лисенко ММ, 2011. 248 с.
2. Кубіцький С.О. Деякі аспекти оцінки якості підготовки конкурентоспроможного фахівця в Україні та за її межами. *Науково-методичний збірник «Проблеми освіти»*. Київ: Вид-во НМЦ ВО, Вип. 27, 2002. С.3-9.
3. Ящук С. П. Формування професійно-правової компетентності студентів. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер.: Педагогіка, психологія, філософія*. 2016. № 253. С. 333–339.
4. Markina I., Zhuravska N., Yashchuk S., OpaliukdT., Karapuzova N. The formation of the adaptive model of educational management in the sphere of higher education. *International Journal of Innovation, Creativity and Change*. Volume 11, Issue 5, 2020. P. 200-217. URL: <https://www.ijcc.net/index.php/ijcc-editions/2020/156-vol-11-iss-5>
5. Yashchuk S. The development of law in Ukraine: realities and prospects. *Edukacja – Technika – Informatyka: Rocznik naukowy* (Rzeszow, 17–18 вер. 2013 р.). Rzeszow, 2013. Nr 4. Część 1. P. 418–423.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

*Захарченко Тетяна,
студентка магістратури освітньої програми
«Управління навчальним закладом»*

*Національного університету біоресурсів і
природокористування України*

*Сергій Михнюк,
асистент кафедри управління та освітніх технологій
Національного університету біоресурсів і
природокористування України*

Питання дотримання принципів академічної доброчесності – одне з ключових в академічній спільності.

У ст. 42 Закону України «Про освіту» академічна доброчесність розглядається як сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.].

Порушенням академічної доброчесності вважається:

- *академічний плагіат* – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- *самоплагіат* – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- *фабрикація* – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- *фальсифікація* – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- *списування* – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- *обман* – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;
- *хабарництво* – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-

яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

- *необ'єктивне оцінювання* – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти;
- надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання;
- вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання [1].

Чи не найрозповсюдженішим явищем порушення академічної доброчесності серед студентів є списування. За даними дослідження Сміт Г. та Ріджвея Дж. основними причинами списування є:

- тиск через невідворотність іспиту;
- лінь;
- невміння організувати свій час;
- недостатній рівень знань із предмету та неефективні навички [2].

Разом з тим у дослідженні Сміт Г. та Ріджвея Дж. опитані студенти вважають малоефективними заходи, вжиті закладами освіти задля боротьби зі списуванням, адже недостатня кількість випадків розкривається, науковці мають мало часу на слідство, списування на оцінюванні сприймається як прийнятний ризик.

Поради студентів для закладів освіти дуже прості:

- I.) Чіткіші інструкції для студентів і викладачів щодо того, що є прийнятним у навчальній практиці;
- II.) Організувати оцінювання так, щоби списування було неможливим;
- III.) Норми мають бути введені в дію (і вони мають бути видимими) [2].

Отже, перед закладами фахової передвищої освіти сьогодні стоїть завдання – формування культури якості освіти, складовою якої мусить бути академічна доброчесність.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> (дата звернення: 02.04.2021).
2. Сміт Г., Ріджвей Дж. Чому студенти списують (за їхніми словами та зі слів інших). URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/UKR_Why_students_cheat.pdf (дата звернення: 02.04.2021).

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

*Краснюк Віктор,
студент магістратури освітньої
програми «Педагогіка вищої школи»
Національного університету біоресурсів і
природокористування України*
*Сергій Михнюк,
асистент кафедри управління та освітніх технологій
Національного університету біоресурсів і
природокористування України*

Сучасний стан розвитку суспільства зумовлює зміни підходів до професійного розвитку особистості. Це викликано тим, що нині «в технічно розвиненому та економічно нестабільному світі», в умовах потреби поліфункціональної діяльності кожна людина має самореалізуватися, насамперед професійно, якісно та ефективно діяти, щоб бути конкурентоздатною та успішною. Тому в сучасності активно розробляють нові підходи і, відповідно, стратегії (способи і форми організації, зміст того, що потрібно засвоїти) професійного становлення й розвитку особистості сучасного педагога [Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.].

Л. Ніколенко як важливу умову модернізації післядипломної педагогічної освіти та забезпечення ефективності професійного розвитку педагогічних працівників розглядає особистісно орієнтований підхід до їх навчання, характеристиками якого є особистісна орієнтованість, самостійність, умотивованість навчання дорослих, спираючись на їхній життєвий і практичний досвід, спрямованість на вирішення проблем професійного розвитку педагогів, що, на думку вченої, має на меті виявлення індивідуальних пізнавальних здібностей викладачів; максимальне вивчення й використання їхнього індивідуального досвіду; допомогу кожному пізнати себе, самовизначитись і самореалізуватися. Це забезпечить формування в педагога культури життєдіяльності, розвиток здатностей продуктивно будувати своє повсякденне життя і правильно визначати його цілі, тобто становлення суб'єктності особистості, її культурної ідентифікації та формування механізмів самореалізації, саморозвитку, самовиховання [Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.].

Протасова Н., Набока Л., Пуцов В. як найбільш оптимальну й перспективну основу навчання й розвитку дорослої людини, зокрема й педагога, розглядають андрагогічний підхід (за теорією андрагогічної організації процесу навчання (Дж. Д'юї, Е. Ліндемман, М. Ноулз, П. Джарвис) про необхідність навчання дорослих з урахуванням їхнього досвіду і спрямованості на досягнення практичних цілей) [Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.].

Вознюк О., Дубасенюк О. як актуальну проблему розглядають потребу розроблення інтегративного підходу до професійного розвитку особистості педагога в умовах цивілізаційних змін, що передбачає комплексне врахування закономірностей і механізмів цілісного розвитку людини як фахівця, особистості і громадянина, тобто йдеться про громадянський розвиток особистості професіонала [Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.].

Професійний розвиток педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти спрямований на оволодіння знаннями, вміннями і навичками, необхідними для забезпечення підтримки навчання й дослідної роботи студентів: наукова діяльність – розвиток глибокого розуміння навчальної дисципліни, професії, усвідомлення особливостей навчального досвіду студентів, необхідності рефлексії задля розвитку та удосконалення індивідуальної роботи педагога; лідерство та заохочення навчання і педагогічної діяльності – використання знань, досвіду та усвідомлення задля здійснення лідерської практики, менторства щодо осіб, груп студентів, управління та розвитку методики викладання та навчальної діяльності студентів [Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.].

Список використаних джерел:

1. Вознюк О. В., Дубасенюк О. А. Інтегративний підхід до професійного розвитку особистості педагога в умовах цивілізаційних змін. *Науковий часопис НПУ імені М.М. Драгоманова*. Київ, 2010. Вип. 12 (22). С. 17-20.
2. Наранович В. професійний розвиток педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти. URL: <https://bit.ly/3day7SI> (дата звернення 12.04.2021).
3. Пуцов В. І., Набока Л. Я. Особливості навчання дорослої людини : навч. посіб. Київ : ЦППО АПН України, 2004. 56 с.

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ СИСТЕМИ АТЕСТАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В УМОВАХ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ

Крученко Світлана Володимирівна,
*методист Відокремленого структурного підрозділу
«Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського
національного педагогічного університету імені Олександра
Довженка»*

Вагомим фактором, що забезпечує професійне зростання педагогічних працівників фахового коледжу, виступає їх атестація, що належить саме до тих ефективних методів, які сприяють розширенню кола творчо працюючих педагогів та служить цілям підвищення якості освіти.

Атестація – достатньо складний технологічно управлінський процес, окремі етапи якого чітко визначено діючими нормативно-правовими актами. На основі аналізу наукових праць із проблем атестації та моделювання

педагогічних процесів нами розроблена структурно-функціональна модель атестації педагогічних працівників в умовах фахового коледжу.

Структурно-функціональна модель атестації педагогічних працівників в умовах фахового коледжу розкриває особливості структури даного процесу (з яких елементів та етапів складається процес атестації), послідовність, зв'язок цих елементів і в цілому особливості конструювання змісту атестаційного процесу.

У результаті узагальнення в системі атестації ми виокремили три підсистеми: 1) ті, хто атестується; 2) ті, хто атестує; 3) керуючі атестацією.

Цілісна модель представлена на схемі.

Структурно-функціональна модель атестації педагогічних працівників фахового коледжу

Управління атестаційним процесом

Керуючі атестацією

- забезпечення організаційно-методичних умов проведення атестації;
- координація взаємодії тих, хто атестується, та тих, хто атестує;
- нормативне та кадрове забезпечення процесу атестації;

Модель діяльності того, хто атестується, включає в себе характеристику його дій на трьох взаємопов'язаних етапах.

Метою першого *підготовчого* етапу є самовизначення педагога в атестації. Щоб співвіднести рівень своєї педагогічної діяльності з вимогами відповідної кваліфікаційної категорії, необхідно провести певну роботу, як з вивчення цих вимог, так і з самооцінки власної діяльності, потім їх порівняти – другий крок *підготовчого* етапу.

На другому – *оціночному* – етапі метою стає представлення педагогічним працівником, який атестується, результатів своєї професійної діяльності представникам атестаційної комісії.

На третьому – *підсумковому* – етапі педагогічний (науково-педагогічний) працівник бере участь у процесі прийняття атестаційного рішення.

Розглянемо далі мікромодель діяльності тих, хто атестує (тобто атестаційної комісії коледжу), на різних етапах атестаційного процесу.

Власне, створення атестаційної комісії та складання списків осіб, які підлягають атестації і є *підготовчим* етапом атестаційного процесу в закладі освіти. Зауважимо, що норми діючого законодавства передбачають обов'язковість підвищення кваліфікації як необхідної умови для атестації педагогічних працівників.

Наступним – *оціночним* етапом діяльності атестаційної комісії є вивчення роботи в міжатестаційний період педагогічних працівників, які атестуються.

Типовим положенням визначено, що «атестаційна комісія вивчає педагогічну діяльність осіб, які атестуються, шляхом:

- відвідування навчальних занять, позаурочних (позанавчальних) заходів;
- вивчення рівня навчальних досягнень студентів з навчальних дисциплін, що вони викладають;
- ознайомлення з навчальною документацією щодо:
 - а) виконання ними своїх посадових обов'язків;
 - б) участі у роботі методичних об'єднань та фахових конкурсах чи інших заходах, пов'язаних з організацією навчально-виховної роботи тощо;
 - в) науково-методичної роботи викладача (участь в конференціях, написання методичних чи наукових статей, керівництво науковою роботою студентів тощо)»

На *підсумковому* етапі відбувається засідання атестаційної комісії, на якому приймається рішення про відповідність педагогічних працівників, які атестуються, займаній посаді, присвоєння кваліфікаційних категорій, порушення клопотання перед атестаційною комісією вищого рівня.

Пропонований покроковий алгоритм, на нашу думку, дозволяє організувати та провести атестацію педагогічних працівників фахових коледжів таким чином, щоб забезпечити її сприйняття переважною більшістю педагогів як реальної можливості отримання об'єктивного визначення рівня своїх професійних досягнень.

ФОРМУВАННЯ ПРАКТИЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ЯК ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Оксана Кузнецова

магістр;

Ніна Журавська

науковий керівник

професор кафедри управління та освітніх технологій

Національного університету біоресурсів і

природокористування України,

доктор педагогічних наук, професор

Структура професійної компетентності досліджується вченими (В. Гриценко, Н. Журавська, П. Лузан, С. Кубіцький, Б. Паньшин, С. Ящук та ін.) через призму педагогічних умінь, що об'єднуються у чотири групи: вміння «переводити» зміст об'єктивного педагогічного процесу в конкретні педагогічні завдання; будувати й приводити в дію логічно завершену педагогічну систему; виокремлювати й налагоджувати взаємозв'язки між компонентами та факторами педагогічного процесу; враховувати й оцінювати результати педагогічної діяльності [1, с. 17]. Уміння трактуються як засвоєний суб'єктом спосіб виконання дій, який забезпечує сукупність набутих знань і навичок [2, с. 58].

До вмінь теоретичної готовності Г. П'ятакова відносить: аналітичні, прогностичні, проєктивні та рефлексивні. Зокрема, аналітичні пов'язані з вмінням подрібнювати педагогічні явища на складові. Прогностичні вміння пов'язані з прогнозуванням розвитку колективу, особистості, педагогічного процесу в цілому. Проєктивні вміння допомагають педагогові перетворювати цілі та зміст освіти і виховання у конкретні педагогічні задачі; враховувати можливості матеріальної бази та особистісно-ділові якості; планувати індивідуальну роботу; здійснювати оптимальний відбір змісту, форм, методів та засобів педагогічного процесу; планувати систему прийомів стимулювання активності студентів. Рефлексивні вміння відіграють надзвичайно важливу роль у професійному становленні: вміння аналізувати поставлені цілі, їх перетворення в конкретні завдання; уміння ефективно застосовувати методи, прийоми, засоби у педагогічній діяльності та коригувати їх із віковими особливостями студентів; аналізувати причини успіхів та невдач, помилок і труднощів у процесі реалізації поставлених завдань; досвід особистісної діяльності відповідно до вироблених наукою критеріїв та рекомендацій [5, с. 21-24].

До організаційних долучають вміння, пов'язані з розвитком сталих інтересів стосовно різноманітних видів діяльності, формуванням потреб у знаннях і навичках. Вони покликані стимулювати актуальні знання і життєвий досвід, а також створювати спеціальні ситуації, які мають педагогічний

потенціал для навчання і виховання (мобілізаційні); здобувати, тлумачити й адаптувати інформацію щодо завдань навчання та виховання; викладати матеріал ясно, чітко з врахуванням специфіки предмета й особливостей аудиторії, задіювати закони логіки у побудові розповіді, пояснення, бесіди, проблемного викладу; використовувати органічне поєднання індуктивного та дедуктивного методів викладання матеріалу; застосовувати технічних засобів навчання, наочність; проводити оперативну діагностику [3, с. 3-9], корекцію рівня засвоєння матеріалу (інформаційні); визначати індивідуальну та групову «зону найближчого розвитку»; створювати відповідні умови для розвитку пізнавальних інтересів та особистісних рис студентів; стимулювати пізнавальну самостійність і творче мислення; індивідуалізувати навчання (розвивальні); формувати морально-ціннісних установки і науковий світогляд; прищеплювати інтерес до навчальної діяльності, науки, професії; розвивати соціально важливі якості через організацію спільної творчої діяльності (орієнтаційні) [6, с. 418–423]. До комунікативних зараховуємо перцептивні вміння: сприймання та інтерпретація інформації в процесі педагогічної взаємодії; проникнення в особистісну сутність людини через оцінення її зовнішньої характеристики; вірогідне прогнозування динаміки розвитку загальних та індивідуальних здібностей особистості; виділення головних рис особистості, її соціально-ціннісних орієнтацій. До комунікативних вмінь відносять також і вміння педагогічного спілкування: застосування «комунікативної атаки»; налагодження психологічного контакту, взаємодії; управління спілкуванням (ціленаправленість, усунення психологічних бар'єрів, визначення провідних мотивів поведінки, досвід емоційних переживань, атмосфера щастя); налагодження зворотного зв'язку (емпатійна взаємодія); педагогічна техніка (культура мовлення, управління своїм фізичним та психологічним станом, наближення себе, образна проекція інформації) [4, с. 15-18]. Отже, за своїм змістом уміння практичної готовності диференціюються на організаційні, комунікабельні, прикладні; формування практичної готовності - це шлях професійного розвитку педагогічних працівників.

Список використаних джерел:

1. Журавська Н.С. Теорія і методика професійного навчання: навчально-методичний посібник. Ніжин: Видавець ПП Лисенко ММ, 2011. 248 с.
2. Журавська Н.С. Методологія і методика навчання спеціальних дисциплін: монографія. Ніжин: Видавець ПП Лисенко ММ, 2012. 360 с.
3. Кубіцький С.О. Деякі аспекти оцінки якості підготовки конкурентоспроможного фахівця в Україні та за її межами. *Науково-методичний збірник «Проблеми освіти»*. Київ: Вид-во НМЦ ВО, Вип. 27, 2002. С.3-9.
4. Олещенко О.В. Соціально-психологічний клімат педагогічного колективу: особливості стилів керівництва. імідж сучасного педагога / Н.С. Журавська, С.П. Ящук. Київ : Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. 2019. Вип. 4 (187). С. 15-18.
5. П'ятакова Г. П. Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі / Г. П. П'ятакова, Н. М. Заячківська. Львів : ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 55 с.
6. Yashchuk S. The development of law in Ukraine: realities and prospects. *Edukacja – Technika – Informatyka: Rocznik naukowy* (Rzeszow, 17–18 вер. 2013 р.). Rzeszow, 2013. Nr 4.

МЕНЕДЖЕРСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛІ РЕСУРСИ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

*Інна Паламарчук,
магістрантка спеціальності
«Управління навчальним закладом»,
Тамара Ковальчук, к. пед. н., доцентка
кафедри управління та освітніх технологій,
Національний університет біоресурсів
і природокористування (м. Київ, Україна)*

Прийняття рішень є важливою частиною будь-якої управлінської діяльності. Вивченням процесу прийняття управлінських рішень займалися такі вчені, як М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі, Р. Фатхутдінов, Є. Смірнов, М. Мескон, М. Альберт. На їх думку, керівником можна назвати людину тільки тоді, коли вона приймає організаційні рішення чи реалізує їх через інших людей. Прийняття рішень, як і обмін інформацією, – складова частина будь-якої управлінської функції. Необхідність ухвалення рішення пронизує усе, що робить керівник, формулюючи мету і домагаючись її досягнення. Тому розуміння природи прийняття рішень надзвичайно важливе для всякого, хто хоче процвітати в мистецтві керування [1, с. 138].

Доктор економічних наук Р. Фатхутдінов управлінські рішення трактував так: це результат аналізу, прогнозування, оптимізації, економічного обґрунтування і вибору альтернативи з безлічі варіантів досягнення конкретної мети системи менеджменту [2, с. 8].

Специфіка управлінської діяльності ставить ряд вимог до особистості керівника, які в педагогічній науці визначаються як професійно значущі особистісні якості. Останні характеризують інтелектуальну та емоційно-вольову сторони особистості, суттєво впливають на результат професійно-педагогічної діяльності і визначають індивідуальний стиль керівника.

Аналіз домінантних, професійно значущих особистісних якостей, властивих освітянському менеджеру, дозволяє виокремити наступні [1; 2; 3]:

1. Гуманність – любов до дітей та вчителів, вміння поважати їхню людську гідність, потреба і здатність надавати кваліфіковану фахову допомогу в їхньому особистісному розвитку.

2. Оптимістична налаштованість. Освітянський менеджер має підходити до кожного члена свого колективу з оптимістичною налаштованістю, навіть, якщо ризикує помилитися. Водночас він не повинен ідеалізувати їх позитивних рис, ігноруючи їх недоліки. Завдання керівника – «не загубити» жодного педагога, жодного вихованця, дати кожному можливість розкрити всі свої таланти і здібності, професійні вміння. Освітянський менеджер має постійно спонукати педагогів до професійного зростання.

3. Справжня інтелігентність – високий рівень розвитку інтелекту, освіченість у галузі управлінської діяльності, ерудиція, висока культура поведінки.

4. Інноваційний стиль науково-педагогічного мислення, готовність до створення нових цінностей і прийняття творчих рішень

5. Правдивість, справедливість, порядність, чесність, гідність, працьовитість, самовідданість. Важливу роль відіграють особистісні якості освітянського менеджера, його чутливість до іншої людини, гуманність у помислах і діях. Але це не знижує актуальності такої його риси, як вимогливість. Всепощення, безпринципність, поблажливість до педагогів та вихованців, потурання їхнім слабкостям, байдужість до негативного в їхніх навчанні, праці та поведінці завдають великої шкоди спільній справі. Більшість видатних педагогів обстоювало єдність вимогливості і поваги, бо саме у вимогливості до людини й полягає повага до неї.

Важливою для керівника є позитивна емоційна налаштованість, яка виявляється в умінні залишати за дверима закладу освіти неприємні переживання, погані настрої. У стосунках з членами колективу завжди потрібне почуття міри, неприпустимість крайнощів, що виходять за межі пристойності й педагогічної доцільності.

Освітянський менеджер завжди має бути твердим, непохитним, послідовним у своїх вимогах і водночас гнучким, здатним переглядати окремі свої рішення і вимоги, якщо це зумовлено конкретними обставинами та інтересами справи.

Керівник має бути другом, товаришем педагогів, але, набагато перед, їхнім наставником, лідером. Тому дружні взаємини керівника і педагога не повинні переходити у фамільярність та панібратство.

6. Потреба у знаннях, у систематичній самоосвіті. Кожен керівник має поповнювати, поглиблювати та вдосконалювати свої знання. Щоб успішно вирішувати завдання, які стоять перед керівником закладу освіти, щоб бути для колег завжди цікавою людиною, треба постійної мотивації самому.

7. Здатність до міжособистісного спілкування, ведення діалогу, переговорів; наявність педагогічного такту, що визначає стиль поведінки керівника закладу освіти. Сутність педагогічного такту полягає у творчому вмінні обирати в кожному конкретному випадку таку лінію поведінки, такий підхід (за допомогою слова, вчинків, погляду, тону, жестів, міміки тощо), які оберігають честь і гідність педагогічного та учнівського (студентського) колективів, кожного вчителя, вихованця, не принижуючи і не возвеличуючи його честі та гідності. Обов'язковими передумовами педагогічного такту виступають знання індивідуальних особливостей психічного стану, настрою і переживань працівників; здатність до вивчення іншої людини, розуміння, співчуття, здатність стати на її точку зору і подивитися на себе критичніше.

Отже, крім основних педагогічних ресурсів керівника є й периферійні, які бажано мати і розвивати освітянському менеджеру. До них належать привітність, почуття гумору, артистизм, мудрість, зовнішня привабливість.

Список використаних джерел:

1. Березняк Е. С. Руководство современной школой (Некоторые вопросы и проблемы). К. : Рад. школа, 1977. С. 11–17.
2. Вишневецький О. І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: навчальний посібник. Дрогобич : Коло, 2003.
3. Ренька Б. М. Стратегічне планування в управлінні загальноосвітнім навчальним закладом *Педагогічний процес: теорія і практика*. Зб. наукових праць. Вип. 2. К. : Вид-во «ЕКМО», 2009. С. 238–247.

ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЖІНКИ-КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

*Світлана Поліщук,
доцент кафедри педагогіки та
управління навчальним закладом
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнко, кандидат педагогічних наук, доцент*

У Законі України «Про загальну середню освіту» сформульовано загальні посадові вимоги до керівника (директора) закладу загальної середньої освіти. Зокрема Законом підкреслюється: «Посаду керівника загальноосвітнього навчального закладу незалежно від підпорядкування, типу і форми власності може займати особа, яка є громадянином України, має вищу освіту на рівні спеціаліста або магістра, стаж роботи не менше трьох років, успішно пройшла атестацію керівних кадрів у порядку, встановленому Міністерством освіти України [1, с. 154]. Тобто керівником закладу загальної середньої освіти може бути певна особа, не залежно від статті, яка відповідає поставленим вимогам, передбачуваних вище згадуваним Законом.

У цьому контексті особлива роль відводиться керівнику навчального закладу в особі жінки, оскільки саме жінки здатні в більшій мірі розвивати в собі організаційну культуру, без якої практично неможливим є здійснення високоєфективного управління закладом освіти.

Для того, щоб розуміти механізм впливу організаційної культури на ефективність здійснення управління процесу закладу загальної середньої освіти слід визначити, що являє собою це поняття. За словами вченої Г. Тимошко: «Організаційна культура керівника ЗНЗ – це інтегроване особистісне утворення, що містить сукупність знань, умінь, навичок, цінностей, переконань, норм поведінки та синтез особистісних складових, професійних якостей і компетентностей керівника, необхідних для успішної організації управління загальноосвітнім навчальним закладом [1, с. 11].

Аналізуючи вище сказане, ми можемо зробити висновок про те, що жінки більш схильні до розвитку організаційної культури. Проте слід зазначити, що технологія становлення жінок-керівників набагато складніша, ніж чоловіків, незважаючи на те, що жінки мають всі необхідні для професійної кар'єри якості.

Найбільш повно психологія ділової жінки, як керівника, який володіє високим рівнем організаційної культури, була вивчена американськими докторами М. Хеннінгом та А. Жарденем [2]. Зокрема вони стверджують, що жінка має ряд переваг, реалізувавши які, вона може стати успішним керівником.

Згідно дослідження вченого Г. Никифорова [3], жінка-лідер, володіючи високим рівнем організаційної культури, має тонкий соціальний інтелект, вона тонко відчуває особливості стосунків між людьми. Вона вміє оцінювати і прогнозувати поведінку інших людей, здатна сформувати колектив ефективно працюючих педагогів, що є одним із головних завдань менеджменту [3]. Однак, як стверджує вчений, жінка в більшій мірі, ніж чоловік залежна від власних емоцій. Для жінки характерними є більша контактність і практичність мислення. Жінки, на відміну від чоловіків, краще контролюють власні та чужі помилки, вони, як правило, точніше формулюють свої думки і висловлюють свої ідеї.

Для жінок-керівників із високим рівнем організаційної культури, центральними управлінськими якостями, які визначають успішність управлінської діяльності є: порядність, гнучкість у стосунках, повага до людини, колегіальність, надання ініціативи підлеглих, вимогливість до себе, врахування індивідуальних особливостей підлеглих, доброзичливість, толерантність. Дані якості, як стверджує Я. Шкурко, утворюючи комплекс, виражають такі особливості управлінської взаємодії, як: уміння відмовитися від стереотипів, здатність до соціальної взаємодії, уміння бути самим собою, пошук індивідуального підходу [4]. Такої ж думки щодо зростання організаційної культури жінок-керівників притримуються А. Чорнобривкіна [5], Є. Тарасова.

Особливу цікавість щодо впливу організаційної культури на ефективність управління закладом загальної середньої освіти жінкою-керівником викликають висновки, зроблені німецькими та британськими вченими, які заявляють, що організації, якими керують жінки – стабільніші, а очолювані чоловіками установи постійно супроводжують труднощі [2]. Такої ж думки притримуються вчені М. Хеннінг та А. Жарден, за словами яких ділові жінки, які досягають високих успіхів в своїй управлінській діяльності володіють такою рисою як яскрава індивідуальність [2].

На основі вище сказаного ми можемо зробити наступні висновки: жінка-керівник закладу загальної середньої освіти, володіючи високим потенціалом організаційної культури, здатна в повній мірі забезпечити вискоефективний рівень управлінської діяльності закладу освіти, об'єднати навкруг себе педагогічний колектив для досягнення спільної мети і поставлених цілей.

Список використаних джерел:

1. Тимошко Г.М. Організаційна культура керівника загальноосвітнього навчального закладу : теорія та практика: Монографія / Г.М. Тимошко. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2014. 592 с.
2. Жилкин Д. С. „Леди-босс”. Журнал прикладной психологии. 2003. – № 3. С. 21-23.
3. Психология менеджмента. Харьков: Изд-во «Гуманитарный центр», 2002. 556 с.
4. Орбан-Лембрик Л. Е. Психология управления. Київ : Академвидав, 2003. 568 с.

5. Чернобровкина А. Гендерный аспект менеджмента: особенности женского и мужского управления / А. Чернобровкина // Развитие личности. 2000. № 2. С. 128-139.

Розділ 5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ

ЗАЛУЧЕННЯ СТЕЙКХОЛДЕРІВ ДО РОЗРОБКИ ОСВІТНЬО- ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

*Віта Мельничук,
студентка ОС «Бакалавр»
освітньої програми «Соціальна робота»
Національного університету біоресурсів і
природокористування України*
*Сергій Михнюк,
асистент кафедри управління та освітніх технологій
Національного університету біоресурсів і
природокористування України*

Сучасна парадигма розвитку економіки світу в цілому та держави зокрема вносить свої корективи у підготовку фахівців. Сьогодні ринок праці хоче бачити випускника компетентного у своїй галузі, здатного швидко навчатися та навчати інших, володіти комплексом «твердих» та «м'яких» навичок. Саме якісна освітньо-професійна програма здатна забезпечити згадані вимоги до випускника.

Закон України «Про фахову передвищу освіту» розглядає освітньо-професійну програму у сфері фахової передвищої освіти як єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо), спрямованих на досягнення визначених результатів навчання, що дає право на отримання визначеної освітньої та професійної кваліфікації [Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.].

Під якістю фахової передвищої освіти розглядають відповідність умов освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам фахової передвищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, яка забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості освіти [Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.].

Розробка освітньо-професійної програми – відповідальний і складний процес, оскільки результатом має стати сучасний, якісний, динамічний процес підготовки фахівця. Задля врахування інтересів максимальної кількості зацікавлених осіб (стейкхолдерів) гарною практикою буде їх залучення до розробки та впровадження освітньо-професійної програми.

Такими стейкхолдерами можуть бути:

- студенти закладів фахової передвищої освіти;
- випускники освітньо-професійної програми;
- роботодавці;
- фахівці галузі;
- академічна спільнота;
- батьки студентів;
- інші зацікавлені особи.

Залучення стейкхолдерів може відбуватися шляхом обговорення проєктів освітньо-професійних програм, опитування з метою отримання пропозицій і рекомендацій, іншими шляхами, які дозволені в межах автономії закладу освіти, але не суперечать чинному законодавству України [Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.].

Підсумовуючи все вище сказане, можемо дійти висновку, що сьогодні необхідно переглянути підходи до підготовки фахівців загалом та розробки освітньо-професійних програм, за якими майбутні фахівці навчатимуться, зокрема. Так, гарною практикою вважаємо залучення до процесу розробки освітньо-професійних програм стейкхолдерів: студентів закладів фахової передвищої освіти, випускників освітньо-професійної програми, роботодавців, фахівців галузі, академічну спільноту, батьків студентів, інших зацікавлених осіб.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> (дата звернення: 02.04.2021).
2. Закон України «Про фахову передвищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 02.04.2021).

ПРОЦЕДУРА АКРЕДИТАЦІЇ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Сергій Михнюк,
асистент кафедри управління та освітніх технологій
Національного університету біоресурсів і природокористування України

Ігор Мунтян,
викладач I категорії
Березоворудського фахового коледжу Полтавського ДАУ

Закон України «Про освіту» тлумачить фахову передвищу освіту наступним чином: фахова передвища освіта спрямована на формування та розвиток освітньої кваліфікації, що підтверджує здатність особи до виконання типових спеціалізованих завдань у певній галузі професійної діяльності, пов'язаних з виконанням виробничих завдань підвищеної складності та/або здійсненням обмежених управлінських функцій, що характеризуються певною

невизначеністю умов та потребують застосування положень і методів відповідної науки, і завершується здобуттям відповідної освітньої та/або професійної кваліфікації. Система фахової передвищої освіти передбачає здобуття кваліфікацій, що відповідають п'ятому рівню Національної рамки кваліфікацій [Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.].

Згідно Закону України «Про фахову передвищу освіту» акредитація освітньо-професійної програми – оцінювання освітньо-професійної програми та освітньої діяльності закладу фахової передвищої освіти за цією програмою на предмет забезпечення та вдосконалення якості фахової передвищої освіти [Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.].

Заклад освіти, який бажає акредитувати освітньо-професійну програму, подає до центрального органу виконавчої влади із забезпечення якості освіти в електронному вигляді заяву та документи, що підтверджують відповідність освітньо-професійної програми та освітньої діяльності за цією програмою вимогам та критеріям, встановленим положенням про акредитацію освітньо-професійних програм [Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.].

Державною службою якості освіти України ініційовано громадське обговорення проєкту Положення про акредитацію освітньо-професійних програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів фахової передвищої освіти, яке тривало до 10 лютого 2021 року [Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.].

У проєкті Положення передбачається орієнтовний порядок проведення акредитації [4] (рис. 1).

Рис. 1. Порядок проведення акредитації відповідно до проєкту Положення про акредитацію освітньо-професійних програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів фахової передвищої освіти

Сучасна фахова передвища освіта повинна готувати спеціалістів нового рівня, нових можливостей, здатних до ефективної трудової діяльності в умовах активного впровадження новітніх технологій. Її функціонування спрямовується на оволодіння випускниками коледжів і технікумів ключовими професійними знаннями та навиками, необхідними для майбутньої професійної діяльності в різних галузях економіки [Ошибка! Неизвестный аргумент ключа.].

Акредитація освітньо-професійних програм у закладах фахової передвищої освіти полягає у:

- встановленні відповідності якості названих програм та освітньої діяльності;
- допомозі закладам освіти у визначенні сильних і слабких сторін, можливостей і загроз реалізації програм;
- наданні усім стейкхолдерам інформації щодо якості програм та освітньої діяльності закладу освіти за цими програмами;
- посиленні довіри до фахової передвищої освіти в Україні;
- сприянні інтеграції закладів освіти до Європейського освітнього простору [4].

Отже, акредитація освітньо-професійних програм у закладах фахової передвищої освіти покликана оцінити якість надання освітніх послуг і разом з тим – надати рекомендації з покращення названих програм у методичному, освітньому, науковому аспектах.

Список використаних джерел:

1. Беззуб І. Закон України «Про фахову передвищу освіту»: зміст та очікування. URL: <https://bit.ly/3g4BUmw> (дата звернення: 02.04.2021).
2. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> (дата звернення: 02.04.2021).
3. Закон України «Про фахову передвищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 02.04.2021).
4. Проект Положення про акредитацію освітньо-професійних програм. URL: <https://bit.ly/3uL7pGq> (дата звернення: 02.04.2021).

АКТУАЛЬНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКСТРЕМАЛЬНОЇ СИТУАЦІЇ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ОХОРОНЦІВ

Четверіков Олександр,
аспірант Інституту професійно-технічної освіти
НАПН України

Актуальність дослідження зумовлена запитом суспільства щодо якісної підготовки майбутніх охоронців, оскільки саме це визначає ефективність забезпечення безпеки людей, що користуються їхніми послугами, захисту їхніх прав, свобод, майнових ресурсів, об'єктів господарювання. Вкрай важливою є проблема підготовки кваліфікованих

кадрів до охоронної діяльності для роботодавців. Назріла необхідність підвищення вимог до професійної підготовки охоронців у ЗП(ПТ)О що вимагає розроблення додаткової методики навчання.

Національна рамка кваліфікацій наводить узагальнені компетентності, без прив'язки до конкретних галузей або професій. Під кваліфікацією розуміють офіційний результат оцінювання та визнання компетентним органом того факту, що особа досягла результатів навчання відповідно до встановлених стандартів. Набуття кваліфікації засвідчується відповідним документом про освіту. Четвертий рівень (НРК) для професійної (професійно-технічної) освіти набування компетентності особи як здатність особи самостійно виконувати складні спеціалізовані виробничі чи навчальні завдання у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, зокрема в нестандартних ситуаціях [2].

В нормативних документах що таке нестандартні ситуації не розглядається, а також відсутній понятійний апарат.

Це актуалізує проблему вдосконалення системи підготовки охоронців до професійної діяльності. На сьогодні відсутні дослідження, присвячені вирішенню проблем вдосконалення підготовки охоронців до професійної діяльності щоб виконувати складні спеціалізовані завдання, зокрема в екстремальних ситуаціях.

Екстремальна ситуація (ЕС) – це радикально і раптово змінені обставини, а також пов'язані із цим особливо несприятливі або загрозливі фактори для життєдіяльності людини, які ставлять перед нею об'єктивні й психологічні труднощі, зобов'язують людину до повної напруги сил і найкращому використанню особистих можливостей для досягнення успіху й забезпечення безпеки [3].

Підготовка охоронців до охоронної діяльності – це обґрунтування теоретичних підходів щодо оптимізації та удосконалення освітнього процесу, розроблення моделі професійної підготовки, визначення педагогічних умов.

Варто зазначити, що методології розвитку професійної освіти, аспектам стандартизації підготовки кваліфікованих робітників та фахівців значну увагу приділяли вітчизняні і зарубіжні вчені: В. Андрущенко, С. Батишев, С. Гончаренко, Дж. В. Зантворт, М. Згуровський, І. Зязюн, В. Кремень, Н. Кузьміна, В. Луговий, Л. Лук'янова, С. Мельник, С. Ніколаєнко, Н. Ничкало, В. Орлов, В. Радкевич, С. Сисоєва, О. Савченко та ін.

Питання готовності фахівців до професійної діяльності, зокрема, до екстремальної, досліджують С. Батуков, О. Бикова, О. Діденко, М. Дьяченко, І. Єфанов, Л. Кандибович, Е. Кugno, Л. Маладика, В. Месников, В. Пономаренко та інші.

Історично цією тематикою займались О. Бахтіяров, Н. Берштейн, Г. Залевский, Т. Левіцька, Л. Ніколов, Л. Правдіна, А. Столяренко, С. Трифонова та Д. Узнадзе. О. Тімченко, О. Євсюков, А. Куфлієвський, Д. Лебедев, В. Садковий, О. Назаров, Л. Перелигіна, В. Христенко та інші.

Водночас поза увагою науковців залишилася проблема підготовки

охоронців у освітніх закладах до виконання складних завдань в екстремальних ситуаціях.

Підготовка охоронців у освітніх закладах до виконання завдань ускладнюється суперечностями, що виникають між:

- потребами роботодавців в професійно підготовлених охоронцях та середньою підготовленістю охоронців у освітніх закладах до професійних дій в екстремальних: стандартних або нестандартних ситуаціях;
- об'єктивною потребою вдосконалення підготовки охоронців до дій в різних ситуаціях, та розробленістю відповідної професійно орієнтованої моделі підготовки до професійної діяльності в екстремальних ситуаціях;
- необхідністю підготовки охоронців до професійної діяльності в екстремальних ситуаціях і недостатньою теоретичною розробленістю та незначною кількістю відповідних методичних рекомендацій.

Застосування компетентнісного підходу в підготовці охоронців до професійної діяльності в екстремальних ситуаціях буде ефективним за умови використання ситуаційного моделювання для відтворення реальних ситуацій в майбутній професійній діяльності охоронців.

Практичне значення одержаних результатів це розроблення та впроваджено в практику методики «підготовки охоронців до професійної діяльності в екстремальних ситуаціях», вдосконалення науково-методичного забезпечення супроводу підготовки майбутніх охоронців. Результати дослідження можуть бути використані в навчальних закладах і закладах післядипломної освіти ПТО України для розроблення навчальних і методичних матеріалів з професійної підготовки майбутніх охоронців, підвищення їхньої кваліфікації.

Список використаних джерел:

1. Зайченко І.В., Теслюк В.М., Каленський А.А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вашої школи : [підручник для студентів вищих навчальних закладів]. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 484 с.
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 23 листопада 2011 року № 1341.
3. Столяренко А.М. Экстремальная психопедагогика: Учеб. Пособие для вузов. – М.: Юнити-Дана, 2002. – с. 206 – 389.
4. Васечко О. О., Четверіков О. Ф. Екстремологія: поведінковий та кількісний аспекти // Статистика України. 2020. № 1. С. 24–34.
5. Екстремальна психологія : [підручник / Євсюков О. П., Куфлієвський А.С., Лебедев Д. В. та ін.]; за ред. О. В. Тімченка. К. : ТОВ «Август Трейд», 2007. 502 с.
6. Каленський А.А. Принципи та методи підготовки миротворчих контингентів і миротворчого персоналу. *Вісник Національного університету оборони України. Зб-к наук. праць.* Київ : НУОУ, 2010. Вип. №1(14). С. 34–38.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИНАМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Марина Задорожна
викладач I категорії,

Ольга Нікогосян
канд. політ. наук, доцент, директор
Фахового коледжу ОНУ імені І.І.Мечникова

Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» надає бачення орієнтирів досягнення Україною Цілей Сталого Розвитку (ЦСР), які були затверджені на Саміті ООН зі сталого розвитку у 2015 році, та визначає базові показники для їх досягнення. В рамках забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх завданням 4.5 визначено до 2030 року істотно збільшити число молодих і дорослих людей у віці від 15 до 70 років, які володіють затребуваними компетентностями для працевлаштування, отримання гідної роботи та занять підприємницькою діяльністю [Національна доповідь ..., с. 34].

Важливість нинішнього етапу модернізації освітньої сфери пов'язана з ухваленням та імплементацією базових законодавчих актів. У 2017 році набрав чинності новий Закон України «Про освіту», що регулює суспільні відносини в процесі реалізації конституційного права людини на освіту та повинен визначати поступальний розвиток вітчизняної освіти щонайменше на наступне десятиліття, забезпечити належні умови для вирішення ключової проблеми системи освіти в Україні – невідповідності змісту і форм освіти вимогам ХХІ ст. 2019 року набрав чинності Закон України «Про фахову передвищу освіту», яким встановлено основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи фахової передвищої освіти, що створює умови для поєднання освіти з виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможних фахівців для забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави.

Зростає значення якості людського капіталу та рівня освіти громадян для забезпечення конкурентоспроможності держави. Освіта, наука і пов'язані з ними технології дедалі більше стають основами зростання продуктивності праці. Інвестиції приносять значно вищі результати за наявності в галузях висококваліфікованих працівників і сучасної технологічної бази.

Економічне зростання взаємопов'язане з конкурентоспроможністю держави на світовому ринку товарів і послуг, що вимагає як дедалі вищої кваліфікації працівників, так і чимдалі вищих їхніх здатностей швидко опановувати нові знання й навички, пристосовуючись до динамічного розвитку економіки.

За період з 1990 до 2018 року значення Індексу людського розвитку (ІЛР) України збільшилося з 0,705 до 0,750, тобто на 6,3% [Доповідь ПРООН...]. Високий сукупний рейтинг України зумовлений високими показниками параметрів, що пов'язані з освітньою сферою. Зокрема, в Україні 100 % населення здобуває початкову освіту, а за рівнем здобуття середньої освіти ми перебуваємо в першій десятці.

За даними Державної служби зайнятості станом на 1 березня 2021 року у загальній кількості 490 тис. зареєстрованих безробітних 47% мали вищу освіту, 36% – професійно-технічну, 17% – загальну середню освіту [Ситуація на ринку праці ...]. Така ситуація зберігається досить тривалий час.

Нова ланка освіти має можливість коригувати структуру підготовки та перепідготовки кадрів з метою забезпечення її відповідності потребам національної економіки. Саме підготовка фахових молодших бакалаврів дозволяє навчання організованих груп, створених роботодавцем, за однією освітньо-професійною програмою за кошти роботодавця. Також законодавчо визначено право вдруге безоплатно здобувати фахову передвищу освіту особам, які здобули освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста за кошти державного або місцевого бюджету більш ніж вісім років тому.

Людський капітал і система освіти повинні стати рушіями позитивних змін у соціально-економічній сфері. Фахова передвища освіта має зберігати всі досягнення підготовки за рівнем молодшого спеціаліста, а реформи в цій галузі повинні бути чітко продуманими, економічно й соціально обґрунтованими та спиратися на підтримку освітян і широкої громадськості.

Список використаних джерел

1. Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна». Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, 2017. 176 с.
2. Доповідь ПРООН про стан людського розвитку за 2019 рік. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/presscenter/pressreleases/2019/ukraine-ranks-mid-table-in-undps-2019-human-development-report.html> (дата звернення: 14.04.2021).
3. Ситуація на ринку праці та діяльність Державної служби зайнятості у січні-лютому 2021 року. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67> (дата звернення: 14.04.2021).

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВІ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

**Збірник матеріалів
II Всеукраїнської науково-практичної конференції**

**ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Відповідальні за випуск:

Укладач – Т. М. Пащенко
Науковий редактор – В. О. Радкевич
Літературний редактор – Л. С. Гуменна
І. А. Мося
Комп'ютерний набір – Т. М. Пащенко
Відповідальний за випуск: А. А. Каленський

Підписано до друку 15.03.2021 р. Формат 60x84/16
Фіз. друк. арк. 32. Умов. друк. арк. 1,86
Наклад 100 прим.
Папір Lazer Copy
Друк дуплікатор
Гарнітура Times New Roman

Видавець і виготовлювач – Інститут професійно-технічної освіти
України.

Надруковано на власному обладнанні
м. Київ, пров. Віто-Литовський, 98-а
тел/факс (044) 259-45-53, 252-71-75
E-mail: info@ivet-ua.science

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєструвидавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої
продукції

Серія ДК, № 3805 від 21.06.2010 р.